

PROGRAMMA

Federale verkiezingen 2010

Positieve energie



www.groen.be

COLOFON

19 mei 2010

Auteurs

Stefan Colaes, Pieter De Gryse, Anton Delbarre, Jonas Dutordoir, Dirk Geldof, Gijs Ory, Lien Vrijders

Coördinatie

Pieter De Gryse

Inhoud

	Positieve energie	4
1	Duurzame economie	5
2	Werk	13
3	Armoede	20
4	Begroting en fiscaliteit	25
5	Sociale zekerheid	30
6	Klimaat en energie	37
7	Ecologische duurzaamheid en leefmilieu	43
8	Mobiliteit en verkeersveiligheid	47
9	Justitie	52
10	Diversiteit en Immigratie	58
11	Internationaal beleid	63
12	Staatshervorming	69
13	Integere politiek	73
	Positieve energie voor vrouwen	77

Positieve energie

Het lijkt wel of de regeringen tussen 2007 en 2010 geen enkel probleem hebben kunnen oplossen. Stijgende armoede en werkloosheid, het klimaatprobleem, een slecht draaiende justitie, de splitsing van Brussel-Halle-Vilvoorde: de regering stond erbij, keek ernaar en verzonk in politieke spelletjes. En dat is best wel erg. Want zo is er heel wat kostbare tijd verloren gegaan.

Oplossingen vind je door integer aan politiek te doen. Door met elkaar in dialoog te gaan. Door te praten, door te luisteren, door met open vizier samen te werken. **Een probleem los je niet op door elkaar de schuld te geven of aan de kant te blijven staan.** We kunnen die negatieve spiraal omdraaien, door een stevige scheut positieve energie en door een batterij creatieve en concrete voorstellen. Zo geven we ons land toekomst.

Een staatshervorming en de splitsing van Brussel-Halle-Vilvoorde is enkel mogelijk als je echt dialoogt. Het is ondertussen duidelijk dat de confrontatiestrategie en de politieke spelletjes niets opleveren. Wij hebben onze nek uitgestoken, door zelfs vanuit de oppositie te onderhandelen. Maar de regeringspartijen lieten hun onderlinge twisten de bovenhand nemen, en hebben de kans verkwanseld. Het is tijd om de angstige 'we gaan zeker verliezen'-gedachte achter ons te laten. Een stevige staatshervorming is mogelijk, als iedereen bereid is een win-win-situatie op te zoeken, waar zowel Vlamingen als Franstaligen beter van worden.

Het is ook hoog tijd om de economische, ecologische en maatschappelijk problemen aan te pakken, met eenzelfde mix van positieve energie en concrete voorstellen.

We willen meer jobs. Op die manier krijgen meer mensen kansen op de arbeidsmarkt. We willen kwaliteitsvolle jobs, die in ons land blijven. **De weg daar naartoe is die van een duurzame economie:** nieuwe jobs in de duurzame bouw, in de hernieuwbare energie-sector, in de toekomstgerichte industrie, in de zorgsector. Zo geven we tegelijkertijd een helder antwoord op de klimaatopwarming. We creëren jobs door de economie groener te laten draaien.

We willen krachtadig de armoede aanpakken. 15% van de mensen in België leeft in armoede. Wij hebben een berekend voorstel dat het mogelijk maakt om alle pensioenen en uitkeringen boven de Europese armoedegrens op te trekken. Dat is voor Groen! een absolute prioriteit.

Het is tijd om de politieke spelletjes te begraven en de integriteit terug boven te halen in de politiek.

Het is tijd om zonder verborgen agenda naar oplossingen te zoeken.

Het is tijd voor positieve energie.



WOUTER VAN BESIE
Voorzitter Groen!

Dit programma bevat op sommige punten voorstellen die niet tot de federale bevoegdheidsdomeinen behoren. We voegden ze toe om tot een coherent pakket van oplossingen te komen. Op de meeste plaatsen geven we in de tekst expliciet aan waar dit het geval is.

1

DUURZAME ECONOMIE

De uitdagingen

Ons financieel systeem ontspoord, jobs gaan met honderden tegelijk verloren, de vergrijzing nadert en de aarde warmt op. We staan op een kantelpunt. Ofwel steken we onze kop in het zand en hopen we – tevergeefs – dat alles overwaait, ofwel nemen we het heft in handen en verzilveren we de kansen die deze crisissen ons bieden. Groen! kiest duidelijk voor die laatste optie.

Wie een probleem ten gronde aanpakt, begint best bij de oorzaken. Het ontstaan en samenvallen van de economische, ecologische en sociale crisissen heeft vier grote oorzaken:

1. We hebben een economisch systeem dat bijna volledig is gefocust op **kortetermijngroei** (op vlak van winsten, beurswaarde of bruto binnenlands product). Omdat we hierbij geen rekening houden met de gevolgen op lange termijn, leidt dit tot een systematische roofbouw op maatschappij én toekomst. Na 50 jaar krijgen we een steeds groter prijskaartje te zien voor de roofbouw uit het verleden. Er is dus een fundamenteel nieuwe aanpak nodig.
2. **We verbruiken meer grondstoffen dan onze planeet produceert.** Onze aarde produceert grondstoffen en verwerkt afval, maar er zijn grenzen aan haar mogelijkheden. Ze heeft ons als het ware een bankrekening vol grondstoffen gegeven, waardoor we, indien we enkel leven van de rente, nog vele eeuwen kunnen genieten van haar rijkdommen. Wereldwijd verbruiken we nu al jaarlijks 130% van deze rente en het verbruik stijgt snel. Belgen verbruiken meer dan 400% van die rente. We plegen dus roofbouw op onze toekomst.
3. **Onze Belgische economie heeft momenteel een gevaarlijke afhankelijkheid aan fossiele brandstoffen.** Ook wereldwijd is meer dan negentig procent van de gebruikte energie afkomstig uit fossiele bronnen. Vlak voor de financieel-economische crisis losbrak in juni 2008, sneuvelde week na week de olieprijsrecords met pieken tot bijna 150 dollar. In 1999 kostte een vat ruwe olie minder dan 10 dollar en vandaag zitten we rond de 80 dollar. De hoofdeconoom van ABN Amro voorspelt een verdubbeling van de olieprijs op een periode van ongeveer zeven jaar en acht de kaap van 300 dollar voor een vat olie binnen tien jaar haalbaar. Als we nu niet resoluut inzetten op energie-onafhankelijkheid, zal de impact van deze prijsstijgingen een sociaal-economische ramp betekenen.
4. **Een financieel systeem zonder heldere regels en geloofwaardig toezicht ontspoord.** In de steeds verder gedereguleerde markt van de voorbije jaren, leidde de jacht naar steeds hogere winsten tot het nemen van steeds grotere risico's. Toen midden 2008 de risicobel werd doorprikt, zakte het hele systeem als een kaartenhuisje in elkaar. Het falen van het geglobaliseerde financiële systeem zorgde voor de ineenstorting van de kredietverlening, de zogenaamde 'credit crunch'. Banken gingen over kop, geld ging in rook op en miljoenen mensen verloren hun baan. Bedrijven raakten niet meer aan de nodige kredieten voor belangrijke investeringen en de economie koelde af, met een langdurige en diepe recessie tot gevolg.

Deze analyse is al decennia lang een drijvende kracht achter de groene beweging. Tijdens die jaren deden we meer dan enkel wijzen op gevaren, we ontwikkelden ook een aantrekkelijk en haalbaar alternatief. We noemen dit alternatief 'de duurzame economie'. Jammer genoeg predikten we jarenlang in de woestijn. Maar, mede door de

klimaatcrisis, is er de voorbije jaren heel wat veranderd. Steeds meer academici, politici en middenveldorganisaties, uit zowat alle continenten, vakgebieden en politieke stromingen pleiten nu voor allerhande 'groene maatregelen' en een versnelde overgang naar de 'duurzame economie'.

Door de aanhoudende desorganisatie binnen deze federale regering heeft het economisch beleid zich de voorbije jaren beperkt tot het blussen van brandjes en het nemen van crisismaatregelen. Hoewel ingrepen als de tijdelijke werkloosheid voor bedienden de impact van de crisis enigszins hebben verzacht, zullen de drie regeringen van de voorbije drie jaar vooral herinnerd worden om hun uitschuivers en besluiteloosheid. Deze regeringen brachten ons namelijk 'Fortis-gate', een totaal ontspoorde FOD Financiën en een sterk beschadigd imago in het buitenland.

De steeds vierkanter draaiende FOD Financiën kostte de staat ondertussen handenvol geld. België is een paradijs voor fraudeurs geworden en is daardoor zelfs op de internationale grijze lijst van fiscale paradijzen van de OESO beland. Via een web van politieke benoemingen verlamt minister Reynders steeds meer de werking van onze overheidsfinanciën.

Door haar onhandige aanpak struikelde Leterme I over de redding van Fortis. Om toch maar zo snel mogelijk van de hete aardappel verlost te zijn, verkocht de regering deze parel aan de Belgische financiële kroon voor een prikje aan het Franse BNP Paribas. Eén jaar later kondigt BNP aan dat ze dankzij de aankoop van Fortis een verbazend sterke winstgroei gekend hebben.

Onze visie

Voor Groen! zijn economie en ecologie onlosmakelijk met elkaar verbonden, ze zijn elkaars bondgenoten. Onze economie speelt zich af binnen het ecologische systeem van onze aarde, we kunnen niet anders dan die realiteit in rekening brengen.

Indien de economie het ecologische systeem aantast, er roofbouw op pleegt, zaagt ze de tak af waarop ze zelf steunt. De uitputting van fossiele grondstoffen, het instorten van het visbestand, werknemers die ziek worden door milieuvervuiling, ... Het zijn allemaal symptomen van een economie die haar eigen fundamenten ondergraaft door onoordeelkundig om te springen met haar ecologische context. Ecologie is economie, dat is de harde realiteit.

Voor Groen! is de enige leefbare toekomst economie er dus één die veel beter rekening houdt met haar ecologische context. Een 'duurzame economie' gaat duurzaam en verstandig om met natuurlijke rijkdommen en de ecologische evenwichten van haar leefomgeving. Vele economen zijn intussen tot dit zelfde inzicht gekomen, ook zij verdedigen de vergroening van de economie als enige realistische optie voor de toekomst.

In een 'duurzame economie' biedt onze ecologische omgeving ons ook tal van opportuniteiten. Zon, wind en warmte vervangen fossiele brandstoffen, recyclage en materiaalkringlopen (afval wordt gebruikt als grondstof voor productie van iets anders) vervangen de wegwerpeconomie, ... Dankzij deze nieuwe aanpak worden ecologie en economie meer dan ooit bondgenoten. Dat biedt geweldige kansen voor innovatie, nieuwe jobs, het aantrekken van investeringen, ... kortom voor een serieuze economische relance.

De eerste stap in deze overgang naar de 'duurzame economie' noemen wij de 'Groene New Deal'. Dit relanceplan bestaat uit een reeks concrete, daadkrachtige initiatieven die al vanaf 2011 bijdragen aan een versneld economisch herstel. Bovendien zet dit plan ook de eerste stappen in een (op termijn onvermijdelijke) transitie naar een echt duurzame samenleving. Zo willen we, via een aangepast, modern overheidsbeleid, definitief de weg inslaan naar een 'vergroening' (stabilisering en verduurzaming) van onze economie.

Onze oplossingen

ALGEMENE MAATREGELEN

Heel wat economische bevoegdheden zitten nu bij de gewesten in plaats van op het federale niveau. Toch zijn er nog heel wat nuttige maatregelen die we kunnen nemen op het federale niveau:

1. **Groene O&O (Onderzoek en Ontwikkeling) stimuleren via de verdere uitbouw van collectieve onderzoekscentra.** De collectieve onderzoekscentra hebben als doelstelling om binnen een bepaalde economische sector de O&O kosten te delen, de kennis te verspreiden bij alle aangesloten bedrijven, én te helpen bij het ontwikkelen en implementeren van nuttige toepassingen. Deze centra werden tot nu toe voornamelijk opgericht binnen traditionele sectoren. Wij pleiten dan ook voor:
 - ↘ De oprichting van nieuwe onderzoekscentra voor sectoren die er momenteel geen hebben (zoals o.a. openbare besturen, gezondheid, afval)
 - ↘ Deelname aan vergelijkbare Europese initiatieven op het vlak van O&O
 - ↘ Permanente evaluatie en versterking van deze onderzoekscentra
2. **Samenzitten met de sociale partners voor de uitwerking van een strategisch plan om de transitie naar een duurzame economie te doen slagen.** Bij deze uitwerking willen we ook milieubelangenorganisaties betrekken, ondermeer vanwege hun grote technische kennis op vlak van ecologie. Het resulterende stappenplan bestaat uit concrete acties op gebied van vorming, arbeidsorganisatie (bijvoorbeeld de kwaliteit van het milieu, de gezondheid en de bescherming van de werknemer, de mogelijkheden van telewerk, collectief mobiliteitsplan . . .) en de impact van de onderneming op haar omgeving (energieverbruik, luchtvervuiling, relaties met de omwonenden).
3. **Bedrijven ondersteunen in de uitwerking van indicatoren en strategieën om hun ecologische voetafdruk te verminderen.** Het aantal en de aard van deze indicatoren zal variëren volgens de activiteitssector en de grootte van de onderneming. Omdat vergroening vaak gepaard gaat met het terugdringen van verspilling toont de praktijk dat deze investering rendabel is op milieu- en economisch vlak. Bedrijven zoals Colruyt, Ecopower of Umicore zijn sprekende voordelen van het duurzaam concurrentieel voordeel dat vergroening met zich meebrengt. Ondermeer door deze hulp aan te bieden via de bestaande ondernemingsloketten zal ze ook beschikbaar zijn op maat van zelfstandigen en KMO's.
4. **Via het aankoop- en aanbestedingsbeleid de vraag aanwakkeren naar innovatieve producten die het milieu en sociale rechten respecteren.** Een geloofwaardige overheid geeft zelf het goede voorbeeld. Door een vooruitstrevend aankoop- en aanbestedingsbeleid zal ze bovendien een reële markt creëren voor deze producten. Dat verhoogt sterk de kans dat innovatieve bedrijven zich hier gaan ontwikkelen en/of komen vestigen.

Een vooruitstrevend aankoopbeleid kan zelfs **publieke aanbestedingen doen voor producten of technologieën die nog niet bestaan**: 'Als iemand iets oplevert met de volgende kwaliteiten, zijn we bereid om er X eenheden van aan te kopen tegen prijs Y.' Na zo een publieke aankondiging zouden ook andere partijen (bedrijven, particulieren, steden, . . .) kunnen intekenen als klant met vermelding van de beloofde afname. Zo zal men niet enkel belangrijke O&O impulsen geven aan duurzame, innovatieve projecten, maar zal men ook 'top runners' aantrekken en belonen door een markt te creëren voor hun toekomstige nieuwe of sterk verbeterde producten of door een schaalvergroting teweeg te brengen die een sterke prijsdaling toelaat.

5. Een hele regio die afhankelijk is van één bedrijf of één grondstof, is economisch en sociaal erg kwetsbaar. Daarom **zet een duurzame economie in op decentralisatie en diversificatie**. Grotere diversiteit creëert een veel sterkere economie. De economie van de toekomst steunt dus grotendeels op zelfstandige ondernemers en KMO's. In ons land zorgen zij ook nu al voor de meeste banen. Daarom wil Groen! een **beleid dat zelfstandige ondernemers en KMO's krachtiger ondersteunt** met:
- Administratieve vereenvoudiging waar mogelijk. We realiseren het uniek loket voor milieu- en stedenbouwkundige vergunningen. Zoveel mogelijk diensten worden gedigitaliseerd en online beschikbaar (bijv. milieuvergunningen). Er komen centrale gegevensdatabanken en een snellere afhandeling van de vergunningsaanvragen.
 - De wet op de handelsvestigingen (ook bekend als de IKEA-wet) heeft de deur opengezet voor grote ketens en shoppingcentra (meestal buiten de kernen van steden en gemeenten), ten koste van lokaal verankerde zelfstandige ondernemers en KMO's. Groen! kiest resoluut voor levende woon- en winkelkernen in onze steden en gemeenten en wil om die reden ook de **wet op de handelsvestigingen grondig evalueren en aanpassen**.
 - **Een systeem van vouchers voor technologische ondersteuning van KMO's die willen vergroenen**. De bestaande BEA's (budgetten economisch advies) gingen in die richting, maar die verdwijnen nu wellicht in de ecologiesteun. Met een systeem van groene vouchers kunnen KMO's die willen innoveren, beroep doen op externe experts die marketing, management, financieel en technisch advies geven.
 - **Het gebruik van ondernemingsgroeperingen actief aanmoedigen en ondersteunen**. Dankzij dit systeem worden in Frankrijk momenteel meer dan 35.000 personen onder verschillende ondernemingen 'gedeeld', bijvoorbeeld informatici. Volgens de huidige wetgeving mag een ondernemingsgroepering alleen mensen aannemen met weinig tewerkstellingskansen. Deze beperking bestaat niet in Frankrijk en zou ook hier best worden opgeheven. Bijkomend kan men ook de sociale bijdragen verminderen voor de eerste twee of drie arbeidsplaatsen die geschapen worden door een ondernemingsgroepering, zoals nu het geval is voor eerste arbeidsplaatsen in een nieuwe onderneming.
6. Groen! pleit voor een beperkt aantal producten voor **ambitieuze productnormen in plaats van ecolabels**. Deze normen zijn voortschrijdend in de tijd en lang van tevoren bekend. Producenten kunnen er dan op anticiperen in hun onderzoeksprogramma's en hun investeringsbeleid. Wie beter doet dan de norm, wordt extra beloond en het meest duurzame product of de beste technologie wordt na verloop van tijd de nieuwe norm. Buitenlandse voorbeelden (het 'Top Runner Model' in Japan) laten zien dat dit een zeer effectieve aanpak is om groene doorbraken te realiseren.
7. Wij pleiten ook voor de invoering van een **ecologisch bonus-malussysteem**. Groen! wil de markt van werkelijk innovatieve en ecologische producten vergroten, door het toekennen van een forse fiscale bonus. Zo wordt de verkoopprijs ervan gedrukt. Een ecobonus wordt toegekend voor een periode van maximaal drie jaar, daarna kan het product op eigen benen staan. De kost van dit systeem wordt gerecupereerd door 'vuile' producten uit dezelfde productcategorie extra te belasten. Zo ontstaat er snel een grote vraag naar de innovatieve, ecologische variant. De 'ecologische bonus'-producten zijn in zowel productie als gebruik vele malen minder milieubelastend dan nu gangbaar is. Ze betekenen dus een wezenlijke doorbraak. Binnen de EU-regelgeving bestaat geen bezwaar, zolang het niet-discriminerend wordt toegepast.

NAAR EEN RECHTVAARDIGE FINANCIËLE SECTOR

De financiële markten geven bedrijven de nodige zuurstof door slapend kapitaal te verzamelen en te verschaffen aan mensen of bedrijven die kapitaal nodig hebben. De steeds verder uitbreidende deregulering heeft echter gewoekerd als een kanker, waardoor de economie nu wereldwijd hapt naar adem. De groene beweging waarschuwde al vele jaren voor een ontsporing van de financiële markten. Gelukkig heeft ze in die zelfde periode ook gewerkt aan heel wat voorstellen om de financiële markten weer gezond te krijgen. Enkele belangrijke elementen uit dit **concreet en technisch onderbouwd plan**:

8. Terugkeren naar een **strikte scheiding tussen spaarbanken en zakenbanken**. De Ecolo-Groen! fractie diende hier rond reeds een wetsvoorstel in.
9. We willen die **spaarbanken dan ook beter afschermen voor de gevaren van de financiële markten**. Dat betekent ondermeer dat deze banken niet langer beursgenoteerd zullen zijn.
10. De **kredietwaardigheid van spaarbanken versterken**. Dit kan bijvoorbeeld via systemen zoals 'dynamische eigen middelen': Tijdens periodes van gunstige economische conjunctuur worden de eigen middelen van banken geleidelijk aan opgetrokken (tot 15% van de passiva). Die reserves kunnen ze dan aanspreken in slechtere tijden.
11. De spaarder beter beschermen via **controle op financiële producten en aangeboden informatie**. De huidige wetgeving laat de CBFA en de economische inspectie niet toe de kwaliteit te beoordelen van financiële producten. Kortom, de financiële producten die aan de Belgische spaarder worden aangeboden moeten aan geen enkele kwaliteits- of veiligheidsnorm beantwoorden. We wensen dat de economische inspectie in de toekomst de verkoop van bepaalde producten kan verbieden wanneer ze teveel risico's inhouden of wanneer ze niet voldoen aan bepaalde vereisten inzake kwaliteit.
12. **Speculatieve transacties ontraden** via het verhogen van de bestaande heffingen op beurstransacties tot 0,5%, het niveau van het Verenigd Koninkrijk en heel wat andere Europese landen (In Ierland bedraagt deze heffing zelfs 1%). Deze heffing wordt niet gevoeld door een normale belegger, maar snijdt wel in de winstmarges van zware speculanten. Ter vergelijking, deze zelfde speculanten rekenen de normale belegger vaak 5% instapkost aan en banken rekenen tot 2% verwerkingskosten aan. Ondanks het feit dat de gewone belegger deze heffing niet zal voelen, zal de invoer ervan de beurskoersen stabiel maken.
13. De **boekhoudkundige normen verbeteren**. We pleiten voor regels die beter de onderliggende economische realiteit weergeven en minder gevoelig zijn voor de schommelingen van de financiële markten.
14. We willen ook de **strijd tegen de belastingsparadijzen opdrijven**. Dat betekent dat we financiële stromen willen belasten die afkomstig zijn van ondernemingen gevestigd in deze belastingsparadijzen. Het is belangrijk dat de opheffing van het bankgeheim vlotter kan verlopen in gevallen waar deze opheffing nuttig is. Het lijkt ons ook normaal dat personen en bedrijven die meewerken aan het opzetten van fraudeconstructies ook mee verantwoordelijk gesteld worden voor de vastgestelde fraude.
15. Zolang sommige banken te groot zijn om te falen, staat de overheid impliciet garant voor deze instellingen. Daarom wil Groen! maatregelen nemen die er voor zorgen dat de **financiële verstreming tussen al deze instellingen niet langer tot besmetting leidt**. Een belangrijk element hierin is de verplichting voor alle financiële instellingen om een **evacuatieplan** uit te werken. Dit stappenplan beschrijft concreet hoe het geld van de spaarders en andere instellingen kan worden gered als het voortbestaan van de bank onzeker wordt. Op verzoek en onder supervisie van de toezichthouder moet dit concreet stappenplan regelmatig en op onverwachte momenten inge oefend worden. Zolang banken niet in orde zijn met deze verplichting mogen ze geen depositogaranties meer geven of deelnemen aan bankfusies of -overnames.

16. **Gemeenten mogen geen referentieaandeelhouder zijn bij banken**, noch in de overheidsbank (zie onder), noch in een private bank. Zij richten zich namelijk te veel op lokale belangen, en kunnen bovendien niet rechtstreeks geïnterpelleerd worden door het parlement. Burgemeesters of andere lokale bestuurders horen niet thuis in raden van bestuur van financiële instellingen. Zij missen daartoe doorgaans de knowhow en moeten onvoldoende rekenschap afleggen. Groen! vraagt dan ook dat de Gemeentelijke Holding op termijn haar participatie in Dexia verkoopt, en lokale mandatarissen ontslag nemen uit hun bestuursfuncties.
17. Door de betere regulering van de financiële markten zullen onvermijdelijk heel wat beleggers een deel van hun middelen onttrekken aan de zuiver financiële markten richting deze **investeringsfondsen, wat een belangrijke en duurzame kapitaalinjectie zal betekenen voor de reële economie.**
18. Onze economie heeft ook nood aan een **overheidsbank, die spaargelden in alle veiligheid beheert, en die met de ingezamelde spaargelden de lokale economie aan goedkope kredieten helpt.** Zo'n overheidsbank is een belangrijke speler in de financiering van KMO's en kan via haar kredietbeleid helpen de transitie naar een duurzame economie te realiseren. We willen dat zijn bankmodel uiterst eenvoudig en transparant is: winst is niet de missie, wel efficiëntie, veilig beheer van spaargelden, en vlotte kredietverlening aan de lokale economie.
- Als instelling met maatschappelijk doel kan deze bank de **andere banken 'eerlijk' houden** door zelf op te treden als eerlijke speler met interessante producten. De overheidsbank kan de spaarder helpen door **transparante spaarproducten** aan te bieden. Deze bank verleent ook **goedkope kredieten aan particulieren en KMO's voor investeringen in innovatie en verduurzaming.**
19. De overheidsbank legt in al haar producten en initiatieven een sterke nadruk op criteria als **duurzaamheid, sociale meerwaarde en ecologie.** Zo kan ze een belangrijke ondersteunende rol gaan spelen bij:
- ↳ materiaal- en energie-efficiëntie
 - ↳ clusterontwikkeling
 - ↳ kringloopbenaderingen
 - ↳ ontwikkeling van Duurzame BedrijvenTerreinen
 - ↳ microfinanciering
20. De overheidsbank kan ook een **ondersteunde rol spelen bij het investeringsbeleid van de gewesten.** Het mag nooit de bedoeling zijn dat gewestelijke investeringsinstrumenten, zoals in het verleden vaak gebeurde, gaan beleggen op zoek naar rendement. Indien ze meer middelen hebben dan ze op dat moment kunnen aanwenden, zetten ze deze extra middelen uit bij de overheidsbank, zodat die andere initiatieven kan ondersteunen.
21. **De Groene overheidsbank kan ook instaan voor de spijzing van fondsen die instaan voor duurzame overheidsinvesteringen.** Zo kunnen we bijvoorbeeld een volkslening uitschrijven om een ééngemaakt federaal sociaal klimaatfonds (zie hoofdstuk energie) te versterken. Deze lening zou een **nuttige activering zijn van de meer dan 200 miljard euro aan slapende spaargelden van de Belgische gezinnen.** Doordat de rente op spaarboekjes nu zelfs tot onder de inflatievoet gezakt is, kan zo een publieke lening een interessante, veilige belegging zijn in de toekomst van het eigen land. Deze lening zou geleidelijk terugbetaald worden via de verwezenlijkte energiebesparingen volgens een systeem van derde-investeerder.

DE DUURZAME ECONOMIE CREËERT HEEL WAT NIEUWE JOBS

De uitwerking hiervan vindt u in het hoofdstuk Werk.

DE DUURZAME ECONOMIE IS EEN SOCIALE ECONOMIE

Een echt duurzame economie is niet gericht op het blind nastreven van winst. Het streven naar steeds hogere winsten is op termijn wel dodelijk voor onze samenleving en economie. Een duurzame economie beoogt duurzame welvaart op sociaalecologisch vlak. Een sterke economie is dus een middel voor meer welvaart en meer welzijn. Dat is het uiteindelijke doel.

22. Die keuze weerspiegelt zich ondermeer in de **afstemming van het groene beleid op zowel sociale en ecologische als op economische indicatoren**. Eén enkele indicator (zoals het Bruto Binnenlands Product) gebruiken om een complexe en veelzijdige werkelijkheid te evalueren, kan nooit een groot succes zijn. Daarom pleiten wij voor een beleid dat zich baseert op een brede waaier aan indicatoren, die drie essentiële facetten van de samenleving meten: het ecologische, het sociale en het economische.

Hiervoor hoeven we het warm water niet opnieuw uit te vinden, alle indicatoren die we aanhalen bestaan reeds en worden periodiek berekend (bijvoorbeeld ISEW, GPI, ...). De overheid bepaalt ambitieuze streefdoelen voor elk van deze indicatoren en gebruikt die streefdoelen als uitgangspunt voor haar beleid. We willen dan ook dat het Federaal Planbureau hiervoor jaarlijks een volledige set van groene nationale rekeningen opstelt die ze voorlegt aan regering en parlement.

23. We willen ook **de financiering voor initiatieven binnen de sociale en solidaire economie vergemakkelijken**: (in hoofdzaak gewestelijke bevoegdheid, maar hier vermeld voor de volledigheid)

- We stellen in de eerste plaats voor om een wettelijk kader met minimumnormen te creëren voor de bepaling van wat 'sociaal verantwoorde financiële investeringen' zijn.
- Daarnaast willen we ook een mechanisme voorzien dat het 'Fonds voor sociale economie en duurzaam ondernemen' terug in staat stelt nieuwe activiteiten te ontwikkelen en nieuwe klanten te bedienen. Sinds de institutionele discussies – die een toekomstige regionalisering van de sociale economie voorzien – mag dit fonds namelijk niet meer gebruikt worden voor het financieren van nieuwe projecten. Gezien de huidige communautaire impasse is het belangrijk om deze situatie, op zijn minst voorlopig, te verhelpen zodat we de **financieringscontinuïteit van de sociale economie kunnen verzekeren**.
- Wij willen ook de **financiering voor beschutte werkplaatsen veilig stellen**. Bovendien betekenen deze subsidies geen extra kost voor de overheid. Elke euro die zij in de beschutte werkplaatsen investeert, bespaart ze op een andere kostenpost. Zo wees een studie van professor Pacolet uit dat de beschutte werkplaatsen voor de overheid een netto opbrengst van 21 miljoen euro per jaar betekenen.

Coöperaties zijn internationaal de basis van de sociale economie. De coöperatieve economie speelt bovendien ook een belangrijke rol als voortrekker in het ecologisch ondernemen. In Europa zijn er meer dan 267.000 coöperatieve bedrijven met 163 miljoen coöperanten en 5,4 miljoen werknemers. In België is er wel een wettelijk statuut en zijn er enkele succesverhalen zoals Ecopower, maar toch liggen we op dit vlak ver achter op buurlanden als Frankrijk, Spanje, Groot-Brittannië. **Groen! ziet de coöperatie als een belangrijke maatschappelijke ondernemingsvorm** en wil daarom het gat dichtrijden op onze buurlanden. Daarom ijveren we ondermeer voor:

- Een volwaardige erkenning van 'participatieve coöperaties' (meer informatie over deze vorm van coöperaties kan u terugvinden op <http://www.socialeconomie.be/cooperaties>).
- Een betere afstemming van de toegestane adviespakketten van erkende adviesbureaus in de sociale economie op de noden van deze participatieve coöperaties.
- Een uitbreiding van het takenpakket van de Startcentra met de ondersteuning van starters die op een coöperatieve manier willen ondernemen. Deze centra zijn ondersteunende structuren die nu al in de meeste Vlaamse subregio's een impuls geven aan de ontwikkeling van bedrijven die werken met kansengroepen.

24. Groen! ijvert voor een **belangrijke opwaardering van de dienstensector**. Via de sterke verlaging van de loonlasten en het verwerken van vrijwilligerswerk en mantelzorg in beleidsindicatoren zoals het ISEW en het GPI, zullen sectoren als de zorgsector eindelijk naar waarde geschat worden. Bij een groen economisch beleid worden deze sectoren dus eindelijk behandeld als volwaardige economische sectoren.

VERGROENING IS MOGELIJK IN ZOWAT ALLE SECTOREN

De duurzame economie kunnen we realiseren in zowat alle sectoren. We geven hier nog een sprekend voorbeeld. (het gaat hier om vooral gewestelijke bevoegdheden, maar hier vermeld voor de volledigheid).

Groene chemie is een sector met een belangrijk toekomstperspectief. Daar zijn de **principes van 'industriële ecologie'** namelijk maximaal toepasbaar:

- Vermijden van niet-recycleerbaar restafval
- Stoppen van vervuiling door het lekken van risicovolle stoffen in het productieproces
- Geleidelijke omschakeling van de industrie weg van aardolie en naar meer inzet van hernieuwbare grondstoffen is mogelijk
- Aandeel van biologische grondstoffen optrekken naar 10% tegen 2010 en naar 25% tegen 2030
- Forse innovatiepremies voor chemische bedrijven die meer ruimte maken voor bio
- Ecoboni voor biologisch afbreekbare materialen (bijvoorbeeld verpakkingen)

2 | WERK

De uitdagingen

Tienduizenden mensen verloren de afgelopen legislatuur hun job. Het effect van de bankencrisis op de hele economie blijft doorwerken, dag na dag. De werkloosheid piekt, met ruim 600.000 vergoedde werklozen. Het stelsel van de tijdelijke werkloosheid vangt nog eens ruim 215.000 mensen op. Alles samen ontvangt een recordaantal van 1,3 miljoen mensen een uitkering van de RVA. Nog nooit waren zo veel mensen onzeker over hun job: werknemers en werklozen betalen de prijs voor de doorgeslagen liberalisering van de financiële markt.

Ondertussen kreunen steeds meer gezinnen onder een te hoge werkdruk. Stijgende werkdruk en stress, groeiende vraag naar flexibiliteit, onzekerheid, files en treinen met vertraging, tekorten in de kinderopvang: met de crisis staat de kwaliteit van de arbeid meer dan ooit onder druk en worstelen steeds meer werkenden met hun combinatie van arbeid en gezin.

De voorbije regering heeft vooral geprobeerd de gevolgen van de crisis op te vangen. Via het stelsel van tijdelijke werkloosheid, ook voor bedienden, heeft men de ontslagen proberen te temperen of te vertragen. Af en toe probeerde ze grote bedrijven mee open te houden, zoals GM. Bedrijven kregen in totaal al voor ruim 4 miljard aan fiscale korting via de notionele aftrek, zonder enige garantie voor jobbehoud. De Lissabondoelstellingen, waarbij meer mensen aan het werk zouden moeten kunnen, lijken verder af dan ooit. Ondertussen discussieerden de regeringspartijen of het nog wel zin had om werklozen in Wallonië en Brussel te activeren, bij gebrek aan jobs. Proberen om de schade van de economische crisis te beperken, is noodzakelijk, maar onvoldoende. Ook inzake werkgelegenheidsbeleid verloren we drie kostbare jaren.

Onze visie

De groene visie op werk steunt op drie pijlers: investeer in duurzame groene jobs in een duurzame economie, maak jobs ook werkbaar en voer een sociaal en versterkend activeringsbeleid.

- Om meer mensen de kans op werk te geven, wil Groen! een modernisering en fundamentele bijsturing van onze economie. De keuze voor een innovatieve en duurzame economie biedt bovendien jobkansen voor vandaag en morgen. Dit zal niet alleen strikt 'groene jobs' opleveren (hernieuwbare energie, bouwsector, ...) maar jobs in alle sectoren, door de verschuiving van lasten op arbeid naar lasten op vervuiling. Met de klimaatuitdaging en peak-oil (het einde van goedkope en gemakkelijk te ontginnen olievoorraden voor ons) kunnen we niet anders dan onze economie ombouwen naar een duurzame economie. We willen dat ons land hier dringend zijn achterstand inhaalt tegenover de Europese koplanden.
- Groen! wil een arbeidsmarktbeleid dat meer mensen de kans geeft op ontspannen loopbanen, waarbij de levensloop van mensen centraal staat en ze meer keuze krijgen om hun arbeidstijd aan te passen aan hun tijdsbehoeften. Groen! wil investeren in de kwaliteit van de arbeid en versterk de mogelijkheden van werknemers om arbeid en gezin op een duurzame manier te combineren.
- Groen! wil een aanpak van de werkloosheid met een versterkend en sociaal activeringsbeleid.

Onze oplossingen

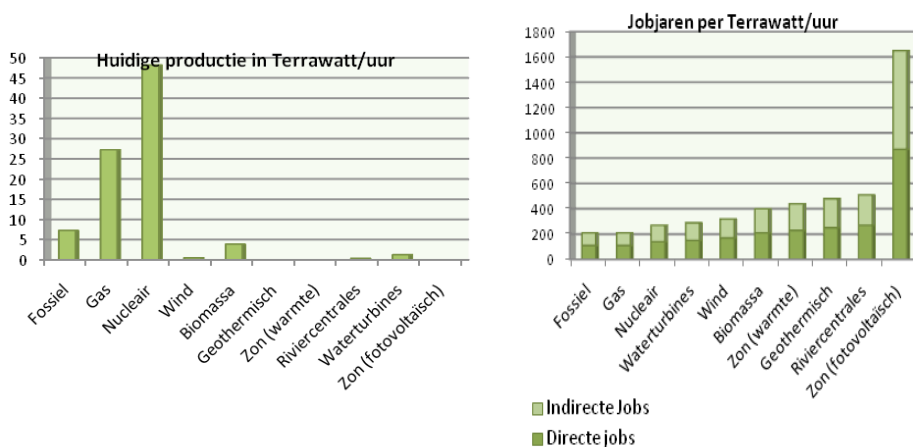
EEN DUURZAME ECONOMIE SCHEPT JOBKANSEN

25. Een belangrijk element van een duurzame economie is de **verschuiving van lasten, weg van arbeid richting milieuvervuiling en energieverpilling**. Bij de invoering van deze groene fiscaliteit gaan de extra inkomsten dus in grote mate naar de **verlaging van de loonlasten**. Doordat groene fiscaliteit, als indirecte belasting, in de praktijk een efficiëntere belastingvorm is dan belasting op loon, zal bovendien de **belastingsdruk dalen bij gelijkblijvende overheidsinkomsten**.

Arbeid wordt dus véél goedkoper. Dat zorgt onvermijdelijk voor heel wat extra jobs. Vooral de bevolkingsgroepen die nu nog moeilijker aan werk raken, zullen bij uitstek profiteren van deze sterke jobgroei. Zelfs het Federaal Planbureau heeft reeds gezegd deze overgang naar groene fiscaliteit, zelfs volgens conservatieve schattingen, meer dan 50.000 banen zal opleveren in België.

Binnen deze zelfde logica is het ook belangrijk om bepaalde andere maatregelen te hervormen. Zo pleiten wij er voor om **de bestaande (notionele en gewone) interestaftrek om te vormen tot een intelligente interestaftrek**. In tegenstelling tot de huidige interestaftrek is een intelligente aftrek niet blind voor de doeleinden van investeringen. Zo zouden investeringen in jobcreatie, innovatie en eco-efficiëntie aan een hoger percentage kunnen worden afgetrokken dan traditionele investeringen. Zuiver financiële constructies vallen terug tot 0% aftrek. In de praktijk kan dit gerealiseerd worden via concrete lijsten met parameters en types investeringen die in aanmerking komen voor deze gunstige behandeling. Voor investeringen die dermate vernieuwend zijn dat ze nog niet op deze lijst zijn geraakt kan er een aparte procedure worden uitgewerkt. Deze kan dan uitmonden in een actualisering van de lijst. Deze hervorming tot een intelligente interestaftrek wordt zo een krachtige stimulans voor bedrijven om aan jobcreatie te doen.

26. Een element dat meestal over het hoofd wordt gezien is dat **groene technologieën vaak heel wat meer banen opleveren dan traditionele technologieën**. De budgettaire impact hiervan op de sociale zekerheid valt niet te onderschatten. Een mooi voorbeeld hiervan is de energiesector. België verbruikt meer dan 80.000 Gigawatt/uur. Meer dan de helft daarvan wordt opgewekt door kerncentrales, meer dan een kwart door gas en meer dan een tiende door vaste brandstoffen. Waar Scandinavische landen volledig of bijna volledig draaien op groene energie, bedraagt het aandeel van alle hernieuwbare energie in België momenteel nog maar enkele procenten. De volgende grafieken illustreren het grote aantal jobs dat een overgang naar groene energie blijvend zal creëren.



27. Groen! wil maximaal de kaart trekken van **hernieuwbare energiebronnen**. In plaats van vervuiliingsrechten aan te kopen in het buitenland, is het veel beter voor onze economie en voor de werkgelegenheid om te investeren in het **halen van de klimaatdoelstellingen binnen de eigen grenzen**. In Duitsland is de sector van de hernieuwbare energie nu al goed voor 280.000 jobs. Met de investeringen die wij voorstellen, schatten we het jobpotentieel in de hernieuwbare energiesector in op minstens 50.000 nieuwe banen in Vlaanderen.
28. Ook op vlak van energiebesparing zitten we nu in de staart van het peloton. Geen enkel land in Europa verbruikt meer energie per vierkante meter in gebouwen dan België. Daadkrachtige maatregelen zijn dan ook noodzakelijk om de energieperformantie van ons gebouwenpark te verbeteren. Met meer dan 4 miljoen bestaande gebouwen en gemiddeld 50.000 nieuwe gebouwen per jaar, willen we in België vooral het bestaande gebouwenpark onder de loep nemen. Volgens onderzoek van McKinsey & Company kan België tegen 2030 5,2 miljard euro per jaar besparen door ambitieuze maatregelen na te streven om energie-efficiëntie te verbeteren (deze besparing op de energiefactuur varieert in functie van de olieprijs tussen 3,5 miljard en 10 miljard euro tegen 2030).

Zoals in andere landen willen we dat de Belgische overheden een voorbeeldrol vervullen op het vlak van energie-efficiëntie en duurzame huisvesting. Denemarken engageerde zich bijvoorbeeld om voor openbare gebouwen alle energiebesparingsmaatregelen met een terugverdientijd van minder dan 5 jaar uit te voeren. Hoewel er in België al wat initiatieven genomen werden ter zake, komen we veel te traag uit de startblokken en is er dringend nood aan een drastisch renovatieprogramma.

Het **VBO** stelde recent voor om **tegen 2015** alle overheidsgebouwen te voorzien van hoogrendementsbeglazing, isolerende daken en energie-efficiënte verwarmingssystemen, en om **tegen 2020** in elke regio een ambitieus renovatiebeleid voor het ganse bestaande gebouwenpark te implementeren. Groen! steunt dit voorstel en stelt ook voor dat alle nieuwe publieke gebouwen voldoen aan de passiefnorm. Op termijn kunnen duurzaamheidsnormen ook opgelegd worden aan alle nieuwbouwwijken. Deze keuzes zorgen ervoor dat de bouwmarkt niet stilvalt. Ons baserend op cijfers van de Vlaamse Confederatie Bouw, rekenen we binnen de bouwsector op een winst van 10.000 banen in Vlaanderen tegen 2020.

29. Groen! wil een **ambitieuw Vlaams plan voor de omvorming van bestaande woningen tot echte lage energiewoningen**. Dit Vlaams project willen we ondersteunen met steun van het **federaal energiebesparingsfonds**.

Groen! wil ook dat **alle 65.000 nieuwe sociale woningen die de regering plant, lage-energiewoningen worden**. Nu spreekt men slechts over 19 passiefwoningen. Het zijn echter vooral sociale huurders die nood hebben aan lagere energierekeningen (dit punt en het vorige zijn niet louter federale bevoegdheden maar worden hier vermeld voor de volledigheid).

30. **Onze overheden zetten maximaal in op innovatieve sectoren zoals bepaalde toepassingen van nanotechnologie, groene ICT en de transitie naar een duurzame chemie**. Groen! wil dat de petrochemie zich transformeert in biochemie die in grote mate draait op biologische grondstoffen. Bovendien zijn zowat alle sectoren gebaat bij een duurzamer gebruik van kunst- en grondstoffen door het sluiten van materiaalkringlopen. Volgens onze berekeningen zullen deze keuzes ongeveer 9.000 extra Vlaamse banen opleveren.
31. Landbouw en milieu hebben op termijn gelijklopende belangen. **Groen! wil landbouwers steunen die kiezen voor klimaatvriendelijke bedrijven en voor meer ecologische en diervriendelijke teelten**. Voedselproductie dicht bij huis willen we promoten, zodat KMO's en lokale economie floreren. Landbouwers, maar ook gezinnen, verenigingen, gemeenten die mee zorg dragen voor het bewaren van open ruimte en het herstellen van natuurwaarden, willen we fors belonen, via royale beheersovereenkomsten met alle

boeren, en via een nieuw stelsel van groenzorgpremies. Via een ambitieus natuurherstelplan willen we jobs creëren door natuur en bos te ontwikkelen, eerder dan door open ruimte te vernietigen.

32. In Vlaanderen werken nu al 5.000 mensen in de sector van de bodemsanering en grondreiniging. Door het saneren van brownfields kunnen nieuwe sites gecreëerd worden voor bedrijven of voor woningen. Daarnaast willen we ook een programma om de bodem te beschermen tegen erosie, verminderde vruchtbaarheid en verstening. Als we echt werk maken van een integraal waterbeleid in Vlaanderen, kunnen ook hier meer mensen aan de slag. Er werken nu al zo een 11.000 mensen in de sector van drinkwatervoorziening en waterzuivering. Heel veel investeringen dringen zich nog op, niet alleen in rioleringen, ook in het klimaatbestendig maken van Vlaanderen zodat we beschermd zijn tegen de gevolgen van de klimaatverandering (overstromingen, maar even goed verdroging, stormen,...). Uit eigen berekeningen blijkt dat **investeringen in landbouw en natuurbehoud zo'n 15.000 extra banen kunnen opleveren en dat het potentieel van bodem- en waterzuivering 1.000 extra banen bedraagt tegen 2020.**

EEN ZORGZAME ECONOMIE HEEFT ARBEIDSKRACHTEN NODIG

33. Als we de transitie inzetten naar een 'duurzame economie' betekent dat ook een **belangrijke opwaardering van de dienstensector**. Via de sterke verlaging van de loonlasten en het verwerken van vrijwilligerswerk en mantelzorg in beleidsindicatoren zoals het ISEW, een index voor duurzame economische welvaart, en het GPI, de echte vooruitgangsindex, zullen sectoren als de zorgsector eindelijk naar waarde geschat worden. Bij een groen economisch beleid worden deze sectoren dus eindelijk behandeld als volwaardige economische sectoren.
34. **Inzetten op zorg werkt.** Groen! pleit voor jobs in de sociale sector. Met de sociale maribel zorgt elke euro lastenverlaging in de zorg voor nieuwe arbeidsplaatsen én voor betere zorg. De lastenverlaging wordt voor 100% omgezet in bijkomende jobs: de grootst mogelijke netto-opbrengst van jobs. De non-profitsector is zo vragende partij voor 25.000 jobs.
35. **Het beleid met betrekking tot de opleiding en vorming van werknemers versterken en heroriënteren.** De Belgische arbeidsmarkt heeft een chronisch tekort aan basiskwalificaties. Toch krijgen zelfs arbeiders die al maandenlang economisch werkloos zijn, niet systematisch een opleiding aangeboden. Voor de ontwikkeling van een modern opleiding- en vormingsbeleid willen we ons inspireren op het Zweedse succesverhaal van de 'knowledge-lift'. De bevoegdheid voor vorming is verdeeld over de deelstaten maar aangezien de beste resultaten geboekt worden via opleidingen op de werkvloer door een mentor of externe lesgever willen we dat de federale overheid een wettelijk kader schept voor deze begeleidingsvormen.

ACTIVEREN, MAAR DAN OM MENSEN TE VERSTERKEN

36. Groen! wil **voldoende hoge en welvaartsvaste werkloosheidsuitkeringen**. Groen! verzet zich tegen een beperking van de werkloosheidsuitkeringen in de tijd: een goed beleid beperkt de duur van de werkloosheid, niet de duur van de uitkering. Dat vereist een versterking van het werkgelegenheidsbeleid en van de opleiding en begeleiding van werklozen.
37. Groen! wil een **versterking en humanisering van het activeringsbeleid**. Activeren betekent voor ons kansen geven op maat, op een opleiding of een perspectief op werk, en tegelijk responsabiliseren. Het mag niet uitdraaien op een beleid dat sociale rechten afbouwt zonder perspectief op volwaardige jobs.
38. We willen dat **bijzondere aandacht gaat naar de onaanvaardbaar hoge werkloosheid in Brussel**. De samenwerking tussen VDAB, Actiris en FOREM willen we verder versterken, waarbij werklozen uit het

Brussels gewest vlotter toegeleid kunnen worden naar vacatures in de andere gewesten. Extra investeringen in taal- en opleidingsprojecten zijn essentieel.

39. Groen! wil **de jongerenwerkloosheid aanpakken**. We willen de wachttijd afschaffen en jongeren in ruil voor een minimuminkomen de kans geven om werk te zoeken of ervaring op te doen via een werkstage, hier of in het buitenland. Tegelijk stimuleren we jongeren om een positieve keuze te maken voor een technische of beroepsopleiding en willen we daarom een alternatief zoeken voor het watervalstelsel.
40. We **investeren in werk op maat**. Voor een belangrijke groep mensen liggen de vereisten op de reguliere arbeidsmarkt te hoog. Om hun kwaliteiten niet verloren te laten gaan, is werk op maat noodzakelijk. De verdere uitbouw van sociale economie initiatieven is cruciaal om ook de meest kwetsbare groepen kansen te geven.
41. Groen! wil oudere werknemers de kans geven langer aan de slag te blijven (zie ook onderdeel Pensioenen in hoofdstuk Sociale Zekerheid). Dat vereist een beleid dat mensen in de loop van hun levensloopbaan meer kansen geeft om arbeid en gezin te verzoenen door periodes minder te werken. Groen! wil verder in bedrijven én bij de overheid een **leeftijdsbewust personeelsbeleid promoten**. Daarbij wil Groen! wil **uitgroeibanen**, waarbij oudere werknemers via extra vakantiedagen en vormen van deeltijds werk hun arbeidstijd gradueel kunnen verminderen. Via systemen van mentorschap kunnen oudere werknemers jongere collega's coachen en opleiden. Het sociaal akkoord voor de welzijnssector, waarbij voor zware beroepen oudere werknemers extra vakantiedagen verwerven, kan daarbij model staan. Doordat via de uitgroeibanen en het mentorschap de ouderen niet naar het systeem van vervroegde pensioenen worden doorgesluist, bespaart de overheid op pensioenkosten.
42. We **sturen de dienstencheques bij**. Het systeem van de dienstencheques heeft voor bijkomende jobs voor laaggeschoolden gezorgd. Een evaluatie dringt zich echter op. Lokale besturen en organisaties gebruiken het stelsel immers ook om te besparen op de loonkost van bestaande vormen van poetshulp, waarbij er enkel jobs verschuiven. Groen! wil ook de erkenningsvoorwaarden voor dienstenchequebedrijven verscherpen en socialer maken, met gegarandeerde aandacht voor vorming en arbeidskwaliteit van de werknemers.
43. Groen! wil een **evaluatie en bijsturing van de federale banenplannen**. Daarbij willen we werk maken van vereenvoudiging, en ze inschakelen als ondersteuning bij de overgang naar een duurzame economie.
44. Groen! wil **interimwerknemers beter beschermen**. Interimarbeid is voor velen een opstap naar een reguliere job. Tegelijk blijven vele interimarbeiders veroordeeld tot onzekere dag- en weekcontracten, waarbij ze onvoldoende sociale rechten opbouwen. Soms wordt de bescherming uitgehold door misbruik (te lange tewerkstelling als interim-werknemer in dezelfde onderneming), fraude via ingewikkelde constructies (onderaanneming, detachering..) of door zwartwerk. Groen! wil een versterking van de sociale bescherming van interimwerknemers bij opeenvolgende contracten.

DISCRIMINATIE OP DE ARBEIDSMARKT BESTRIJDEN

45. Groen! wil snelle vooruitgang in het sociaal overleg om te komen tot een **eenheidsstatuut voor arbeiders en bedienden**. Op de werkvloer zijn de verschillen steeds minder duidelijk. Bij herstructureringen worden ze steeds onrechtvaardiger.
46. **Werk de loonkloof tussen mannen en vrouwen weg**. Groen! wil dat de overheid transparante en eenvormige statistieken en analyses over de loonkloof ontwikkelt zodat remedies verder ontworpen en bijgestuurd kunnen worden. We pleiten ook voor genderneutrale analytische functieclassificaties. Het bepalen van lonen op sectoraal niveau is namelijk best gebaseerd op de stoel en niet de persoon die op de

stoel zit. Overheden, de sectoren en de bedrijven kunnen hiervoor gebruik maken van de instrumenten die nu al ontwikkeld zijn door de federale overheid.

- 47. Minder vrijblijvende aanpak van discriminatie op de werkvloer.** Groen! wil de strijd tegen discriminatie op de werkvloer aan te gaan: anoniem solliciteren, het recht op een stageplaats en een wettelijke regeling voor de praktijktest, zodat slachtoffers vermoedens van discriminatie kunnen staven (zie hoofdstuk diversiteit).

EEN TIJDSVERZEKERING MAAKT ONTSPANNEN LOOPBANEN MOGELIJK

De levenskwaliteit van heel wat werkende mensen staat onder druk. De eisen op de werkvloer inzake productiviteit, flexibiliteit en stressbestendigheid nemen toe. Tegelijk groeit de combinatie van arbeid en gezin.

- 48. Meer aandacht voor kwaliteit van de arbeid.** Groen! wil niet alleen meer mensen kans op werk geven, we willen werk ook werkbaar houden. Meer aandacht voor de kwaliteit van de arbeid is zowel nodig onderaan de arbeidsmarkt (hamburgerjobs, preciaire statuten, veiligheid, stress, ...) als voor andere groepen (stress, autonomie in de arbeid, medezeggenschap, ...). Groen! wil arbeid vermenschelijken, zodat mensen ook duurzaam kunnen blijven werken wanneer ze dit wensen. In het huidige en eenzijdige debat over langer werken ontbreekt de dimensie van kwaliteit van de arbeid al te vaak. Dat vereist ook weerbaarheid op de werkvloer, met een goed werkend sociaal overleg. Om de rechten van werknemers in KMO's te versterken, is een verlaging van de drempel voor een officiële vakbondsvertegenwoordiging onontbeerlijk.
- 49. Een arbeidsmarktbeleid dat vertrekt van de levensloop en levensloopbaan van mensen.** Groen! wil mensen ruimte geven voor de ontwikkeling van meer ontspannen loopbanen. Dat kan door een duurzame visie op levensloopbanen. Groen! wil daarom arbeidstijd over de hele loopbaan bekijken en wil meer kansen voor alle mensen om te kiezen hoeveel en hoelang ze werken, met meer zekerheid bij die keuzes.
- 50. Een volwaardige tijdsverzekering maakt arbeid en gezin beter combineerbaar.** Groen! wil de bundeling én geleidelijke uitbouw van diverse tijdsstelsels (ouderschapsverlof, tijdskrediet, loopbaanonderbreking, educatief verlof, ...) in een nieuwe pijler van de sociale zekerheid: de tijdsverzekering. Daardoor kunnen mensen op actieve leeftijd meer ruimte nemen om hun job en zorgtaken te combineren en hun inkomen blijft verzekerd wanneer ze meer tijd nodig hebben voor zorgtaken, bijscholing of sociale engagementen. Deze tijdsverzekering geeft anderen ook de kans om te werken.
- 51. Een tijdsverzekering geeft alle mensen in hun loopbaan basistijdsrechten en laat ze die verder opbouwen.** Deze tijdsrechten zijn collectief gegarandeerd (via wetgeving of aanvullende CAO's) en zijn gelijkgestelde jaren in de pensioenopbouw. Mensen kunnen ze individueel opnemen wanneer ze meer tijd willen voor zorg voor kinderen of familieleden, om bij te leren of om andere engagementen als vrijwilligerswerk op te nemen. Dat vereist voldoende hoge uitkeringen om de tijdsrechten voor iedereen toegankelijk te maken, ook voor éénuoudergezinnen of mensen met lagere inkomens. De tijdsverzekering overkoepelt, harmoniseert en versterkt zo de bestaande tijdsregelingen, zodat ze voor iedereen toegankelijk worden. De tijdsverzekering bestaat uit vier componenten:
- ↳ **Tijd voor kinderen.** Het is van persoonlijk en van maatschappelijk belang dat mensen meer tijd hebben voor kinderen en dat wie wil haar of zijn kindwens (tijdig) kan waarmaken. Daarom wil Groen! een uitbreiding van het ouderschapsverlof tot één jaar per kind, op te nemen voor kinderen 18 worden, als een eerste pijler van de tijdsverzekering.
 - ↳ **Tijd voor zorg.** Met de vergrijzing van onze samenleving is het van persoonlijk en van maatschappelijk belang dat mensen tijd hebben voor zorgtaken. Voor Groen! vormt zorgverlof daarom een tweede pijler van de tijdsverzekering. Dat zorgverlof omvat het huidige recht op palliatief en zorgverlof. Groen!

bepleit dat een werknemer reeds één week na zijn aanvraag dit (vaak dringend) zorgverlof kan opnemen. Een menselijke samenleving voorziet ook in een ruimer rouwverlof dan vandaag.

- ↳ **Tijd voor zelfontplooiing naast de arbeid.** Keuzes om bepaalde periodes de arbeidstijd te verminderen in functie van meer levenskwaliteit of andere maatschappelijke engagementen vertrekken niet alleen van tijd voor kinderen of voor zorgtaken. Groen! wil mensen meer ruimte geven voor engagementen naast de arbeidsmarkt. Groen! wil daarom uitbreiding van tijdskredieten als een derde pijler van de tijdsverzekering. Vooral vormen van deeltijds tijdskrediet maken meer duurzame combinaties van werk en andere engagementen mogelijk.
 - ↳ **Tijd om te leren.** In de kennismaatschappij is veroudering van kennis een persoonlijk, een maatschappelijk én een economisch risico. Tegelijk kost bijscholing veel aan individuen: naast tijd- en opleidingskosten derft men vaak ook inkomen. Groen! wil daarom het recht op educatief verlof omvormen tot een leerkrediet voor iedere Belg op 18 jaar. Deze vierde pijler van de tijdsverzekering verzekert ook een deel van het inkomensverlies wanneer mensen in onze kennismaatschappij minder gaan werken om opnieuw te kunnen studeren.
52. Groen! wil een **leeftijds- en gezinsmodulering van het bestaande tijdskrediet**. Zo kunnen we jonge gezinnen meer aanmoedigen tijdskrediet op te nemen voor zorgtaken door hen een hogere uitkering te geven dan bijvoorbeeld ouderen die langzaam hun arbeidstijd afbouwen. Zo willen we voor éénoudergezinnen een hogere tijdspremie, zodat (deeltijds) tijdskrediet ook voor hen een financieel haalbare kaart wordt.
53. Om de kwaliteit van de arbeid te bewaken en te garanderen, roept Groen! de sociale partners op om werk te maken van een **vervangingsnorm per sector voor mensen die hun tijdsrechten opnemen**. Zo'n norm legt het minimaal aantal vervangende aanwervingen vast in een bedrijf, zodat de werkdruk draagbaar blijft wanneer collega's tijdsrechten opnemen.
54. Groen! wil aanvullend aan de tijdsverzekering **systemen van sectorale collectieve arbeidsduurvermindering stimuleren** (onder meer door verlaging van sociale lasten aan bedrijven die de arbeidsduur verminderen). In afwachting van een volwaardige tijdsverzekering wil Groen! dat werknemers voltijdse sociale rechten opbouwen vanaf een viervijfde tewerkstelling.

3 | ARMOEDE

De uitdagingen

De armoede is onder deze regering angstwekkend gegroeid. De bankencrisis en de economische crisis laten zich in vele gezinnen voelen. De armoedebaarometer staat op onweer.

- Ruim 15% van de gezinnen leeft onder de armoedegrens.
- De werkloosheid piekt.
- Meer dan 100.000 gezinnen doen beroep op het OCMW, een historisch record.
- Steeds meer gezinnen hebben kunnen hun kredieten niet langer afbetalen: een recordaantal van 361.572 mensen staat als wanbetaler geregistreerd bij de centrale voor kredieten aan particulieren (april 2010).
- Meer mensen kampen met betaalproblemen, vaak voor basisvoorzieningen als huur en energie.
- In 2009 konden 122.749 gezinnen in Vlaanderen hun gas en elektriciteit niet betalen, 22.000 meer dan een jaar eerder.
- Meer dan 110.000 mensen moesten in 2009 beroep doen op voedselbanken.

België blijft één van de rijkste landen ter wereld, Vlaanderen één van de meest welvarende regio's. Maar de voorbije jaren is de armoede toegenomen. De kloof tussen arm en rijk groeit. Die ongelijkheid is een bom onder sociale samenhang en een schande voor onze samenleving.

Dat de armoede stijgt, is niet alleen het gevolg van de financiële en economische crisis. Het is ook het resultaat van de manier waarop de regering met de crisis en met armoede is omgegaan:

- Onze sociale zekerheid verliest terrein tegenover de kopgroep van EU-landen met de beste sociale bescherming. Onvoldoende welvaartsvaste uitkeringen verzwakken de effectiviteit van onze sociale zekerheid.
- De laagste uitkeringen liggen zelfs onder de Europese armoedegrens. Het wetsvoorstel van Groen! om alle uitkeringen boven de Europese armoedegrens te tillen, is door de regering Leterme op de lange baan geschoven.
- Armoedebestrijding was geen prioriteit en de bevoegde staatssecretaris beschikte over onvoldoende middelen.

2010 is het Europees jaar ter bestrijding van de armoede. En ons land neemt uitgerekend in het najaar 2010 het voorzitterschap van de EU op. Op sociaal vlak kunnen we dat niet met opgeheven hoofd. De crisis dwingt ons om meer in de strijd tegen armoede te investeren.

Onze visie

Iedere inwoner van ons land heeft recht op een menswaardig bestaan. Groen! wil daarom eindelijk een prioriteit maken van het armoedebeleid en van een sterker sociaal beleid. Tegenover het onrecht van groeiende armoede kiest Groen! voor een samenleving gebaseerd op sociale rechtvaardigheid, met een sterkere solidariteit. We willen een samenleving met minder ongelijkheid, die de grondrechten van haar inwoners waarborgt.

Onze oplossingen

55. We brengen **alle minimumuitkeringen boven de Europese armoedegrens**. Groen! wil dat alle minimumuitkeringen op één legislatuur boven de Europese armoedegrens geraken. Concreet betekent het groene voorstel dat de uitkeringen van alle gepensioneerden, leefloners (OCMW-steuntrekkers), gehandicapten, zieken, ... boven de armoedegrens komen te liggen. Alles samen 431.200 mensen. Speciale aandacht voor de inkomenspositie van éénuoudergezinnen gaat samen met een algemene verhoging van de minima. Groen! en Ecolo legden daarvoor een concreet en becijferd wetsvoorstel op tafel om de sociale uitkeringen en het leefloon op te trekken tot boven die armoededrempel. Het Rekenhof becijferde de kostprijs van dit plan op 1,254 miljard euro: een haalbaar bedrag. Hoe we dit financieren, wordt uitgewerkt in het hoofdstuk Begroting.
56. We maken **alle uitkeringen welvaartsvast**. We willen dat uitkeringen voor ziekte, werkloosheid of pensioen in de toekomst ook de evolutie van de welvaart volgen. De afgelopen twee decennia stegen de lonen veel sneller dan de uitkeringen. Daardoor groeide de kloof tussen sociale uitkeringen en het laatst verdiende loon schrikbarend. Zo verliezen werkloosheidsuitkeringen en pensioenen terrein ten aanzien van de evolutie van de lonen en van de welvaart. Groen! wil die stilzwijgende erosie van uitkeringen stoppen door ze welvaartsvast te maken, zodat ze een menswaardig leven blijven garanderen aan wie er beroep op moet doen.
57. We voorzien **financiële stimulansen die ook werken voor de lagere inkomens**. Mensen met lage inkomens hebben het meeste nood aan financiële stimulansen (bijvoorbeeld inzake huisvesting, maatregelen energiebesparing, kinderopvang, ...). De bestaande systemen van fiscale aftrekbaarheid zijn voor hen weinig efficiënt. Ze veronderstellen dat mensen eerst het geld hebben om het te kunnen uitgeven, en pas later een tussenkomst krijgen via de belastingsafrekening. Bovendien is het financieel voordeel voor hen veel beperkter dan bij mensen met hogere inkomens. Groen! wil daarom mechanismen die daadwerkelijke financiële stimulansen of compensaties bieden voor mensen met lage inkomens. Dat kan door de prijs van voorzieningen afhankelijk te maken van het inkomen (vb. kinderopvang), waardoor de laagste inkomens het minste moeten betalen. Derde-betalerssystemen, waarbij kortingen automatisch worden toegekend, zoals gehanteerd wordt bij de gezondheidsdiensten, kunnen investeringen (bijvoorbeeld in energiezuinige toestellen) ook voor lage inkomensgroepen haalbaar maken.
58. **Betere bescherming tegen overkreditering**. Steeds meer mensen geraken via schulden in problemen. Tegelijk promoten grote winkelketens alsmaar vaker eigen betaalkaarten. Daardoor neemt het probleem van mensen met schulden schrikbarend toe. Groen! wil een aanpassing van de wetgeving die consumenten beter beschermt tegen overkreditering en die de wildgroei aan kredietsystemen beter reguleert. We willen dat de woekerintresten die sommige bedrijven rekenen worden verlaagd tot aanvaardbare rentevoeten (met een maximumintrest op 9%). Groen! wil ook een einde maken aan de zogenaamde doorlopende kredieten, door een nulstellingstermijn in te voeren. Dit is een termijn waarbinnen kredieten moeten worden afbetaald, vooraleer een nieuw krediet kan worden aangegaan. Groen! wil een beter juridisch kader voor het optreden van deurwaarders en incassobureaus. We vragen ook een uitbreiding van de mogelijkheden van totale

- schuldkwijtschelding voor totaal en definitief onvermogene personen. Ten slotte wil Groen! formules voor sociaal krediet bevorderen.
59. We maken **wonen opnieuw betaalbaar: een maximumfactuur voor huur**. Wonen weegt steeds zwaarder op het inkomen van gezinnen. Voor arme gezinnen wordt dit onhoudbaar. Groen! wil een aanpassing van de huurwet met de invoering van een maximumfactuur voor huur. Dat kan door een kaderwet die de blokkering en algemene regulering van huurprijzen toelaat. Vervolgens kunnen de gewesten een systeem uitwerken van richthuurprijzen voor bescheiden woningen. Richthuurprijzen bepalen de prijs van een woning aan de hand van kwaliteit, de ligging, voorzieningen in de woning, omgevingsfactoren. Ook wil Groen! een betere regeling voor de huurwaarborg voor mensen in armoede via een huurwaarborgfonds. Inspanningen van de gewesten voor meer sociale woningen in alle steden en gemeenten vormen het sluitstuk om het recht op kwalitatief en betaalbaar wonen voor mensen met lage inkomens te garanderen, én om de druk op de prijzen voor de gehele woonmarkt te verminderen.
60. Groen! wil de de **groeïende energie-armoede bestrijden**. Volgens cijfers van de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeentes (VVSG) konden ruim 122 749 gezinnen in 2009 hun energiefactuur niet betalen. Dat zijn meer dan 22 000 gezinnen meer ten opzichte van het jaar daarvoor. Steeds meer mensen worden door de commerciële energiebedrijven van elektriciteit of aardgas afgesloten en doorverwezen naar de 'sociale leverancier'. Ook inzake water nemen afsluitingen toe. Zo schuiven de commerciële energiebedrijven hun minder aantrekkelijke klanten door naar de intercommunales. Agressieve verkoopstechnieken en bewust onderschatte voorschotten brengen mensen in schulden. Groen! wil dat ook de commerciële energieleveranciers met hun klanten met betaalproblemen voor een lokale adviescommissie komen alvorens ze klanten mogen 'droppen' en doorverwijzen naar de sociale leveranciers. Verder wil Groen! via energie-audits en investeringen de energiefactuur van kwetsbare gezinnen prioritair doen dalen (zie hoofdstuk klimaat). Sociale tarieven worden best automatisch toegekend. We willen dat de federale overheid initiatieven op dit punt coördineert met de gewesten.
61. We maken een **kwalitatieve gezondheidszorg voor iedereen betaalbaar**. Arme mensen sterven vroeger dan anderen. Ze ervaren vaak drempels in de toegang tot gezondheidszorg. De ongelijkheid voor ziekte en zelfs de dood is één van de meest fundamentele en onrechtvaardige ongelijkheden in ons land. Groen! wil een kwalitatieve gezondheidszorg voor iedereen betaalbaar maken door een uitbreiding van de maximumfactuur voor gezondheidszorg, een automatische toekenning van verhoogde tegemoetkomingen aan wie er recht op heeft (OMNIO-statuut), een veralgemening van het derde betalersysteem en doelgerichte campagnes naar groepen die vandaag te weinig en te laat van de gezondheidszorg gebruik (kunnen) maken. Wijkgezondheidscentra kunnen de drempel verlagen en de toegankelijkheid verhogen. (zie ook hoofdstuk sociale zekerheid)
62. We **schaffen de onderhoudsplicht voor zorgbehoevende ouderen af**. De onderhoudsplicht van kinderen voor hun zorgbehoevende, bejaarde ouders zorgt vandaag voor grote onrechtvaardigheden. Het ene OCMW vordert verleende steun terug, het andere niet. Bovendien zorgt dit vaak voor grote spanningen binnen families. Ook vele ouderen voelen zich ongemakkelijk om 'ten laste' te moeten vallen van hun kinderen. Groen! wil de afschaffing van de onderhoudsplicht voor zorgbehoevende ouderen, tenzij mensen zichzelf in een situatie van onvermogen hebben gebracht door schenkingen aan hun kinderen. Samen met een versterking van de zorgverzekering en van het zorgaanbod is het garanderen van een kwalitatieve en betaalbare verzorging een overheidstaak.
63. Groen! wil de **kinderarmoede actiever bestrijden**. Een fonds ter bestrijding van kinderarmoede zou het mogelijk maken de begeleiding van gezinnen in armoede met kinderen te versterken, ouders te ondersteunen en plaatsingen te vermijden. Het kinderrechtenverdrag voor alle kinderen waarmaken is daarbij de doelstelling. Door van kinderbijslag een recht van ieder kind te maken en een inhaalbeweging te

voorzien ter compensatie van de verloren welvaartsvastheid van de kinderbijlagen neemt ook de financiële ruimte in deze gezinnen toe.

64. We **werken drempels in het onderwijs weg**. In de strijd voor gelijke (onderwijs)kansen wil Groen! een verlaging van de leerplichtleeftijd tot 5 jaar. Juist de meest kwetsbare kinderen vinden moeilijker de weg naar het kleuteronderwijs. Tegelijk willen we de samenwerking tussen onderwijs en welzijn versterken en investeren in ouderondersteuning – en participatie. Groen! wil uitgebouwde projecten met meertalig kwaliteitsvol onderwijs naar taalzwakke gezinnen mogelijk maken. Groen! pleit voor kosteloos leerplichtonderwijs. Ook wil Groen! meer middelen in lokale projecten om de digitale kloof te dichten, zodat ook mensen in armoede en hun kinderen toegang hebben tot informatie via internet. Om de democratisering van het hoger onderwijs te vrijwaren, wil Groen! het standstill-principe van de inschrijvingsgelden wettelijk verankeren en werken aan een meer coherent en minder ouderafhankelijk studentenstatuut.
65. We **hervormen en versterken de Dienst Alimentatievorderingen**. Na een scheiding geraken nogal wat mensen in financiële problemen wanneer de partner de vastgelegde alimentatie voor henzelf en/of voor de kinderen niet betaald. Alleenstaanden met kinderen, vaak vrouwen, hebben het extra moeilijk wanneer hun partner geen onderhoudsgeld betaalt voor de kinderen. Al te vaak gebruiken ze juridische omwegen om hun schuld te ontlopen. DAVO slaagt er slechts in om een kwart van de achterstallige sommen daadwerkelijk te innen. Naast vele alleenstaande vrouwen, draaien ook andere belastingbetalers op voor niet meer te innen voorschotten. Groen! wil dat deze dienst zichzelf meer bekend maakt. Daarnaast trekken we de inkomensgrens van gerechtigden op voorschotten op alimentatie op.
66. We zetten **meer middelen in de strijd tegen de verkleuring van de armoede**. Onderzoek toont hoe snel armoede verkleurt, zeker in de steden. Het armoede bij allochtonen en nieuwkomers ligt veel hoger dan bij andere groepen. Het is nodig dat armoedebeleid meer aandacht heeft voor de groeiende etnische armoede in ons land. De aanpak hiervan vraagt een sterker stedenbeleid, een onderwijsbeleid dat meer oog heeft voor de groeiende diversiteit in de steden en een arbeidsmarktbeleid dat mensen van andere etnische afkomst meer kansen geeft door vorming op maat en bestrijding van discriminatie. We willen dat wachtlijsten voor taalcursussen verdwijnen. Interculturalisering van hulpverlening is cruciaal op alle beleidsniveaus. Groen! pleit er ook voor dat armenverenigingen armen van andere etnische afkomst beter vertegenwoordigen.
67. We **starten een taakgroep arbeidsrechten kwetsbare werknemers**. De armoedesituatie van mensen zonder papieren is vaak schrijnend. Clandestiene arbeidsmigranten werken daarbij vaak in extreme uitbuitingssituaties, waarbij in praktijk iedere sociale bescherming ontbreekt en bij arbeidsongevallen de werkgever vaak aan zijn verplichtingen ontsnapt. Groen! wil een de oprichting van een taakgroep die de situatie en de arbeidsrechten van clandestiene arbeidsmigranten onderzoekt, samen met inspectiediensten en de arbeidsauditoraten.
68. We **versterken het grootstedenbeleid**. De armoede is het hoogst in de (grote) steden: meer mensen met een leefloon, meer werklozen, meer asielzoekers, meer geregulariseerden, De werkelijke armoede is er bovendien nog hoger dan uit de officiële statistieken blijkt. Heel wat asielzoekers die zijn toegewezen aan andere gemeenten wonen in de grote steden. Ook mensen zonder papieren duiken vaker onder in de steden. Ook in de kleinere steden en in landelijke gebieden is er armoede, maar in de (grote) steden is die in vergelijking vele malen groter. Omdat dit ook lokale inspanningen vraagt, pleit Groen! voor een verdubbeling van de middelen voor grootstedenbeleid, of dit nu federaal of Vlaams wordt gefinancierd. Bovendien wil Groen! meer garanties dat die middelen prioritair gaan naar armoedebestrijding en sociale stadsontwikkeling, en niet langer dienen voor prestigeprojecten. De zeer hoge armoedecijfers in Brussel vereisen een gecoördineerde aanpak van alle overheden, met inzet van extra middelen.

69. We **versterken de OCMW's** als laatste vangnet. Steeds meer mensen vallen door de mazen van het net en moeten aankloppen bij het lokale OCMW. Bovendien wentelen de federale en Vlaamse regeringen de gevolgen van de crisis mee af op de lokale OCMW's, zonder voldoende extra middelen. Mensen die geschorst worden door de RVA of die geregulariseerd zijn, moeten vaak aankloppen bij het OCMW. Voor het leefloon wil Groen! dat de federale overheid een groter deel van de uitkering ten laste neemt (tot 90%) en zo de OCMW's en lokale besturen ruimte geeft voor een sterker lokaal armoedebeleid.
70. We **baseren het armoedebeleid op dialoog**. Meer dan vijftien jaar geleden vormde het Algemeen Verslag over de Armoede een keerpunt: armen en hun verenigingen werden gesprekspartners voor de overheid. In het kielzog ontstond het Centrum ter bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, en op Vlaams niveau het armoededecreet met de Verenigingen waar mensen in armoede het woord nemen. Toch wordt de ervaringsdeskundigheid van de armen federaal nog onvoldoende benut. Groen! wil een armoedebeleid dat de kracht van de dialoog beter gebruikt om tot goed werkende maatregelen met meetbaar resultaat te komen. Dat vereist niet alleen een sterkere ondersteuning voor een federale dialoog, maar ook en vooral een grotere openheid van de beleidsmakers en een grotere bereidheid tot fundamentele bijstellingen. Naast armenorganisaties wil Groen! dat een ruimer maatschappelijk middenveld bij deze dialoog wordt betrokken.
71. We **voeren een armoedebeleid op basis van een federaal armoedeplan met meetbare beleidsdoelstellingen**. Het armoedebeleid vandaag is te vrijblijvend. Groen! wil van armoedebestrijding eindelijk een échte prioriteit maken, op basis van een federaal armoedeplan met even meetbare beleidsdoelstellingen als de Maastrichtnormen, het begrotingsevenwicht of de Lissabondoelstellingen rond werkgelegenheid. Solidariteit die niet wordt vertaald in concrete en meetbare beleidsobjectieven, blijft vrijblijvend, ten koste van de zwaksten. Groen! kiest voor duidelijke maatschappelijke, politieke en budgettaire keuzes, die als ambitie hebben de sociale grondrechten voor eenieder in ons land te garanderen. De normen van het Nationaal Actieplan Sociale insluiting vormen een eerste aanzet. Groen! wil dat de nationale actieplannen uitgroeien tot een politiek instrument, waarop een regering kan worden afgerekend en die politiek aanzet tot een sterker beleid. Om van armoedebeleid een prioriteit te maken, is een volwaardige minister noodzakelijk, of is armoedebeleid een rechtstreekse bevoegdheid van de premier.
72. We maken werk van **automatische toekenning van sociale rechten**. Al te vaak nemen mensen hun rechten niet op, omdat ze de mogelijkheden niet kennen of omdat de procedures te complex zijn (OMNIO-statuut, sociale tarieven, uitkeringen, ...). Groen! wil een automatische toekenning van sociale rechten waar mogelijk. Administratieve vereenvoudiging staat hier ten dienste van de kwetsbaarste groepen.
73. We voeren een **armoede-effect-rapport** in. Belangrijke hervormingen worden vooraf getoetst op hun effect op armoede. Zo kunnen we vermijden dat belastinghervormingen onbedoeld de ongelijkheid doen toenemen of dat maatregelen om schulden voor bedrijven beter inbaar te maken, de basisrechten van mensen in armoede schenden.

De uitdagingen

Eind 2008 brak de ergste financiële crisis uit sinds de 'Grote Depressie' van 1929. Maar ook vóór deze crisis, waren onze overheidsfinanciën al niet van de gezondste. Ondanks de goede conjunctuur vanaf 2004, is de paarse regering er niet in geslaagd om overschotten vrij te maken voor de spijzing van het Zilverfonds ter financiering van de pensioenen.

Vooraleer de crisis zich liet voelen, keek de federale begroting al aan tegen een structureel begrotingstekort van 10 miljard euro. Door de crisis steeg het deficit zelfs tot 20 miljard euro. De crisis trof namelijk vooral het federale niveau doordat zowel de inkomsten als de uitgaven die op het federale niveau zitten net diegene zijn die het gevoeligst zijn aan een crisis.

In 2009 belandde België op de grijze OESO-lijst met fiscale paradijzen. Zowel professor Schneider als Dulbea becijferden dat onze schatkist zowat 30 miljard euro aan inkomsten misloopt door massale fraude. Alleen al het terugdringen van de fiscale fraude tot het gemiddelde, zou in België goed zijn voor een imposante 10 miljard euro extra inkomsten. Op initiatief van de Ecolo-Groen!-fractie kwam er een 'Parlementaire commissie Fiscale Fraude', die 108 concrete voorstellen deed voor de strijd tegen fiscale fraude. Deze aanbevelingen wachten nog steeds op uitvoering.

De Hoge Raad voor Financiën waarschuwt al sedert 2004 dat onze begroting jaar op jaar structureel verzwakt. Ondanks de hoge groeihypothese die de regering vooropstelt, zegt de Raad dat we afstevenen op een tekort van meer dan 5% van het bruto binnenlands product. Door de toenemende rentelasten zal dat tekort in de volgende jaren verder blijven stijgen. Terwijl onze 'baby-boomers' al vanaf 2015 'opa-boomers' worden, stevenen we af op een nieuwe 'rentesneeuwbal'.

Deze financiële crisis is uitgebarsten op een ogenblik dat België geconfronteerd werd met een chronische politieke crisis. De regering-Leterme heeft nooit samenhang vertoond. Deze regering was een overgangsregering die beslissingen in een reeks belangrijke dossiers niet heeft kunnen of willen nemen. Het gevolg van dit nietsdoen is een continue verslechtering van de overheidsfinanciën sinds 2007.

Zelfs in de aanpak van de crisis beperkte de regering zich tot een tijdelijke verlaging van de BTW in de bouwsector en een stuntelige, veel te duur betaalde redding van de banken. Gelukkig sprongen de sociale partners ter hulp met een inter-professioneel akkoord dat enkele kordate oplossingen bood.

Terwijl buurlanden al enige tijd crisiswetten hebben goedgekeurd om sneller en efficiënter te kunnen optreden in tijden van crisis, heeft onze regering dit niet gedaan. Er bestaat nog steeds geen standaardprocedure voor de redding van banken, terwijl dat toch een aanbeveling is van heel wat internationale organisaties.

Noodzakelijke begrotingsinspanningen werden van jaar tot jaar verschoven. Als er dan toch nog gaten overbleven in de begroting, reed de regering die dicht door leukweg de groeiprognozes op te drijven. Zo verhoogde het Planbureau, in de aanloop naar de laatste begrotingscontrole, plots het groeicijfer voor 2010 tot 1,4%, terwijl

het stabiliteitspact 1,1% voorzag. Onze begroting kreunt dus onder een structureel probleem, dat niet aan de economische crisis toegeschreven kan worden.

De Europese Commissie stelt dit ook vast : « België baseert zich op lichtjes optimistische macro-economische hypothesen waardoor de begrotingsresultaten minder goed zouden kunnen uitvallen dan voorzien, met name vanaf 2011. De Commissie betreurt overigens dat de maatregelen om de doelstelling voor 2011 te bereiken (4,1% van het BBP als overheidstekort) onvoldoende gedetailleerd zijn en zelfs niet opgegeven zijn voor 2012. Ze voorspelt dan ook dat het begrotingstekort dit jaar 5,9% zal bedragen in plaats van de voorziene 4,8%.

De regering heeft zich tot doel gesteld om de begroting in evenwicht te krijgen tegen 2015. We hebben de indruk dat men zijn verantwoordelijkheden ontvlucht. De inspanning wordt verschoven in de tijd en de grootste inspanning zal na 2011 moeten gebeuren.

Onze visie

Zoals Nobelprijswinnaar Economie, Joseph Stiglitz, onderstreept, kan investeren in onderwijs, technologie en infrastructuur op lange termijn een daling van de begrotingstekorten met zich meebrengen. Daarvoor is het nodig dat overheidsuitgaven verschuiven, weg van onduurzame uitgaven, in de richting van duurzame investeringen.

We mogen ons dus niet opsluiten in een kruideniersmentaliteit. Een draconisch bezuinigingsbeleid is namelijk niet altijd de beste saneringsmethode. We willen dat de overheid een toekomstperspectief ontwikkelt voor haar huidige en toekomstige burgers. Doordachte overheidsinvesteringen dragen daaraan bij.

Essentiële voorwaarde hierin is natuurlijk dat schuldfinanciering enkel wordt aangewend om investeringen te financieren, niet om lopende uitgaven te dekken. Als we het willen vergelijken met een gewoon huishouden, kunnen we zeggen dat er geld geleend kan worden om een stevig passiehuus te kopen in een goedgelegen buurt, maar niet om de boodschappen, de citytrips en de telefoonfacturen te betalen. Lenen om te investeren is iets heel anders dan lenen om een maatschappij te financieren die boven haar stand leeft.

De 'problemen van nu' oplossen op kosten van de 'belastingbetalers van de toekomst' is niet enkel een spijzuchtige vorm van struisvogelpolitiek, het is ook fundamenteel onrechtvaardig. Wij kiezen er dus voor om de 'problemen van nu' niet door te schuiven naar toekomstige generaties. In plaats daarvan willen we op gerichte wijze het economisch en maatschappelijk kader hervormen om het slapend kapitaal en het verborgen potentieel van onze economie te activeren.

Een belangrijk element hierbij is de **overgang naar 'groene fiscaliteit'**. Bij 'groene fiscaliteit' gaan we producten en diensten belasten en subsidiëren naargelang de schade, overlast of meerwaarde die ze veroorzaken voor de samenleving. Deze vorm van fiscaliteit is niet enkel heel wat rechtvaardiger dan ons huidige belastingssysteem, het zorgt er via het prijssignaal ook voor dat mensen vlugger maatschappelijk waardevolle keuzes maken. **Omdat wie werkt, heel wat bijdraagt aan de maatschappij, verlagen de lasten op arbeid sterk binnen dit systeem.** Deze verlaging wordt bekostigt door de inkomsten uit milieu- en overlastbelastingen.

Net zoals BTW, accijnzen en douaneheffingen zijn groene belastingen een indirecte belasting. Indirecte belastingen worden veel minder ontdoken dan directe belastingen (belasting op arbeid). Bovendien zijn ze ook administratief heel wat eenvoudiger en goedkoper te innen. Dat zal **niet enkel extra arbeidsplaatsen** opleveren, het levert ook nog eens **belangrijke efficiëntievoordelen** op die ervoor zorgen dat bij **gelijkblijvende belastingsdruk de inkomsten voor de schatkist merkbaar zullen stijgen.**

Een bijkomend voordeel is dat indirecte belastingen, in tegenstelling tot directe belastingen, het hele jaar door betaald worden. Daardoor geeft deze vorm van fiscaliteit ook een **veel betere, 'real-time' inning van de belastingen**. Dat maakt het ramen van de inkomsten en het afstemmen van het beleid op die inkomstenstroom heel wat eenvoudiger.

Onze oplossingen

GROEN BELEID

74. We willen **investeren in het verhogen van onze energie-onafhankelijkheid**. Elk jaar verspilt België enkele procenten van haar BBP door buitenlandse bedrijven te betalen om te voorzien in de eigen energiebevoorrading. Een beleid dat streeft naar onafhankelijkheid op vlak van energie is dus niet enkel goed voor het milieu, maar ook voor de portefeuille van de Belgen. Elke euro die niet meer wordt uitgegeven aan buitenlandse fossiele brandstoffen kan renderen binnen België. (zie hoofdstuk 'Klimaat en energie')
75. Binnen het kader van de Groene New Deal zet de **overheidsbank** een waaier aan projecten op om een **zo breed mogelijk spectrum aan investeringsprofielen, -wensen en -noden te bestrijken**. We willen zo ook de financiële slagkracht vergroten van bestaande initiatieven, zoals het federaal Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost.

GROENE FISCALITEIT

76. Electrabel heeft als Belgisch overheidsbedrijf indertijd toestemming gekregen om haar kerncentrales versneld af te schrijven. Dankzij die versnelde afschrijving boekt dit (nu Franse) energiebedrijf grote overwinsten op kosten van de Belgische belastingbetaler. Daarom willen we die **onrechtmatige winsten van Electrabel volledig afromen**. Deze maatregel is een logische, belangrijke en gerechtvaardigde bron van inkomsten die 1,5 à 2 miljard euro per jaar kan opleveren.
77. **Invoering van de slimme kilometerheffing**. België voert net als Nederland een slimme kilometerheffing in. Die hangt af van de vervuiling, plaats en tijdstip van rijden. Een slimme kilometerheffing is veel socialer en heeft een groter milieueffect dan een wegenvignet of de bestaande autofiscaliteit. De opbrengst gaat naar het Sociaal Klimaatfonds (de integratie van de zes bestaande federale energiefondsen, zie hoofdstuk 'Klimaat en energie'). De invoering van deze slimme kilometerheffing koppelen we aan een afschaffing van de huidige autobelastingen. Een uitbreiding van de slimme kilometerheffing naar buitenlandse wagens op onze wegen zou niet enkel logisch en rechtvaardig zijn, maar ook een extra inkomst betekenen die kan oplopen tot 500 miljoen euro. Hiervoor zijn geen juridische bezwaren op het Europese niveau. Bovendien zijn al heel wat Europese landen bezig met gelijkaardige initiatieven. Denk maar aan het tolsysteem op de Franse wegen.
78. **Kerosinetaks**. Wie een treinkaartje koopt, betaalt BTW, wie een vliegticket koopt niet. Wie de tank van zijn auto volgooit, betaalt accijnzen, wie de tank van zijn vliegtuig volgooit niet. In vergelijking met andere vervoersmiddelen is luchtverkeer nochtans enorm vervuilend. Het is dan ook logisch om deze scheeffrekking op te lossen via een heffing. Groen! wil dus dat er eindelijk accijnzen komen op kerosine en dat er 21% BTW wordt geheven op vliegtuigtickets.
79. Groen! pleit ook voor een accijnsmodulering in functie van de milieuschadelijkheid van de brandstof. **Brandstoffen met een minder schadelijke milieu-impact worden daarbij minder hoog belast**.

EFFICIËNT BELEID

80. **Van blinde naar intelligente intrestaftrekken.** In tegenstelling tot de huidige (notionele en gewone) intrestaftrek is een intelligente aftrek niet blind voor de doeleinden van investeringen. Zo zouden investeringen in jobcreatie, innovatie en eco-efficiëntie aan een hoger percentage worden afgetrokken dan traditionele investeringen. Zuiver financiële constructies vallen terug tot 0% aftrek. Tot nu toe bedraagt de cumulatieve bruto kostprijs van de notionele intrestaftrek 4 miljard euro. Wanneer een dure maatregel geen enkel aantoonbaar positief effect heeft op investeringen en tewerkstelling in ons land, is het noodzakelijk om te zoeken naar andere manieren om bedrijven te ondersteunen. Onze hervorming betekent dus zowel een sterke besparing als een sterk verhoogde doelmatigheid.
81. **Sterk vereenvoudigen van de personenbelasting.** Ons fiscaal systeem is erg ingewikkeld. Een belastingbrief invullen is voor velen een zware klus. Ons systeem kan sterk worden vereenvoudigd door bijvoorbeeld een door de belastingdiensten ingevuld formulier mee te sturen, alle verschillende aftrekmogelijkheden te herverdelen in een beperkter aantal rubrieken, en het aantal aftrekken te verminderen.
82. **Vereenvoudigen van de vennootschapsbelasting.** Groen! verkiest een doorzichtig systeem boven het bestaand systeem dat een hoog nominaal tarief gecombineerd met een kluwen aan aftrekmogelijkheden. Bij een hervorming van de vennootschapsbelasting willen we rekening houden met het KMO-vriendelijke karakter ervan.
83. Groen! wil investeringen doen die het mogelijk maken om de **werkingskosten van de Staat op duurzame wijze te verminderen**. Deze investeringen dragen namelijk bij aan de financiering van de toekomstige uitgaven die voortvloeien uit de vergrijzing van de bevolking. Een typisch voorbeeld hiervan is het energie-efficiënt maken van alle overheidsgebouwen. Dat is niet enkel een belangrijke verlaging van de energiefactuur, het is ook een onmiddellijke steun aan sectoren zoals de bouwsector die door de economische crisis in ademnood verkeren. Door deze extra investeringen zal de afzetmarkt voor energiezuinige bouwproducten toenemen en de ervaring bij architecten, studie bureaus en aannemers vergroten.

RECHTVAARDIG BELEID

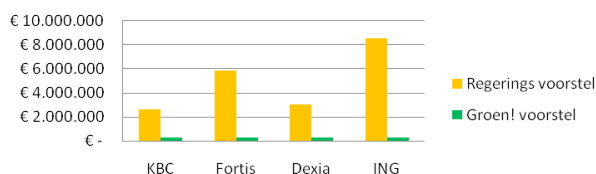
84. Groen! wil een **belasting op de opbrengsten uit grote vermogens**. Deze belasting kan nu nog niet ingevoerd worden omdat er geen vermogenskadaster bestaat. Daarom willen we een wetgeving die ervoor zorgt dat financiële instellingen alle roerende vermogens aan de belastingdiensten kenbaar maken (zoals nu al de arbeidsinkomsten bij de staat bekend zijn). Op die manier kunnen we komen tot een **'vermogenskadaster'**, waardoor België op een geloofwaardige en efficiënte manier een vermogenswinstbelasting kan invoeren.

Een bijkomend voordeel is dat dit vermogenskadaster ook een **krachtig instrument zal zijn in de strijd tegen de fiscale fraude**. Door deze vermogenswinstbelasting **sterk progressief** te maken en ze te **koppelen aan de afschaffing van de roerende en onroerende voorheffing**, zal de invoering ervan een gevoelige belastingsverlaging betekenen voor zowat drie kwart van de bevolking. Bij de concrete uitwerking van deze vermogenswinstbelasting stellen we als doel dat **enkel de 15% rijksten meer zullen betalen dan voorheen**. Deze belasting zal tussen de 1 en 3 miljard euro opleveren, afhankelijk van de gekozen modaliteiten.

85. In afwachting van de invoer van deze vermogenswinstbelasting wil Groen! de bestaande (para)fiscale heffingen omvormen tot **één algemene sociale bijdrage (ASB)** op alle werkelijke inkomsten (inclusief inkomens uit vermogens), met een vrijgesteld minimuminkomen per gezin. Deze ASB financiert mee de sociale zekerheid.

86. **Prioriteit voor de laagste inkomens.** Hoewel ook de lagere inkomens van de vorige belastingverlaging hebben kunnen genieten, is die vooral ten goede gekomen van de hoogste inkomens. Daarom wil Groen! dat nu prioriteit gaat naar maatregelen die vooral de laagste inkomens ten goede komen. Een ideale aanpak hiervoor lijkt het verhogen van de belastingvrije som.
87. **Fiscale fraude kost onze staat naar schatting 30 miljard euro op jaarbasis.** Volgens de Nationale Bank kan 10 procent daarvan vrij gemakkelijk geïnd worden. Dat komt neer op meer dan 3 miljard euro. Volgens onderzoek van professor Maus zal bij een **goed werkende opsporing van fiscale fraude de meeropbrengst zelfs stijgen tot 15 miljard euro.**
88. Extra middelen inzetten voor het opsporen van fiscale fraude volstaat niet. Naast het chronisch tekort aan middelen is ook onze veel te complexe financiële wetgeving een belangrijke oorzaak van de Belgische wildgroei aan fiscale fraude. Deze al te complexe wetgeving zorgt samen met een nijpend gebrek aan personeel en middelen voor een veel te lage pakkans. Zo werd in 2007 slechts 0,55% van de belastingplichtigen gecontroleerd voor de inkomstenbelasting en 2,29% voor de BTW. Het is dus noodzakelijk dat onze **fiscale wetgeving sterk vereenvoudigd** wordt. Dit kan best gebeuren in een bredere fiscale hervorming, weg van lasten op arbeid, richting 'de vervuiler betaalt'.
89. Wij willen **zuiver speculatieve beurstransacties ontmoedigen zonder beleggers te benadelen die handelen 'als een goede huisvader'**. Wij willen dit doen via een heffing van 0,5% op alle financiële transacties. Deze lage belastingsvoet zal geen ontmoedigende invloed hebben op de belegger of spaarder die op lange termijn wenst te beleggen. Deze 0,5% is namelijk een druppel op een hete plaat in vergelijking met het in- en/of uitstaprecht van bepaalde beleggingsfondsen, die oplopen tot 5%. Ook de kosten die door banken en makelaars worden aangerekend voor de aankoop van aandelen, lopen vaak op tot 2% de aandelenwaarde. Deze heffing zal wel zeer ontmoedigend zijn voor speculanten die nu nog meerdere keren per dag aandelen aan- en verkopen.
90. Groen! wil ook dat de **108 concrete aanbevelingen van de 'onderzoekscommissie fiscale fraude' daadwerkelijk worden uitgevoerd.** Dat betekent ondermeer de invoer van belastingen op financiële stromen die afkomstig zijn van ondernemingen die gevestigd zijn in belastingparadijzen of in niet-gereguleerde financiële plaatsen. Deze belasting is namelijk onontbeerlijk in de strijd tegen de georganiseerde fraude.
91. We **maken komaf met de abnormale en onrechtvaardige praktijk van de gouden parachute.** We hebben dan ook een wetsvoorstel ingediend dat personen die een jaarlijks netto-inkomen hebben van meer dan 250.000 euro (na afhouding van de sociale bijdragen), een belasting van 100% oplegt op het deel van de ontslagvergoedingen dat de 250.000 euro overschrijdt of meer bedraagt dan 1 maand loon per jaar anciënniteit in de onderneming. Het huidige voorstel van de regering om de ontslagvergoeding te 'beperken' tot 18 maanden loon, laat de excessen gewoon intact. In afwachting van deze wet, geeft de Belgische overheid het voorbeeld geven door de praktijk van de 'gouden parachute' te verhinderen in de openbare bedrijven. Het verschil tussen het voorstel van Groen! en de regering wordt duidelijk met onderstaande grafiek.

Ontslagvergoeding topmanagers



De uitdagingen

Onze sociale zekerheid is de belangrijkste structurele solidariteit in onze samenleving. Iedere burger is betrokken, van de geboorte tot het pensioen, van werkloosheidsuitkeringen tot de ziekteverzekering. Aanvullend zorgen het leefloon, de Inkomensgarantie voor Ouderen en de gewaarborgde gezinsbijslag voor een minimuminkomen. Een goede sociale zekerheid versterkt mensen, biedt sociale bescherming en zorgt voor herverdeling. Ze garandeert sociale basisrechten en vormt een cruciale – maar nog onvolkomen – buffer tegen armoede. Als ecologen willen we de bestaande sociale bescherming versterken en willen we ook nieuwe uitdagingen en nieuwe ambities inbrengen.

De uitdagingen zijn groot. Door de crisis vallen vandaag ruim 1,3 miljoen mensen terug op één of andere uitkering van de RVA. Dankzij de sociale en medische vooruitgang leven mensen langer en genieten ze langer van hun pensioen. De kosten van de gezondheidszorg stijgen jaar na jaar met 3-4%, door de vergrijzing, maar evenzeer door een te prestatiegerichte gezondheidszorg. Nu de babyboom-generatie op pensioen gaat, betekent de vergrijzing een totale extra budgettaire kost van 3,2% van het BBP tegen 2014; in 2060 loopt de extra kost op tot 8,2% van het BBP.

Om het inkomen van gepensioneerden vandaag te versterken én om werkenden van vandaag in de toekomst een voldoende hoog pensioen te garanderen, willen we nu keuzes maken inzake pensioenen, gezondheidszorg, arbeidsmarkt en financiering van de sociale zekerheid. Daarbij willen we ook de financiering verbreden.

De regering Letermé verloor daarvoor drie kostbare jaren. Minister van Pensioenen Daerden raakte niet verder dan een pensioenconferentie die niet op gang kwam en een groenboek dat nog eens de uitdaging schetste. Ondertussen verslechterde de begrotingstoestand en werd het Zilverfonds een lege doos. In de gezondheidszorg zijn geen structurele keuzes gemaakt. Op de arbeidsmarkt stijgt de werkloosheid sneller dan het aantal mensen dat werkt.

Terwijl deze regering cruciale keuzes voor zich uitschoof, verloor België haar positie tussen de Europese landen met de best uitgebouwde sociale bescherming. De uitkeringen volgden de voorbije twee decennia de evolutie van de welvaart onvoldoende. De laagste uitkeringen liggen zelfs onder de Europese armoedegrens. Zo groeit een sluipende privatisering waarbij steeds meer mensen zich aanvullend verzekeren, met hospitalisatieverzekeringen en pensioenspaarplannen. Tegelijk neemt de ongelijkheid toe tussen wie dat wel kan en wie niet die mogelijkheden heeft.

Onze visie

Groen! wil de sociale zekerheid en de welvaartstaat versterken en moderniseren. In tijden van globalisering hebben we nood aan meer solidariteit en aan een eigentijdse sociale zekerheid. Meer solidariteit, kiezen voor herverdeling, een eigentijdse visie op veranderende levenslopen en een meer rechtvaardige financiering zijn onze uitgangspunten. Een toekomst van sociale en ecologische rechtvaardigheid staat of valt met het creëren van perspectieven, van hoop. Die hoop, grondstof voor de noodzakelijke verandering, kunnen we alleen realiseren met een nieuw perspectief.

Onze oplossingen

EEN ZEKER, WAARDIG EN WELVAARTSVAST WETTELIJK PENSIOEN ALS PRIORITEIT

Groen! wil voor iedereen een waardig en welvaartsvast pensioen. Daarom kiezen we resoluut voor een versterking van het wettelijk pensioen (de eerste pensioenpijler). Dat betekent:

92. Een **verhoging van de minimumpensioenen en van de Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO)**, zodat het inkomen van alle gepensioneerden boven de Europese armoedegrens uitkomt.
93. We trekken in tweede orde ook **de pensioenen van de middengroepen op**, om niet alleen het overleven, maar ook (ten dele) de levensstandaard te verzekeren. Zo blijft ook het draagvlak van het bestaande pensioenstelsel en bijdragestelsel voldoende breed. Groen! wil daarom de kloof tussen een gemiddeld loon en het pensioen opnieuw verkleinen. Dat betekent voor de lage en middelhoge pensioenen een inhaalbeweging voor de verloren welvaartsvastheid van de voorbije twee decennia. We willen de daling van de vervangingsratio omkeren en streven op termijn naar pensioenen die minimaal 75% van de 5 beste jaren van het beroepsinkomen vormen (bij een volledige loopbaan).
94. Groen! wil de **kloof tussen de hoogste en de laagste pensioenen verkleinen**. De verschillende pensioenstelsels (werknemers, ambtenaren en zelfstandigen) groeien daarbij geleidelijk naar elkaar toe. Gegeven de financiële uitdaging betekent dit meer een grotere solidariteit binnen één generatie, waarbij de kloof tussen de laagste en de hoogste pensioenen (vooral van topambtenaren) verkleint.
95. Groen! wil **de gelijkgestelde periodes in de pensioenopbouw behouden**. Mensen die werkloos zijn, ziek, of die ouderschapsverlof- en tijdskrediet opnemen, bouwen pensioenrechten op dankzij de erkenning van deze periodes als 'gelijkgestelde periodes'. Daar zijn goede redenen voor. Werklozen mogen geen twee keer worden gestraft: één keer vandaag omdat ze geen werk hebben en moeten terugvallen op een vervangingsinkomen, én nog eens omdat ze pensioenrechten zouden verliezen. Ook voor de gelijkstelling van systemen van ouderschapsverlof en tijdskrediet zijn goede redenen: wanneer we mensen willen aanmoedigen meer zorgtaken op te nemen en/of arbeid en gezin duurzamer te combineren, dan is het cruciaal om de invloed op het latere pensioenopbouw te beperken.
96. Groen! is **voorstander van het huidige repartitiestelsel voor de wettelijke pensioenen**: de huidige werknemers en belastingplichtigen betalen de huidige pensioenen, de werknemers en belastingplichtigen morgen betalen de pensioenen morgen. Iedere overschakeling naar of aanvulling met vormen van kapitalisatie (waarbij mensen nu sparen voor hun eigen pensioen later) betekent dat de huidige generatie werkenden dan dubbel betaalt: zowel voor de huidige gepensioneerden als voor hun eigen pensioen later. Daarnaast verhoogt kapitalisatie de afhankelijkheid van gepensioneerden van de financiële markten, waar de pensioenreserves deels worden belegd : allesbehalve een garantie voor voldoende pensioenzekerheid.
97. We **beperken het armoederisico bij gepensioneerde vrouwen**. Door onvolledige loopbanen vallen vrouwen vaak terug op een zeer laag pensioen. Groen! wil het minimumpensioen verhogen. We willen ook de invloed van echtscheiding op het latere pensioen beperken. Daarom willen we onderzoeken wat de effecten zijn van de verdere uitbouw van wettelijke overdraagbaarheid van pensioenrechten op de partner. Groen! wil ook een regeling over de verdeling van de opgebouwde pensioenrechten in geval van scheiding, zowel voor het wettelijk pensioen als voor aanvullende pensioenen. Dat kan door de invoering van een 'gemeenschap van sociale rechten', die partners vrijwillig kunnen aangaan.
98. We **informereren mensen beter over hun pensioenopbouw**. Groen! wil dat mensen op ieder moment in hun loopbaan hun opgebouwde pensioenrechten kunnen raadplegen. Als eerste stap bezorgt de

Rijksdienst voor Pensioenen alle mensen op actieve leeftijd jaarlijks een overzicht van hun opgebouwde pensioenrechten. In een latere fase is dit online consulteerbaar.

De prioriteit van sterke en welvaartsvaste wettelijke pensioenen betekent dat de aanvullende pensioenen niet de kern van het pensioendebat vormen, maar slechts aanvullend blijven.

- 99. Aanvullende pensioenen blijven aanvullend.** Ze kunnen er toe bijdragen dat ouderen meer financiële middelen hebben om hun gewenste levensstijl te kunnen financieren en zich voldoende ‘zeker’ voelen wanneer medische of andere kosten opduiken op het einde van de levensloop. Voor Groen! is het echter onwenselijk dat aanvullende pensioenen noodzakelijk zouden worden om een waardige oude dag te kunnen beleven. We willen dat een wettelijk pensioen daar voor instaat, want niet iedereen heeft de mogelijkheid (gehad) om te kunnen sparen. Daarom is voor ons een versterking van het wettelijk pensioen prioritair.
100. De **sociale partners spelen een cruciale rol bij de verdere uitbreiding van de tweede pijler**, zodat de ongelijkheid tussen sectoren met en zonder tweede pijler verdwijnt. Dit gebeurt in de eerste plaats via sociaal overleg: de aanvullende bedrijfspensioenplannen maken immers deel uit van de loononderhandelingen.
101. Groen! wil de **huidige aftrekbaarheid van pensioensparen toespitsen op beleggingen in ethische pensioenfondsen.**

MEER MENSEN WERK, MEER MENSELIJK WERK: INZETTEN OP ONTSPANNEN LOOPBANEN IS OOK EEN ANTWOORD OP DE VERGRIJZING.

Wanneer er meer mensen werken, en wanneer mensen langer werken, betalen meer mensen sociale bijdragen en verkleint de financiële uitdaging van de vergrijzing. Dat zeggen de traditionele partijen al jaren, maar zij zorgen er niet voor dat meer mensen kunnen werken of langer kunnen werken wanneer ze dit wensen. De werkloosheid is historisch hoog, de kwaliteit van de arbeid staat onder druk, de combinatie werk/gezin weegt voor vele mensen zwaar. De wens tot vervroegde uittrede blijft dan ook groot. Groen! wil werk voor meer mensen, maar ook meer menselijk werk. Investeren in de transitie naar een duurzame economie en in ontspannen loopbanen zijn de sleutelwoorden voor een duurzaam arbeidsmarktbeleid, dat écht bijdraagt aan de oplossing voor de uitdagingen van de vergrijzing.

- 102. Een duurzame economie zorgt voor meer jobs.** De transitie naar een ecologische economie is noodzakelijk vanuit milieu- en klimaat oogpunt en creëert ook jobs en duurzame groei. Om meer mensen de kans te geven om te werken, kiezen we voor een Groene New Deal (zie hoofdstukken duurzame economie en werk). Zo kunnen we de werkloosheid verminderen, de werkzaamheidsgraad verhogen en meer mensen laten bijdragen aan de sociale zekerheid.
- 103. Een groen beleid zorgt voor betere jobs.** Om te zorgen dat meer mensen langer kunnen, willen en mogen werken, willen we af van de fixatie op het einde van de loopbaan. Groen! kiest voor een **arbeidsmarktbeleid dat vertrekt van de hele levensloop en levensloopbaan van mensen.** Zo krijgen mensen ruimte voor meer ontspannen loopbanen. In een duurzame visie op levensloopbanen bekijken we de arbeidstijd over de hele loopbaan. Zo krijgen mensen meer kansen om te kiezen wanneer ze hoeveel ze werken, met meer zekerheid bij die keuzes. Daarom willen we de uitbouw van een **volwaardige tijdsverzekering** voor een betere combinatie van arbeid en gezin en een betere afstemming van arbeid op de levensloop. (zie hoofdstuk Werk)

104. Groen! wil de **kloof tussen de feitelijke en de wettelijke pensioenleeftijd verkleinen. Op korte termijn, met het huidige beleidskader, kiest Groen! voor het behoud van de vaste pensioenleeftijd op 65 jaar.** De gemiddelde feitelijke pensioenleeftijd ligt vandaag net onder 60 jaar. Dat laat zeer veel ruimte om langer te werken zonder verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd. Dat vereist wel een beleid dat:

- mensen in de loop van hun levensloopbaan meer kansen geeft om arbeid en gezin te verzoenen door periodes minder te werken
- in bedrijven én bij de overheid een leeftijdsbewust personeelsbeleid promoot
- langer werken mogelijk maakt. Daarom wil Groen! de mogelijkheden verder uitwerken om op het einde van de loopbaan tot een meer geleidelijke afbouw van de loopbaan (en een geleidelijke opbouw van het pensioen) te komen. Ook stelsels als brugpensioen en tijdskrediet, dat vandaag eerder onbedoeld hiervoor wordt gebruikt, worden hierbij actief ingezet.
- Groen! wil werk maken van uitgroebanen, waarbij oudere werknemers via extra vakantiedagen en vormen van deeltijds werk hun arbeidstijd gradueel kunnen verminderen. Via systemen van mentorschap kunnen oudere werknemers jongere collega's coachen en opleiden. Het sociaal akkoord voor de welzijnssector, waarbij voor zware beroepen oudere werknemers extra vakantiedagen verwerven, kan daarbij model staan.

105. Actief op pensioen. Pensioen hoeft geen verplichte inactiviteit te betekenen. Met de gestegen levensverwachting en de stijging van het aantal levensjaren in goede gezondheid willen velen ook na de wettelijke pensioenleeftijd actief blijven, via vrijwilligerswerk of het opnemen van zorgtaken (vb. opvang kleinkinderen, zorg voor hoogbejaarde familieleden, ...). Andere gepensioneerden willen ook blijven werken. Vanuit een levensloopperspectief, dat mensen meer keuze wil geven hoe men arbeid over de levensloop verdeelt, is een verdere versoepeling van de combinatie arbeid/pensioen logisch. De voorwaarde is evenwel een versterking van de wettelijke pensioenen. We willen dat blijven werken in combinatie met een pensioenuitkering steeds een vrije keuze is, en nooit een noodzaak omdat de wettelijke pensioenen te laag zijn.

GEZONDHEIDSZORG IN BETERE CONDITIE

Een kwalitatieve en voor iedereen toegankelijke gezondheidszorg is een basisvoorziening. Groen! vertrekt van vier duidelijke principes: zet de patiënt centraal, investeer in preventie, laat mensen op een gezonde manier genezen en maak kwalitatieve gezondheidszorg voor iedereen toegankelijk.

Iedereen kan ziek worden en ziekte maakt mensen kwetsbaar, ook financieel. Dat iemand niet de juiste zorg krijgt of zich zorgen moet maken over de factuur, kan eigenlijk niet. De gewenste kwaliteit en toegankelijkheid kunnen maar gerealiseerd worden met een publieke basisverzekering die voldoende gezondheidsrisico's dekt. Dat steeds meer mensen noodgedwongen een private hospitalisatieverzekering moeten hebben om zorg betaalbaar te houden, is een hoogst onwenselijke evolutie.

De vergrijzing zorgt voor een stijgende zorgvraag en dus voor toenemende kosten. Maar er zijn ook nog andere oorzaken voor de stijgende budgetten: medische overconsumptie door het voorschrijfgedrag en door te veel technische prestaties. Ook milieuvervuiling en levensstijl kunnen gezondheidsrisico's vergroten: denk maar aan de impact van fijn stof en luchtvervuiling.

Om de gezondheidszorg in een vergrijzende samenleving te verbeteren en betaalbaar te maken, willen we ziekte proberen voorkomen en ziekte-uitgaven rationaliseren. De rationalisering mag echter niet ten koste gaan van de toegang tot zorg aan hoge kwaliteit voor iedereen. Wel is discussie nodig over de zin en onzin van bepaalde

medische ingrepen. Tegelijk passen we de ziekenhuisfinanciering aan om komaf te maken met medische overconsumptie. We sensibiliseren zorgverstrekkers over het voorschrijven van te veel of te dure medicijnen.

Voorkomen is nog altijd beter dan genezen. We willen preventie veel hoger op de agenda. Een effectief milieu- en sociaal beleid kan ziekte vermijden. Ook mensen stimuleren om meer te bewegen en gezonder te eten kan gezondheidsproblemen voorkomen.

17. **Een duurzame groeicnorm.** Voor Groen! is de huidige groeicnorm in de gezondheidszorg geen fetisj. Een bijsturing naar een minder prestatiegerichte gezondheidszorg, met meer transparantie en een systematische monitoring van kostenverschillen kan de stijgende kosten beheersbaar maken, zonder dat patiënten moeten inleveren.
17. We **versterken de eerstelijns geneeskunde**, om de toegankelijkheid tot zorg te verbeteren en de kosten te verminderen. Een sterke eerste lijn zorgt er immers voor dat mensen sneller hulp zoeken (voor het te laat is) en dat overbodige dure visites bij specialisten of op de spoedafdeling worden vermeden. Tegelijk dalen zo de kosten voor de overheid. Om de gezondheidszorg betaalbaar en toegankelijk te maken neemt de huisarts meer een spil- en verdeelfunctie op (echelonnering). Groen! wil daarbij **wijkgezondheidscentra actief stimuleren**. Een opstartbudget voor de centra en een financiële aanmoediging om zich als artsen te verenigen zouden grote stappen voorwaarts betekenen.
17. We **versterken het Globaal Medisch dossier**. We willen dat de relevante informatie uit het globaal medisch dossier in de toekomst beschikbaar is voor andere zorgverstrekkers die de patiënt behandelen. Bovendien willen we werk maken van het elektronisch medisch dossier, dat het registreren en uitwisselen van gegevens sterk zal bevorderen.
17. **Uitbreiding van de derde-betalersregeling**: voor mensen met een laag inkomen is een doktersvisite vaak een grote hap uit hun budget. Mensen met een laag inkomen zouden daarom op visite bij de arts enkel het remgeld betalen in plaats van het ganse bedrag te moeten voorschieten. Zo kunnen we de toegang tot gezondheidszorg voor mensen met een OMNIO-statuut gevoelig verbeteren.
17. **Automatische toepassing van het OMNIO-statuut** (het vroegere WIGW-statuut), dat sociaal kwetsbare mensen recht geeft op verhoogde tegemoetkomingen.. Groen! wil verhoogde tegemoetkomingen automatisch toekennen aan wie er recht op heeft. Vandaag is de procedure zo complex dat de te veel gerechtigden er geen gebruik van maken.
17. We maken **geneesmiddelen goedkoper dankzij het kiwi-model**. De uitgaven aan geneesmiddelen stijgen jaar na jaar. Door goedkopere generische ('witte') geneesmiddelen is de prijs van de gevestigde geneesmiddelen reeds gevoelig gedaald. Groen! wil openbare aanbestedingen voor geneesmiddelen. Bij de introductie van nieuwe, vaak zeer dure, geneesmiddelen treedt de overheid actiever op en gaat consequent prijsonderhandelingen met de farmaceutische industrie aan. Hiervoor is een duidelijk wettelijk kader nodig.
17. We **responsabiliseren artsen bij hun voorschrijfgedrag**. De uitgaven aan geneesmiddelen kunnen verminderen door de artsen te responsabiliseren in hun voorschrijfgedrag. Voorschrijven op stofnaam en/of voorschrijven van de 'witte' geneesmiddelen zijn daarbij hefbomen. De arts wordt op onafhankelijke en wetenschappelijke manier geïnformeerd over de kosten-baten van het voorschrijven van elk geneesmiddel.
17. **Uitbreiding van de maximumfactuur**. Deze dekt nog steeds onvoldoende de hoge gezondheidsuitgaven van chronisch zieken (suikerziekte, nierpatiënten,...) en psychiatrische patiënten in een instelling. Voor deze groep patiënten willen we de remgelden die momenteel niet gedekt zijn mee opnemen te worden in de maximumfactuur.

17. **Tariefzekerheid voor patiënten bij hospitalisatie.** Het systeem van supplementen is voor patiënten volstrekt ondoorzichtig en kan de kostprijs sterk opdrijven. Grotere transparantie en een plafonnering van supplementen in éénpersoonkamers is noodzakelijk.
17. **Een herziening van de ziekenhuisfinanciering.** We willen dat de ziekenhuisfinanciering evolueert naar een vast bedrag per patiënt en niet langer volgens het aantal prestaties. Zo vermijd je overconsumptie. Dit systeem is bovendien transparanter. De invoering gebeurt geleidelijk en er wordt over gewaakt dat de kwaliteit van de zorg bewaard blijft.
17. **We versterken de geestelijke gezondheidszorg.** Groen! wil een versterking van het zorgaanbod door de concrete realisatie van zorgcircuits en –netwerken met prioritaire aandacht voor zorg in de thuisomgeving aan personen met psychische problemen. Dit kan door gespecialiseerde teams, maar ook door andere zorgverleners. Belangrijke onderdelen van deze zorgcircuits en netwerken zijn de uitbouw van crisis- en spoedopvang, samenwerking en cliëntoverleg tussen gespecialiseerde en niet-gespecialiseerde zorgactoren en integratiebevorderende initiatieven. Groen! wil een terugbetaling van de psychotherapie samen met een betere bescherming van de titel van psychotherapeut. Ook interculturalisering en uitbreiding van de geestelijke gezondheidszorg voor mensen van andere etnische afkomst, zoals vluchtelingen, is een must.
17. **Versterkte patiëntenrechten.** Meer participatie van patiënten en erkenning van representatieve patiëntenorganisaties zijn hefboomen voor een gezondheidszorg in dialoog.
17. **We promoten actief gezondere levensstijlen.** Door gezonder te leven kan ziekte vermeden worden. Het verder terugdringen van tabak (ondermeer door een veralgemeend rookverbod in de horeca) redt levens. Het matigen van de vleesconsumptie kan heel wat kwalen aan hart en vaten voorkomen en vermindert onze ecologische voetafdruk. We willen initiatieven zoals de Veggie-dag ondersteunen, waarbij de publieke sector en het onderwijs het voorbeeld geven.
17. **We investeren in zorgberoepen.** De stijgende zorgnoden door de vergrijzing vereisen voldoende en gekwalificeerd personeel. Om de tekorten op te vangen zijn goede loon- en arbeidsvoorwaarden een belangrijke hefboom om goede zorg te kunnen garanderen.
17. Groen! wil dat **ziekenhuizen en rusthuizen de eventuele keuze van de patiënt voor euthanasie respecteren**, zodat mensen in hun laatste levensdagen niet verplicht worden op zoek te gaan naar een andere instelling.

GEZINSBIJSLAGEN: GARANDEER GEZINNEN EEN RECHTVAARDIG INKOMEN

De gezinsbijslagen vandaag dekken slechts een beperkt deel van de reële kostprijs van kinderen in gezinnen. Een inkomenspolitiek die iedereen een voldoende hoog en rechtvaardig inkomen garandeert is een eerste voorwaarde om de kinderwens voor iedereen mogelijk te maken, los van de inkomenssituatie. Daarnaast zijn kinderbijslagen de financiële motor van het gezinsbeleid. Het kinderbijslagstelsel willen we nog doeltreffender en rechtvaardiger. Wij streven naar een eenheidsstelsel waarin ieder kind dezelfde substantieel hogere kinderbijslag krijgt. Welvaartsvast en zonder discriminaties.

17. **We versterken de kinderbijslag.** We maken van kinderbijslagen een recht van ieder kind. Groen! wil de steeds verdere afbrokkeling in koopkracht van de gezinsbijslagen eindelijk omkeren. Dat kan door hogere en welvaartsvaste uitkeringen. Bovendien is een geleidelijke inhaalbeweging nodig voor de verloren welvaartsvastheid van de afgelopen drie decennia.

17. Groen! wil de **kinderbijslag omvormen tot een gelijk basisrecht voor elk kind**: rangtoeslagen (de verschillen tussen het eerste, tweede, derde, ... kind) verdwijnen. Zeker bij nieuw samengestelde gezinnen en vormen van co-ouderschap is zo'n vereenvoudiging noodzakelijk. Voor de gezinnen uit de laagste inkomensgroepen zijn er wel extra toeslagen. Groen! verkiest een hogere uitkering boven belastingvermindering en aftrekken voor kinderen ten laste. Daardoor kunnen ook de laagste inkomens hier ten volle van genieten.
17. Modernisering van de sociale zekerheid betekent ook werk durven maken van vereenvoudiging waar het kan en zinvol is. Dat is zeker het geval in de sector van de kinderbijslag. De vele aparte kassen zorgen voor onderbrekingen in de uitbetaling wanneer mensen van werk én van sector veranderen, en voor nodeloze paperassen. Groen! pleit voor een **geleidelijke hervorming tot één kinderbijslagkas**.
17. **We verhogen het terugbetaalbaar belastingkrediet voor gezinnen met lage inkomens**. Gezinnen die te weinig inkomen hebben om de belastingvrije sommen voor hun kinderen uit te putten, krijgen momenteel een terugbetaalbaar belastingkrediet. Deze negatieve belasting compenseert slechts een beperkt deeltje van het belastingvoordeel dat gezinnen met een hoger inkomen genieten. Daarom verhogen we dit belastingkrediet. Voor gezinnen die hun belastingvoordeel voor kinderen ten laste niet volledig kunnen uitputten omdat hun inkomen te laag is, wil Groen! het maximaal terugbetaalbare belastingkrediet per kind verdubbelen van 250 euro (geïndexeerd: 370 euro) tot 500 euro (geïndexeerd: 740 euro).

NAAR EEN BREDERE EN MEER RECHTVAARDIGE FINANCIERING

106. Een voldoende sterke sociale zekerheid is voor Groen! tot één van de basistaken van de overheid. Om de kostprijs in tijden van vergrijzing betaalbaar te houden, is een meersporenbeleid het enige antwoord.
107. Een **hogere werkzaamheidsgraad en mensen langer laten werken** is een eerste, maar onvoldoende spoor. Het vereist wel een aangepast levensloopbaanbeleid (zie hoofdstuk werk)
108. Om de 1^{ste} pensioenpijler prioriteit te geven in een periode waarin de levensverwachting verder toeneemt, is een **versterking van de financiering van de pensioenen noodzakelijk** binnen het geheel van de sociale bijdragen. Overleg met de sociale partners hierrond is cruciaal.
109. Een **breder financieringsbasis van de sociale zekerheid** is ten slotte onontbeerlijk. Groen! kiest voor een juistere en meer rechtvaardige fiscaliteit, waarbij de sterkste schouders niet de meeste mogelijkheden krijgen om zich te onttrekken aan hun bijdrage, maar waarbij eenieder naar vermogen bijdraagt aan noodzakelijke voorzieningen. Hiervoor wil Groen!:
- Een **verschuiving van lasten op arbeid naar belasting op milieuvervuiling** is gericht op het verlagen van de arbeidskost, zonder dat dit de financiering van de sociale zekerheid in het gedrang mag brengen. Studies van het Planburo geven aan dat zo'n verschuiving een gunstig effect op de werkgelegenheid heeft .
 - Daarnaast heeft de sociale zekerheid nood aan bijkomende inkomsten. Groen! pleit voor een verdere uitbouw van de alternatieve financiering op basis van een belasting van inkomsten uit vermogens. Dit kan onder de vorm van een **Algemene Sociale Bijdrage**.
 - **Vermogenswinstbelasting**
 - **Hervorming notionele intrestaftrek**

Deze bredere financieringsbasis vindt u meer in detail uitgewerkt in het hoofdstuk Begroting en Fiscaliteit.

De uitdagingen

De klimaatcrisis is een feit en deze kan enkel afgewend worden door de komende 10 jaar een doortastend klimaatbeleid te voeren. Nu handelen is goedkoper dan niets doen en creëert duurzame jobs (zie hst. Duurzame economie). Toch slaagt België er niet in om zijn verantwoordelijkheid op te nemen en een sociaal-rechtvaardig en doortastend klimaat- en energiebeleid te voeren.

Als de Kyotodoelstellingen al gehaald worden heeft dit grotendeels te maken met de economische crisis en door beroep te doen op flexibele maatregelen zoals de aankoop van hete lucht (deel van de emissieverplichting die een land toch zou halen, zonder inspanningen tot uitstootreductie). Het aandeel hernieuwbare energie bedraagt momenteel slechts een drietal procent van de totale energieproductie terwijl de doelstelling was om in 2010 op een niveau van 6% te zitten. Om de Europese doelstelling (13% tegen 2020) te halen wordt er nu al rekening gehouden om een deel van die hernieuwbare stroom uit het buitenland te importeren. De sector van hernieuwbare energie (EDORA/ODE) toont nochtans aan dat 18% hernieuwbare energie en zelfs 28% groene stroom in België tegen 2020 mogelijk is.

De vrijmaking van de energiemarkt heeft zeker niet gezorgd voor meer concurrentie en lagere prijzen. In de praktijk is Electrabel, dat in handen is van het Franse Suez, nog steeds almachtig. De afgelopen jaren was er een constante druk om de wet op de kernuitstap terug te schroeven, een ongunstig investeringsklimaat voor hernieuwbare energie en te hoge elektriciteits- en gasprijzen. In vergelijking met onze buurlanden betalen Belgen tot 43% meer voor hun elektriciteitsfactuur. Door de versnelde afschrijving van de kerncentrales en het inherente prijssysteem van de vrije markt maakt Electrabel jaarlijks 1,5 à 2 miljard onrechtmatige winst. Daarnaast is het helemaal niet zeker of de middelen die opzij worden gezet om in de toekomst de kerncentrales te ontmantelen en het radioactieve afval te bergen (Synatomfonds), beschikbaar zullen zijn wanneer nodig. Hierdoor dreigt de belastingbetaler nog maar eens het gelag te betalen.

Er is dus meer dan ooit nood aan een slagkrachtig en rechtvaardig klimaat- en energiebeleid, met bijzondere aandacht voor de zwaksten in de samenleving want zij worden, ook in dit verhaal, vaak het eerst en het zwaarst getroffen, zowel hier als in het Zuiden. Uit cijfers van de VWSG blijkt dat het aantal gezinnen dat zijn gas- en energiefactuur niet meer kan betalen het laatste jaar fors is toegenomen. Eind 2009 waren dat er 122 749, ruim 22 000 meer dan het jaar voordien.

De voorbije legislatuur was er voor het eerst een 'minister van Klimaat', maar een klimaat- en energiebeleid die naam waardig is er nauwelijks gevoerd:

- De beloofde klimaatwet met duidelijke en ambitieuze reductiedoelstellingen zowel op korte als op lange termijn, is er niet gekomen.
- Er werd geen wettelijke regeling ingevoerd om de nucleaire woekerwinsten van Electrabel af te romen. In een onderonsje werd met Electrabel onderhandeld over het langer openhouden van de drie oudste kerncentrales in ruil voor een schamele 215-245 miljoen per jaar. Gelukkig raakte de noodzakelijke wetswijziging hiervoor niet meer door het parlement en zijn die afspraken goed voor de prullenmand.

- Electrabel heeft nog steeds het (quasi)monopolie over de Belgische energiemarkt. Maatregelen om deze dominantie te breken werden niet genomen.
- Van de doelstelling om tegen 2012 2000 megawatt aan offshore windenergie te realiseren werd nog maar 30 megawatt uitgevoerd. Het federale budget voor klimaatbeleid werd bijna volledig opgesoupeerd door de (overbodige) aankoop van emissierechten uit het buitenland.
- Energiearmoede werd niet structureel aangepakt.
- De ombudsdienst energie is nog steeds niet volledig operationeel.

Onze visie

De klimaatcrisis vereist een onmiddellijke en kordate aanpak. Op lange termijn is het noodzakelijk dat we evolueren naar een 'koolstofvrije economie', maar daarvoor zijn vandaag duidelijke politieke keuzes nodig. Het heeft niet langer zin te blijven investeren in voorbijgestreefde technologieën zoals kernenergie of steenkoolcentrales. Tegen 2050 is het mogelijk om alle stroom op te wekken op basis van hernieuwbare energiebronnen (windenergie, zonne-energie, fotovoltaïsche cellen, kleinschalige waterkracht, warmtepompen en diepe geothermie, getijden-, osmose- en golfslagenergie). Vandaag hierin investeren resulteert in een win-win situatie voor het klimaat en voor onze economie (zie hst. Duurzame economie). Dit impliceert ook een structurele aanpak van energiearmoede. Voor Groen! kan het niet zijn dat wie niet kan investeren dubbel de dupe wordt.

Deze omschakeling biedt ook kansen voor decentralisatie en diversificatie van energieproductie. Hierdoor worden gezinnen, bedrijven en gemeenten minder gevoelig voor stijgende fossiele brandstofprijzen en wordt de lokale veerkracht versterkt.

De huidige Europese doelstelling om tegen het jaar 2020 de broeikasgasemissie met 20% te reduceren, de energie-efficiëntie met 20% te verhogen en het aandeel hernieuwbare energie op 20% van de totale productie te brengen is vandaag reeds achterhaald. We willen ambitieuzer durven zijn. Door nu in te zetten op minimum 30% broeikasgasreductie tegen 2020 plukken we er ook op economisch vlak de vruchten van omdat dit leidt tot de noodzakelijke innovatie, technologische vernieuwing en groene jobs.

Onze oplossingen

KLIMAAT

110. Groen! wil een **klimaatwet met (1) duidelijke en ambitieuze doelstellingen op korte, middellange en lange termijn**. Concreet houdt dit in: een reductie van minstens 30% CO₂-equivalent tegen 2020; 50% reductie tegen 2030; 90% reductie tegen 2050 (alle t.o.v. 1990) en een jaarlijkse vermindering van 3% broeikasgasuitstoot, **(2) een lastenverdeling op sectorniveau**: economie (de bedrijven die niet onder het Europese systeem van de verhandelbare emissierechten vallen), landbouw, verkeer, gebouwen, huishoudens en **(3) een verhoogde transparantie van het federaal beleid door jaarlijkse rapportering en een betere coördinatie tussen het federaal niveau en de gewesten**. We willen dat de aankoop van emissierechten in het buitenland via flexibele mechanismen de uitzondering is en voldoet aan strikte duurzaamheidscriteria. Ze mag in geen geval de aankoop van hete lucht bevatten.

Deze wet is essentieel omdat het de enige manier is om emissiereductie afdwingbaar te maken en een stabiel investeringsklimaat voor hernieuwbare energie te creëren. Wanneer de doelstellingen niet gehaald worden kan elke burger, elk bedrijf, de Belgische staat voor de rechtbank ter verantwoording roepen.

RADICALE KEUZE VOOR SCHONE EN BETROUWBARE ENERGIE

Groen! heeft een wetsvoorstel klaar om de nucleaire woekerwinsten af te romen door de sector jaarlijks 1,5 à 2 miljard euro te laten betalen. Dit bedrag wordt integraal ingezet voor de structurele bestrijding van energiarisico's, de verhoging van de energie-efficiëntie en de financiering van de omschakeling naar hernieuwbare energie.

111. We kiezen radicaal voor hernieuwbare energie. Voor Groen! is het evident dat ook de federale overheid daarin zijn verantwoordelijkheid opneemt en haar doelstelling op vlak van het federaal aandeel hernieuwbare energie aanscherpt. Dit betekent meer concreet een afbakening van een tweede zone in de Noordzee voor offshore windmolenparken met een engagement van 2800 megawatt energieopwekking tegen 2020, tot 3800 megawatt opwekking in 2030.

112. We maken werk van de nodige investeringen voor de aansluiting van de offshore windenergieparken op het bestaande transmissienet. Hiervoor wordt er een netwerk van stroomkabels (supergrid) aangelegd in de Noordzee die de windenergieparken met elkaar en met het vasteland verbindt. De huidige inspanningen willen we opdrijven. Het is nodig om de komende regeerperiode hiervoor een ambitieus ontwikkelingsplan op te stellen.

113. Groen! gaat voor een **gedecentraliseerde en gediversifieerde energieproductie**. Dit vergt inspanningen en samenwerking van overheden op verschillende niveaus zodat de puzzelstukken op een efficiënte manier in elkaar worden gepast. Idealiter gebeurt dit via een strategische energieplanning die in kaart brengt hoe een duurzaam, slim, gedecentraliseerd en competitief energienetwerk vorm krijgt en hoe elke speler daarin zijn plaats vindt (van de offshore windenergie tot de zonnestroom van de individuele burger). Aangezien het van belang is dat de inspanningen van de verschillende gewesten maximaal op elkaar worden afgestemd, wordt de coördinatie van deze planning best op het federale niveau gehouden.

114. Om de energiemarkt beter te laten werken, meer concurrentie mogelijk te maken, en tegelijk te onderwerpen aan een striktere regulering en controle is het van belang dat de Europese Richtlijnen omtrent gas en elektriciteit (het zogenaamde 3de pakket) snel en rigouros worden omgezet. Essentiële punten:

- ↳ **De Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas (CREG) versterken.** Het ontbreekt haar vandaag nog steeds aan voldoende instrumenten om als slagkrachtige regulator op te treden. Essentiële aspecten zijn: de onafhankelijkheid van de regulator, de controle op de regulator door het parlement, bevoegdheden om kosten te bepalen bij de vaststelling van de distributie- en transmissietarieven voor gas en elektriciteit.
- ↳ **Hernieuwbare energie krijgt voorrang op het net.** Deze voorrang wordt in realiteit gerealiseerd en komt tot stand met de gewesten.

BETAALBARE GROENE STROOM, EEN RECHT VOOR IEDEREEN

115. Groene stroom mag de consument niets extra kosten. Groen! vindt dat de factuur voor investeringen in groene stroom en de noodzakelijke aanpassingen in het net niet mag doorgeschoven worden naar gezinnen en bedrijven. Deze kunnen gefinancierd worden door de nucleaire woekerwinsten af te romen (1,5 à 2 miljard euro per jaar). De overheid schept hiervoor het juiste kader samen met de gewesten (bijvoorbeeld via een samenwerkingsakkoord) op welke wijze en voor welke projecten dit geld aangewend wordt. Zo is

het essentieel dat dit geld niet in aanmerking kan komen voor het toekennen van groenestroomcertificaten aan vervuilende grijze stroom zoals de energieproductie door onder andere afvalverbranding, bijstook in steenkoolcentrales of mestverwerking.

Ook willen we **strengere duurzaamheidscriteria opstellen voor het verbranden van biomassa**. Deze criteria zorgen er voor dat zowel de sociale (voedselvoorziening en -prijzen) als de ecologische impact (biodiversiteit) zo laag mogelijk wordt gehouden. Het kan niet dat bossen of landbouwgebieden verdwijnen voor palmplantages waarvan de olie in onze biomassacentrales wordt opgestookt. Vandaag is er reeds een verschuiving merkbaar van recyclage van verpakkingsafval naar verbranding. Deze evolutie willen we stopzetten.

116. We pakken energiearmoede structureel aan. Momenteel bestaan er maar liefst vijf verschillende sociale federale energiefondsen die naast elkaar werken zonder duidelijke resultaten in de praktijk (Sociaal Stookoliefonds; het organiek begrotingsfonds 'Fonds voor forfaitaire vermindering voor verwarming met stookolie, lamppetroleum (type C) en bulkpropan, het fonds voor forfaitaire verminderingen voor verwarming met aardgas en elektriciteit ; het Sociale energiefonds voor gas en elektriciteit en het Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost). Groen! pleit voor daarom voor:

- ↳ de creatie van **één sociaal klimaatfonds** voor het verlichten van de energiefactuur van mensen met een laag inkomen.
- ↳ **Omvorming van het Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost tot een echt Fonds ter bestrijding van energiearmoede.** Dit fonds focust op armen en op een preventieve aanpak van energiearmoede door het financieren van energieaudits en energiebesparende investeringen.
- ↳ **Toekenning van sociale tarieven op basis van het globale inkomen.** Deze toekenning gebeurt, zoals vandaag, automatisch.

117. We investeren in energie-efficiëntie en energiebesparing.

- ↳ We willen dat België op Europees niveau pleit voor **strikte(re) normen voor het energieverbruik van apparaten, voertuigen en vaartuigen**. De meest verspillende apparaten mogen niet meer op de markt worden gebracht.
- ↳ **De overheid geeft zelf het goede voorbeeld.** De federale overheidsgebouwen worden CO₂-neutraal tegen 2025. Nieuwe federale overheidsgebouwen worden volgens het passiefhuisprincipe gebouwd.
- ↳ **Het fiscaal ondersteunen van investeringen in energiebesparing en hernieuwbare energie wordt verder uitgebouwd.** Zo is het ook nodig om omschakeling van elektrische verwarming naar zuinigere alternatieven wordt ondersteund.

118. Op vlak van bescherming van consumentenrechten willen we dringend werk maken van een **leesbare en transparante elektriciteitsfactuur**. De Nationale Bank en de federale energieregulator CREG hebben aangetoond dat prijsstijgingen het gevolg zijn van de ondoorzichtige tariefformules die energieleveranciers gebruiken. Zo worden vaste parameters in de tariefformule op totaal arbitraire wijze verhoogd. Groen! wil een aanpassing van de Wet op de Handelspraktijken om tariefformules transparanter te maken en om te voorkomen dat de energieprijzen op dergelijke arbitraire en slinkse wijze verhoogt. Ook een goedwerkende tweetalige ombudsdienst die tussenkomt bij klachten van burgers en werk maakt van een betere bescherming is essentieel.

119. Volgens de Europese Commissie liggen in Nederland de gas- en elektriciteitsprijzen lager omdat er veel meer consumenten van energieleverancier veranderen. **Groen! wil dat het wisselen van energieleverancier gemakkelijker en sneller kan**, en ook dat het zonder fouten verloopt. Hiervoor is het nodig dat de gegevensuitwisseling (zoals meterstanden, leveringsadres, sociale tarieven, ...) gecentraliseerd verloopt. Wij zijn voorstander van een **central data clearing house**: één centrale gegevensbank die instaat voor de uitwisseling van gegevens tussen de energieleveranciers, de netbedrijven en de overheden. Op deze wijze kan het dataverkeer vlotter verlopen en sluipt er minder fouten in de factuur bij leverancierswissel. Dit clearing house komt tot stand in samenwerking tussen de federale overheid en de gewesten.

VERVUILENDE EN GEVAARLIJKE TECHNOLOGIE IS NIET LANGER AAN ZET

120. **Groen! wil de wet op de kernuitstap onverkort uitvoeren.** Voor de eerste drie centrales die in 2015 sluiten is er vandaag al voldoende vervangingscapaciteit.
121. **We romen de nucleaire woekerwinsten af via een wettelijke regeling.** De winsten bedragen 1,5 à 2 miljard euro per jaar. Groen! heeft een wetsvoorstel klaar waarbij de nucleaire sector 1 miljard euro per jaar betaalt. Dit wetsvoorstel dateert van vóór de gedetailleerde berekening van de onrechtmatige winsten; het bedrag willen we optrekken tot 1,5 à 2 miljard. Deze middelen worden ingezet voor investeringen in hernieuwbare energie, energie-efficiëntie en een structurele aanpak van energiearmoede. Deze heffing mag uiteraard niet doorgerekend worden aan de consument.
122. **We recupereren winsten uit het doorrekenen van gratis verkregen emissierechten in de elektriciteitsfactuur.** De federale regulator CREG berekende dat de Electrabel voor de periode 2005-2008 op deze manier meer dan 1,546 miljard euro doorrekende aan bedrijven voor CO₂-emissierechten die Electrabel zelf gratis gekregen had. Groen! pleit voor een heffing bij de betrokken elektriciteitsproducenten om deze CO₂-windfall profits te recupereren. Groen! wil samen met de (betrokken) bedrijven bekijken wat de bestemming zal zijn van de middelen die zo gerecupereerd worden. Een van de mogelijkheden is om deze middelen te gebruiken voor de ondersteuning van hernieuwbare energie (offshore wind) zoals de algemene raad van de CREG zelf suggereert. Tegelijkertijd wil Groen! dat een heffing wordt opgelegd voor de jaren die nog resten (2010, 2011, 2012) om deze winsten te neutraliseren en te herinvesteren in emissiereductie. Deze heffing mag niet doorgerekend worden aan de consument (gezinnen, bedrijven). De CREG wordt belast met de controle op de naleving hiervan, en krijgt hiervoor voldoende instrumenten en middelen.
123. Aangezien er reeds een aanzienlijke hoeveelheid kernafval is opgebouwd, is het belangrijk dat **onderzoek naar de veilige opslag hiervan en de veilige ontmanteling van de bestaande kerncentrales blijft doorgaan**. Alle andere overheidsinvesteringen voor nucleair onderzoek willen we afbouwen of kunnen enkel onder strikte voorwaarden. In de eerste plaats wil dit zeggen dat er geen middelen voor de nieuwe onderzoeksreactor, Myrrha, kunnen worden vrijgemaakt.
124. Een beslissing over het langetermijnbeheer van hoogactief en/of langlevend afval (categorie B en C) kan pas wanneer het wetenschappelijk onderzoek naar de uitvoerbaarheid van de diepe berging hiervan is afgerond.
125. **We hevelen de provisie uit het Synatomfonds, voor de ontmanteling van de kerncentrales en het beheer van het nucleair afval, over naar de Belgische staat, het NIRAS of de Nationale Bank.** Vandaag kunnen nucleaire exploitanten 75% van deze provisie ontlenen. Dit brengen we zo snel mogelijk op nul. Het orgaan dat de controle uitoefent op het Synatomfonds, de Commissie voor Nucleaire Voorzieningen, geven we meer slagkracht. Vertegenwoordigers van Synatom kunnen hier uiteraard geen deel van uitmaken.

126. Groen! wil de **transparantie in de nucleaire sector verhogen**. Dit houdt in:
- ↳ Een **transparante prijs voor kernenergie** waarbij alle kosten meegenomen en geïnternaliseerd worden (kost van afval, nucleaire aansprakelijkheid, onderzoek en ontwikkeling, ...)
 - ↳ Een **eerlijke communicatie over de risico's en de kosten** van het bergen van radioactief afval.
 - ↳ De **vijsjaarlijkse inventaris die het NIRAS** opstelt over het nucleair afval en de nucleaire passiva maken we **voor het brede publiek toegankelijk**.
 - ↳ Een **beslissing over de berging van kernafval** (categorie B en C) kan pas genomen worden wanneer de resultaten van het onderzoek over de uitvoerbaarheid zijn afgerond.
127. We voeren een **risicobijdrage in ten laste van kernenergie-exploitanten** om het onverzekerde risico van de kerncentrales te compenseren.
128. Er komt een **moratorium op de bouw van nieuwe steenkoolcentrales**. Voor de bestaande centrales in ons land wordt er een uitdoofscenario opgesteld. Subsidies, onder welke vorm dan ook, voor de ombouw van verouderde steenkoolcentrales naar biomassacentrales kunnen in geen geval.

GAS

129. We nemen **maatregelen om de gasbevoorrading veilig te stellen**. België fungeert als belangrijke draaischijf in het Europese gasnetwerk. Deze positie willen we vrijwaren en zelfs verder uitbouwen. Om onze bevoorradingszekerheid veilig te stellen willen we dat de federale overheid zorgt voor een stabiel regulerend kader voor het investeringsprogramma van Fluxys, de onafhankelijk beheerder van de aardgasvervoerinfrastructuur in België. Het is een goede zaak dat Electrabel zich teruggetrokken heeft uit de aandeelhoudersstructuur van Fluxys. Groen! is van oordeel dat Fluxys best zoveel mogelijk in handen is van de Belgische overheid.

7

ECOLOGISCHE DUURZAAMHEID EN LEEFMILIEU

De uitdagingen

België scoort altijd bijzonder slecht in internationale vergelijkingen op vlak van duurzame ontwikkeling en milieubeleid. Onlangs nog haalde België een beschamend slechte score op de Environmental Performance Index (EPI). Een milieu-index van de Amerikaanse universiteiten Yale en Columbia die zowel de milieutoestand als de beleidsinspanningen om het milieu te verbeteren in kaart brengt. Ons land bekleedt pas de 88ste plaats op de wereldranglijst. In Europa doet enkel Cyprus slechter. Twee jaar eerder stond België nog op de 57e plek. Dit maakt het meer dan duidelijk dat stilstaan gelijk is aan achteruitgaan.

Door de bevoegdheidsversnippering van het leefmilieubeleid over de verschillende regio's en beleidsniveaus is het van belang dat er vanuit het federale niveau een stevige coördinatie en opvolging gebeurt. Om dit gestalte te geven werd afgelopen legislatuur de 'lente van het leefmilieu' in het leven geroepen waarmee het middenveld rond verschillende thema's bij elkaar werden gebracht. Tijdens het proces werd het gebrek aan ambitie om tot concrete oplossingen te komen pijnlijk duidelijk. Zo slaagde de werkgroep 'mobiliteit' er niet in om ook maar één voorstel naar buiten te brengen. De voorstellen die de eindmeet wel haalden boden geen afdoende antwoord op de uitdagingen waarvoor we staan.

Er is nochtans nood aan een krachtadig beleid zodat deze negatieve spiraal doorbroken kan worden.

Onze visie

Groen! pleit voor een sterke invulling van het begrip 'Duurzame ontwikkeling' waarbij ecologische en sociale rechtvaardigheid samengaan. We willen dat ecologische duurzaamheid als een rode draad doorheen het federale beleid loopt waardoor ecologische, economische en sociale doelstellingen optimaal op elkaar kunnen afgestemd worden.

In de praktijk zijn het altijd de sociaal zwakkeren die het meest te lijden krijgen door milieuvervuiling. Dat is een globaal gegeven (bijvoorbeeld woestijnvorming en hongersnood in het Zuiden, luchtvervuiling en kinderen/ouderen bij ons). Voor Groen! is een gezond leefmilieu een basisrecht voor iedereen. En dan gaat het niet alleen over de kwaliteit van lucht, water en bodem, maar ook over een gezond binnenhuisklimaat, om een leefomgeving zonder vergiftiging en te veel elektromagnetische straling, om gezonde en lekkere voeding, om ruimte voor natuur, stiltegebieden en de mogelijkheid om af en toe letterlijk en figuurlijk op adem te komen.

Een ecologisch duurzaamheidsbeleid kan niet los worden gezien van herverdelende rechtvaardigheid.

Onze voorstellen

VEILIGE PRODUCTEN VOOR CONSUMENT EN MILIEU

130. **Groen! pleit voor de afstemming van milieu- en productnormen op maat van de meest kwetsbare groepen** in onze maatschappij, zoals kinderen, ouderen, zwangere vrouwen, astma- en hartpatiënten, ... Gezondheid gaat altijd voor. Zolang er twijfel bestaat over de veiligheid van nieuwe stoffen worden deze niet op grote schaal toegepast (voorzorgsbeginsel).
131. We willen evolueren naar een **integraal en geïntegreerd productbeleid dat gericht is op het sluiten van stofkringlopen**. Dit houdt in dat er al van bij de ontwerpfase wordt rekening gehouden met hoe het product na gebruiksfase opnieuw als grondstof kan worden ingezet. Naast het milieu-aspect is er best ook aandacht voor sociale en gezondheidsaspecten van het productieproces.
132. Op termijn kan het **Voedselagentschap ook ingezet worden voor de controle op voedselkwaliteit**. Met de voedingsindustrie kunnen bijvoorbeeld afspraken gemaakt worden over additieven in voeding.
133. Er is nood aan een **strenger erkenningsbeleid en controlebeleid voor pesticiden** zodat tegen 2015 de milieubelasting door pesticiden met 90% afneemt.
134. In aanvulling op de gewestelijke stralingsnormen voor gsm-masten willen we werk maken van het **maximaal reduceren van straling van elektrische toestellen door het top-runners model te hanteren**. De vijf beste modellen bepalen de norm.
135. Groen! wil het **gebruik van preventieve antibiotica in de veeteelt verbieden**. De toenemende resistentie van bacteriën voor antibiotica vormt een bedreiging voor onze volksgezondheid. In april nog trokken experts aan de alarmbel over de opmars van een nieuwe superbacterie.
136. Gezond en ecologisch bouwen is voor Groen! de norm. Hiervoor is het van belang dat er **bindende ecologische criteria komen voor bouwproducten** zodat deze niet langer het binnenhuisklimaat vervuilen.
137. Fabrikanten zijn steeds ten volle verantwoordelijk voor de producten die ze op de markt brengen. **Mensen die ziek worden ten gevolge van milieuvervuiling hebben recht op een billijke schadevergoeding**. Zo zal Groen! blijven strijden voor een volwaardige schadeloosstelling van asbestslachtoffers.

DUURZAME EN GEZONDE KEUZES VANZELFSPREKEND MAKEN

138. Groen! pleit in het algemeen voor de **doorrekening van de milieukosten in de kostprijs van producten**. Hierdoor worden duurzame producten relatief goedkoper dan niet-duurzame producten. Als overgangmaatregel en ter stimulering van de biosector kan het BTW-tarief voor bio- en duurzame streekproducten van 6% op 0% gebracht worden.
139. Groen! **verzet zich tegen het vrijzetten van genetisch gewijzigde organismen in ons milieu (GGO's)**. Voor GGO's die toch in onze winkelrekken belanden willen we een sluitende etiqueteringsplicht invoeren zodat ook deze producten afkomstig van dieren die met GGO's werden gevoed, duidelijk herkenbaar zijn voor de consument.
140. We **snoeien in de wildgroei van ecolabels en bundel deze tot één duurzaamheidslabel** dat rekening houdt met zoveel mogelijk factoren (ecologische impact, gebruik van bestrijdingsmiddelen, fair trade, voedselkilometers, ...).

141. De **verkoop van pesticiden voor particulieren willen we beter omkaderen**.
142. Groen! pleit voor de invoering van het **recht op vegetarische en biologische maaltijden**. Dit betekent dat er een voldoende aanbod moet zijn in restaurants van scholen, bedrijven of overheidsdiensten.

BIODIVERSITEITSBELEID EN DIERENWELZIJN

143. Tijdens dit internationaal jaar van de biodiversiteit willen we dat België, tijdens het EU-voorzitterschap, werk maakt van een nieuw **Globaal Strategisch Plan 2020 ter bescherming van de biodiversiteit**. Groen! wil dat de EU 2020 biodiversiteitsstrategie officieel wordt aangenomen tijdens de leefmilieuraad van 20 december 2010.
144. We willen dat België zijn engagementen waar maakt in de **strijd tegen de biopiraterij en de handel in beschermde dieren en planten**. Er is ook blijvende aandacht nodig voor de gevolgen van de klimaatwijziging en het **probleem van invasieve soorten**.
145. Groen! wil dat België bijdraagt aan het **behoud van primaire bossen door de invoer van illegaal of niet-verantwoord gekapt hout in ons land te verbieden en aan te dringen op een soortgelijke Europese wet**. Ook de invoer en consumptie van landbouwproducten die regenwouden rechtstreeks (of indirect) bedreigen (zoals soja en palmolie) wordt best afgebouwd (zie ook hst. Klimaat en Energie).
146. Groen! wil van **dierenwelzijn een volwaardige bevoegdheid** maken zodat onnodig dierenleed maximaal voorkomen kan worden. Zo moet er dringend een verbod komen op martelpraktijken zoals de castratie van biggen zonder verdoving, wrede fok- en dwangvoerdermethodes, kweekmethoden die de bewegingsruimte van dieren overmatig inperken en het kweken van pelsdieren uitsluitend voor bont.”

INTEGRAAL NOORDZEEBELEID

De Noordzee is een kwetsbaar ecosysteem. Daarom pleit Groen! voor:

147. Een **minister van de Noordzee** die het masterplan voor de Noordzee terug op de rails zet.
148. Groen! vraagt de **bijkomende aanduiding van NATURA 2000 gebieden**, het vastleggen van **instandhoudingsdoelstellingen en -maatregelen voor de mariene beschermde gebieden** via de opmaak en de uitvoering van **beheersplannen**. In die beheersplannen willen we het issue van de visserij (en in het bijzonder van de boomkorvisserij) prioritair aanpakken.
149. We wensen **geen overmatige exploitatie van zand op de zandbanken**. Door de opwarming van de aarde is er aandacht nodig voor een ecologisch verantwoorde kustverdediging. Overexploitatie zou dit in het gedrang kunnen brengen. Hiervoor is afstemming nodig van het federale Noordzeebeleid en het Vlaams kustveiligheidsbeleid zodat beide ook op lange termijn verzoenbaar zijn.
150. Een **afbakening van een tweede zone in de Noordzee voor offshore windmolenparken** met een engagement van 2800 megawatt energieopwekking tegen 2020, tot 3800 megawatt opwekking in 2030 (zie hoofdstuk Energie).

EEN DAADKRACHTIGE OVERHEID ZET HET GOEDE VOORBEELD

Ecologische duurzaamheid is een thema dat een transversale aanpak nodig heeft.

151. We willen een **vice-premier belasten met duurzame ontwikkeling** en de coördinatie ervan in de verschillende overheidsdiensten.
152. We geven de **Programmatorische Federale Overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling , de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling en de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling voldoende menselijke en financiële middelen** zodat zij deze coördinatie optimaal kunnen uitvoeren.
153. We leggen een nieuw en ambitieus **Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling** voor dat er voor zorgt dat er een duidelijke coherentie en integratie ontstaat tussen het beleid van de verschillende Federale Overheidsdiensten.
154. We willen dat **de overheid op alle mogelijke vlakken voor de meest duurzame oplossing kiest** en daarmee het goede voorbeeld geeft.

8

MOBILITEIT EN VERKEERSVEILIGHEID

De uitdagingen

Hoewel mobiliteit als thema al enkele jaren hoog op de politieke agenda staat, slibben onze wegen alsmaar verder dicht, blijft de jaarlijkse CO₂-uitstoot van de transportsector groeien en is België, onder meer door de bijdrage van het wegverkeer, een hotspot voor fijn stof. Ondertussen dreigt de NMBS met de heroriëntering van het aanbod om stipter te kunnen rijden, wat netto neerkomt op een inkrimping van het aanbod. Nochtans kampt de NMBS vandaag al met serieuze capaciteitsproblemen. De openbaarvervoergebruiker wordt in de kou gezet. Het is nochtans noodzakelijk dat we ons beter, anders en verstandiger gaan verplaatsen.

Ook op vlak van verkeersveiligheid vertonen de ongevallencijfers sinds 2007, na enkele jaren van voorzichtige verbetering, opnieuw een stagnatie van het aantal verkeersdoden. Het kan nochtans veel beter, bewijzen onze noorderburen: de kans om te komen in het verkeer is tweemaal groter in België dan in Nederland. Bovendien zijn zachte weggebruikers in België nog steeds ondervertegenwoordigd in de ongevallenstatistieken, waardoor deze een te optimistisch beeld schetsen van de reële situatie.

Onze visie

Iedereen heeft recht op mobiliteit en moet dit kunnen doen op een vlotte, veilige manier en tegen een aanvaardbare kostprijs, zonder het milieu te belasten.

Eerst stappers, dan trappers, vervolgens het openbaar vervoer en tot slot de private wagen. Groen! is van oordeel dat elke maatregel op vlak van mobiliteit best aan dit STOP-principe wordt afgetoetst.

Ook het transport van goederen willen we op een andere leest schoeien. Dat kan door te kiezen voor de korte keteneconomie en een verschuiving van transport over de weg, naar spoor en water.

Kortom, Groen! gaat voor minder auto- en vooral vrachtwagenkilometers, trekt volop de kaart van voetganger en fiets en investeert in meer capaciteit, comfort en hogere frequentie voor het openbaar vervoer. We vinden het logisch dat de meest duurzame manier om zich te verplaatsen, de goedkoopste en eenvoudigste is.

Onze oplossingen

ANDERS BETALEN VOOR MOBILITEIT

Groen! vertrekt van het principe dat de meest duurzame verplaatsing ook financieel de meest voordelige wordt. Om dit in de praktijk te realiseren is een hervorming van alle mobiliteitsgerelateerde belastingen nodig. Bij deze hervorming dient opnieuw het STOP-principe als leidraad.

- 155. We stimuleren duurzaam woon-werkverkeer.** Investerings voor fietsende werknemers worden voor de werkgevers 100% aftrekbaar als beroepskost (fietsenstallingen, douches en kleedruimte, bedrijfsfietsen). We voeren een verplichte fietsvergoeding in die minimum 20 cent/km bedraagt.
- 156. We vervangen fiscale voordelen voor de bedrijfswagen door een fiscaal aantrekkelijk mobiliteitsbudget voor werknemers.** Dit budget kan toegekend worden via een elektronische mobiliteitskaart met een (gratis)basistegoed dat verder kan worden opgeladen om van andere mobiliteitsdiensten gebruik te maken. Deze kaart kan gebruikt worden op trein, tram en bus, voor het ontleneren van een leenfiets of een deelwagen. Op lange termijn is Groen! voorstander om het huidige systeem van woon-werkvergoeding geleidelijk te vervangen door een vaste woon-werkvergoeding, ongeacht het voertuig en de woon-werkafstand. Kiezen voor een korte woon-werkafstand wordt niet bestraft, kiezen voor een goedkoper vervoermiddel wordt beloond. De administratieve vereenvoudiging die hiermee gepaard gaat is een extra troef.
157. We schakelen de fiscale aspecten en **BTW-regeling voor autodelen gelijk aan de regels die van toepassing zijn voor openbaar vervoer.**
158. De federale overheid kan een belangrijke rol spelen in het scheppen van een **kader voor het invoeren van de slimme kilometerheffing** door de gewesten, zodat deze optimaal op elkaar worden afgestemd. (zie hoofdstuk Begroting)
159. Groen! wil dat er eindelijk **accijnzen komen op kerosine** en dat er **21% BTW wordt geheven op vliegtuigtickets** (zie hst. fiscaliteit).
- 160. Investerings in infrastructuur gaan prioritair naar openbaar vervoer en goederentransport per boot of spoor.** Concreet betekent dit: geen verbreding van de Brusselse ring, maar wel het Gewestelijke Express Netwerk (GEN) versneld realiseren.
- 161. We stimuleren de omschakeling naar propere wagens** op voorwaarde dat er voldoende groene energie beschikbaar is om de elektrische wagen van de toekomst van stroom te voorzien.
- 162. Groen! vraagt om geen bindende doelstellingen aan te nemen voor het aandeel biobrandstoffen voor transport.** Inzet van biobrandstoffen voor transport is namelijk een zeer inefficiënte inzet van kostbare biomassa. Er is vandaag ook geen duidelijkheid omtrent de indirecte effecten van veranderend landgebruik (druk op biodiversiteit, concurrentie met landbouw, ...).

HET SPOOR OPWAARDEREN

- 163. We verhogen de concurrentiekracht van het openbaar vervoer (NMBS)** ten opzichte van de auto. Groen! wil dat in de nieuwe beheersovereenkomst en het investeringsplan voor de komende 10 jaar, volgende punten zeker worden opgenomen: Een reizigersgroei is zeker mogelijk, zowel voor het pendelverkeer als het recreatief verkeer.
- Investerings gaan prioritair naar de bottlenecks die capaciteit- en frequentieverhoging in de weg staan (bijvoorbeeld: de Brusselse Noord-Zuidverbinding)
 - Lokale lijnen hebben een nieuwe impuls nodig. Dit kan door (1) regionale stations te heropenen, (2) te investeren in overstapmogelijkheden met tram en lightrail en (3) parkeermogelijkheid te voorzien aan kleinere stations in de stedelijke rand i.p.v. te investeren in megaparkings aan de grote stations. Zo is er naast het Gen ook nood aan een BEN (Brussels Express Net) dat tegemoet komt aan de verplaatsingen binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
 - Betere spoorverbindingen naar en in landelijke gebieden zoals de kuststreek, Limburg en de Kempen.
164. Groen! wil dat **investeringen in infrastructuur prioritair gaan naar openbaar vervoer en goederentransport per boot of spoor**. Concreet betekent dit: geen verbreding van de Brusselse ring, maar wel het Gewestelijke Express Netwerk (GEN) versneld realiseren.
- 165. Toegankelijkheid in en om de treinstations is een prioriteit.** Dit gaat zowel over de vlotte toegang van de stations en naar de perrons als over de vlotte overstap naar andere vervoersmiddelen. Dit betekent een vanzelfsprekende aansluiting met fietsenstallingen, overstap op deelfietsensysteem of tram/bus, autodeelwagens, ... door een logische inpassing in de omgeving en een heldere communicatie. Het STOP-principe duidt hierbij de volgorde van belang aan (fiets en bus dichterbij dan autoparking).
- 166. Groen! wil de combinatie fiets-trein vereenvoudigen.** Naast een vlotte toegang tot stations betekent dit dat de mogelijkheden om de fiets mee te nemen op de trein worden uitgebreid. Zo kan de NMBS, naar analogie met het Cyclotecabonnement van de TEC, een speciaal abonnement aanbieden waar de huur van een plooffiets is inbegrepen.
167. Groen! wil werken aan een **integratie van de tarieven van de gewestelijke vervoersmaatschappijen**. Het kan niet dat bij gewestoverschrijdende trajecten de snelste en kortste verplaatsing financieel wordt afgestraft. Ook voor internationale trajecten is er nood aan afstemming van de tarieven.
168. De NMBS is dringend toe aan een vereenvoudiging van zijn tariefstructuur. Groen! pleit voor de **herinvoering van de 50%-kaart**. Uit simulaties blijkt dat een ticket gekocht met deze kaart in bijna alle gevallen goedkoper is dan de speciale formules die de NMBS aanbiedt. Een bijkomend voordeel is dat het de trouwe klanten belooft. Met een goede promotie en het gebruik mogelijk maken voor het hele gezin is dit een gegarandeerd succes.
169. We introduceren een **daluurtarief en motiveer treinreizigers om wanneer mogelijk tijdens de daluren de trein te nemen**. Op die manier vermindert de druk op de pendeltreinen en (kot)studententreinen.
- 170. Langs de spoorlijnen ligt een groot potentieel voor investeringen in hernieuwbare energie** (het plaatsen van windmolens langs sporen). Dit zou een (gedeeltelijke) oplossing voor de stijgende energiefactuur van de NMBS-groep kunnen zijn.

171. Groen! wil een ambitieus verkeersveiligheidsbeleid voeren naar Scandinavisch model waarbij het doel is om het aantal verkeersslachtoffers op nul te brengen. Dit houdt onder meer in:

- Maximaal inzetten op handhaving, veilige wegen en veiliger wagens.
- Een doorbraak forceren in de verbetering van verkeersongevallenregistratie.
- de verkeersregelgeving eenvoudiger, coherenter en transparanter maken.
- Rijbewijs met punten wordt onmiddellijk ingevoerd. Wie overtredingen begaat verliest punten, teveel puntenverlies leidt tot maatregelen zoals herscholing.
- Vrachtwagens worden allemaal met een dodehoeksysteem uitgerust en met een gesloten zijafscherming (zijplaten tussen de wielen).
- Voer snelheidbegrenzers in voor zowel vracht- als personenvervoer. De proefprojecten met Intelligente Snelheidsadaptatie (ISA) gaven zeer positieve resultaten.
- Besteed bij politie-, magistratuur- en advocatuuropleiding voldoende aandacht voor de emotionele dimensie in de omgang met slachtoffers.
- Voorzie voldoende mankracht bij politieteams die uitrukken bij ernstige ongevallen en besteed voldoende aandacht aan kinderen die betrokken zijn bij een ongeval.
- Voer de versnelde uitvoering van de automatische remsystemen voor treinen onverkort uit.

De uitdagingen

Criminaliteit en onveiligheid in ons land zijn een dagelijkse realiteit en in sommige wijken van grote steden een acuut probleem. Tegelijk mogen we niet overdrijven. Onveiligheid is geen issue in het overgrote deel van ons land en onze grootsteden kunnen we niet globaal 'onveilig' noemen. De criminaliteitscijfers zijn de voorbije jaren, ook in de grote steden, niet noemenswaardig gestegen en regelmatig zelfs gedaald.

Daarentegen vertoont de aanpak van de criminaliteit door politie en justitie wel een reeks algemene problemen. De politiehervorming betekende ongetwijfeld een stap vooruit, maar we merken nu dat ze nieuwe problemen met zich meebracht. De politie kan te weinig aan de basis aanwezig zijn, in de wijken, en wordt belast met heel wat administratief en papierwerk. Voor de grote steden geldt dan weer dat als de politie zich wel in de wijken vertoont, dit vaak met groot en onredelijk machtsvertoon gepaard gaat. Het politiebeleid is ook te weinig voorbereid op de multiculturele samenleving waarin politie-agenten in vele gevallen opereren.

De situatie in onze justitie is nog een pak ernstiger. De Belgische justitie is duidelijk nog steeds de 21ste eeuw niet binnengetroten. De informatisering is nog steeds een puinhoop, de gerechtelijke achterstanden bij heel wat rechtbanken zijn niet te overzien en geregeld komen magistraten op een negatieve manier in het nieuws wegens persoonlijk falen. Het tuchtrecht blijkt niet in staat om hier adequaat tegen op te treden.

Deze situatie mondt uit in straffeloosheid, waarbij jonge boefjes meteen worden vrijgelaten en de uitvoering van zowat alle gevangenisstraffen onder de 3 jaar problematisch is. Dit is nefast voor de samenleving, het vertrouwen in justitie en de werking van de politiediensten.

In de 34 gevangenissen van ons land zitten op dit moment 10.500 gedetineerden terwijl er slechts plaats is voor 8.529. Op 19 januari 2010 zaten 3.468 van hen in voorlopige hechtenis in afwachting van hun proces, 35% van de gevangenisbevolking. Een zeer hoog cijfer, gezien nog niet uitgemaakt is dat deze mensen zeker schuldig zijn. De gespannen situatie in de gevangenissen leidt om de haverklap tot stakingen van het personeel, dat de hele toestand onleefbaar vindt.

De voorbije drie jaar werd alweer een kans gemist om het beleid bij politie en justitie te moderniseren. Het politiebeleid kreeg enkel aandacht bij onlusten in Brussel. Telkens kwam er spoedoverleg, waarvan later niks meer werd vernomen, tot de onlusten opnieuw opflakkerden.

Op justitie werd nog maar eens een grote hervorming in de steigers gezet die niet landde. Groen! participeerde vanuit de oppositie constructief aan het Atomium-overleg rond een grondige hervorming. Dit stierf echter een stille dood door gebrek aan overeenstemming binnen de meerderheid. De minister van justitie probeerde nadien met een fel ingekrompen plan nog de schijn van een hervorming te wekken, maar dat was voor Groen! ruim onvoldoende.

Onze visie

Groen! is van oordeel dat veiligheid een basisrecht is voor alle burgers in een samenleving dat teruggaat op grondrechten vastgelegd in de Universele Mensenrechtenverklaring. Het is een basistaak van de overheid om deze veiligheid te garanderen, en in tweede orde ook de rol van elke burger om hiertoe bij te dragen. Veiligheid is een even belangrijk recht als andere vormen van zekerheid, zoals sociale veiligheid (bescherming tegen armoede via onder meer sociale zekerheid), voedselveiligheid of rechtszekerheid (bescherming tegen willekeurige rechtstoepassing). Elke burger in een samenleving heeft, zonder onderscheid van inkomen, geslacht, afkomst, enzovoort, evenveel recht op deze veiligheid. Het is de taak van de overheid om deze veiligheid op een gelijke en rechtvaardige manier te garanderen voor al haar burgers. In de mate dat deze veiligheid nu niet gelijk is verdeeld, is dit dus ook een sociale kwestie.

Ons uitgangspunt is dat enkel een integrale aanpak van criminaliteit en overlast een blijvend resultaat garandeert. Naast een snel en specifiek optreden bij crisismomenten is er nood aan structurele maatregelen die de volledige 'strafrechtketen' aanpakken: preventie, de werking van de politiediensten, de opvolging door justitie, de uitvoering van de straffen en de reïntegratie in de maatschappij van veroordeelden. Groen! wil elk onderdeel van de ketting versterken, anders breekt ze. Met een 'integraal' veiligheidsbeleid bedoelen we het beleid dat gecoördineerd verloopt over alle bestuurlijke niveaus (wijk, stad, regio, landelijk,...) (vertikaal) en bevoegdheidsdomeinen (horizontaal), en dat de hele 'keten' aanpakt van factoren die ten grondslag liggen aan onveiligheid, tot en met bestraffing en re-integratie, inclusief een beleid rond subjectieve onveiligheidsgevoelens. Op al deze niveaus en in al deze dimensies is er nood aan een beleid van preventie, repressie en nazorg.

Justitie is voor Groen! een essentiële openbare dienstverlening voor de burger. De rechtzoekende is 'klant' en staat centraal. Justitie stelt te allen tijde het belang van de maatschappij en de burger voorop.

Onze voorstellen

172. Politie: back to the roots. Groen! wil dat er in het politiebeleid opnieuw veel meer aandacht gaat naar basispolitiezorg en wijkwerking. Er is geen nood aan meer blauw, wel aan meer blauw op straat.

- In grote steden heeft elke wijk recht op zijn wijkagent, die elke dag te voet of met de fiets zichtbaar is en een eerste aanspreekpunt vormt. Haar of zijn gegevens zijn bij alle wijkbewoners bekend.
- Er komen opnieuw veel meer politiemensen op het terrein met een multitasking pakket, zodat de basispolitiezorg verzekerd is. Een politie-agent die een overtreding of misdrijf ziet gebeuren, treedt steeds op, bijvoorbeeld de agent die in de interventiedienst werkt en een fout geparkeerd voertuig ziet. De huidige strakke taakverdeling heeft vaak tot gevolg dat de politiemans enkel op zijn/haar terrein blijft.
- Een aantal administratieve taken wordt overgeheveld van politie naar gemeente-administraties.
- De capaciteits- en competentievereisten binnen het opleidings- en recruteringssysteem worden geëvalueerd om te zien of ze geen inadequate criteria bevatten die verhinderen dat meer kansengroepen doorstromen naar het politiekorps. We stellen meer voorbereidende vormingen ter beschikking voor wie aan deze examens wil deelnemen.
- We willen dat politiebeleid in de multiculturele wijken van grote steden community oriented wordt, in permanente dialoog met lokale verenigingen.

173. Overlast. De invoering van het concept ‘overlast’ en de gemeentelijke administratieve sancties draagt ongetwijfeld een potentieel in zich. Groen! pleit echter voor een harmonisatie en een inperking van de wildgroei aan gedetailleerde bepalingen. Het is duidelijk dat de reglementen van gemeenten nu excessen bevatten, zoals de befaamde Gentse ‘combitaks’ of sommige bepalingen rond fuiven. We nemen (kleine) overlast ernstig maar roepen ook op om een gezonde tolerantie te behouden, wanneer het bijvoorbeeld gaat om spelende kinderen – die voor Groen! nooit als ‘overlast’ kunnen bestempeld worden. Bij vaststelling van overlast wordt er best altijd eerst bemiddeld en gedialoogd.

174. Justitiehervorming. Groen! wil het gerecht op een aantal punten grondig hervormen, om het sociaal rechtvaardiger en performanter te maken. De cruciale elementen daarin zijn:

- Door een **schaalvergroting specialisatie** mogelijk maken bij de parketten en de rechtbanken zodat zij zich bijvoorbeeld beter kunnen specialiseren in materies als fiscale fraude en milieumisdrijven. De 27 huidige arrondissementen terugbrengen tot maximum 16. Groen! is voorstander van een splitsing van het gerechtelijk arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde (zie hoofdstuk Staatshervorming).
- Via een nieuwe beheersstructuur geven we **meer autonomie aan grotere arrondissementen, gekoppeld aan een budget**, zodat zij zelf instaan voor het realiseren van op voorhand overeengekomen doelstellingen, bijvoorbeeld inzake achterstand of doorlooptijd van dossiers. Dit gebeurt met beheersovereenkomsten van bijvoorbeeld 3 jaar. Zo wordt voorzien in een of meerdere strafkamers die zich specifiek gaan organiseren om snel op de bal te spelen in zaken die niet voor ernstige betwisting vatbaar zijn en uiteraard met alle respect voor de rechten van verdediging. Vlot klinkende, onwerkbare ideeën als ‘night courts’ zijn dan niet nodig. Ze brengen de rechten van de verdediging in gevaar en horen thuis in Amerikaanse TV-series.
- Om een dergelijk beheerssysteem op te zetten willen we de **werklastmeting** zo snel mogelijk en veralgemeend invoeren. Op die manier kan op een objectieve manier beoordeeld worden welke rechtbanken noden hebben, en welke een overschot.
- **Informatisering.** Groen! wil dat absolute prioriteit wordt gegeven aan de veralgemeende informatisering van justitie.
- Er is ook nood aan grondige **hervorming van het tuchtrecht van magistraten**. Eén nationaal tuchtorgaan, ver weg van de lokale rechtbanken zorgt voor de nodige afstand en objectiviteit. We geven externen ook een plaats in de tuchtorganen.
- Groen! pleit ook voor **meer vrouwelijke rechters in de hoogste rechtscolleges** van ons land (Grondwettelijk Hof, Hof van Cassatie, Raad van State). We streven naar een situatie met maximaal 60% rechters van hetzelfde geslacht.

175. Een toegankelijk gerecht. Groen! wil dat Justitie evolueert naar een echte ‘openbare dienst’ ten dienste van de burger. Daarin gaat aandacht naar de bestrijding van de gerechtelijke achterstand, het gebruiken van verstaanbare taal en het garanderen van kwalitatieve juridische bijstand.

Een herziening van de klachtenprocedure bij de Hoge Raad voor de Justitie zodat klachten van burgers efficiënt en grondig worden onderzocht. Een wetsvoorstel van Groen! werd afgelopen legislatuur gestemd door de Kamer maar raakte niet meer tijdig door de Senaat.

Groen! wil graag de **juridische bijstand versterken en de kwaliteit ervan stimuleren**. Grotere gerechtelijke arrondissementen mogen niet leiden tot minder Justitiehuzen waar de burger eerstelijns juridische informatie kan krijgen, integendeel, het netwerk van Justitiehuzen wordt best uitgebreid. De juridische eerstelijnsbijstand verstrekt door verenigingen verdient meer erkenning en structurele inbedding. Voor de tweedelijns juridische bijstand (pro deo) voorzien we een globale evaluatie die leidt tot ingrepen om de kwaliteit en de toegankelijkheid te versterken. Het budget voor de pro-deo vergoedingen willen we

mee laten evolueren met het aantal zaken die pro-deo behandeld worden (open enveloppe systeem). Dat zal zeker het geval zijn als het recht op bijstand van een advocaat bij het eerste verhoor in de Belgische wetgeving wordt ingevoerd.

176. (Herstel)Bemiddeling. De meerwaarde en het potentieel van bemiddeling in rechtszaken is reeds ten overvloede aangetoond, in het buitenland maar ook steeds meer in ons land. We geven bemiddeling een serieuze impuls in de volgende legislatuur. Bij elke rechtbank komen er rechters die als rechter-bemiddelaar kunnen optreden en het beleid van de rechtbank op dit punt versterken.

177. Opsluiting met perspectief op herintegratie. Indien we de herintegratie van gevangenen in de maatschappij echt willen doen slagen en de recidive terugdringen, zijn bijkomende inspanningen nodig. De mogelijkheid tot voorwaardelijke invrijheidsstelling (Wet Lejeune) wordt best behouden als belangrijke stimulans voor gevangenen om mee te werken aan een herintegratie-traject. Een nieuw samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de gemeenschappen dringt zich op om de toegang en het belang van het welzijnswerk in de gevangenissen te verbeteren, ook wanneer er stakingen aan de gang zijn.

We grijpen de vernieuwing van de gevangenissen aan om een moderner gevangenisconcept te realiseren, met voldoende ruimte voor ateliers en werkplekken, opleiding en vorming, sport, ... en voldoende lokalen om externe organisaties die begeleiding van gedetineerden op zich nemen, kwalitatief te laten werken. Een modern gevangenisbeleid vergt ook meer omkaderend personeel, met aandacht voor diversiteit, meer ondersteuning en vorming voor penitentiaire beambten en extra psycho-sociaal en medisch personeel. We willen voor de wetgeving rond de rechten van gedetineerden (de zogenaamde Wet Dupont) ook eindelijk de nodige uitvoeringsbesluiten nemen, zodat deze wet op het terrein effect krijgt.

178. Straffenarsenaal herzien. De strafmaten en het straffenarsenaal zijn verouderd en dringend aan modernisering toe. Groen! wil een grondige herziening van de huidige strafmaten.

179. Geen overbevolkte gevangenissen. Groen! wil de overbevolking in onze gevangenissen aanpakken door:

- **Alle geïnterneerden overplaatsen.** Geïnterneerden zijn personen met ernstige psychische problemen die nood hebben aan een aangepaste begeleiding (met specifieke beveiligingsmaatregelen). Ze horen niet thuis in een gevangenis. De uittrekkende regering voorzag in haar plan hiervoor slechts 532 plaatsen, terwijl er 1100 geïnterneerden in onze gevangenissen zitten. Groen! wil een oplossing voor alle geïnterneerden door investeringen in voldoende plaatsen in het externe circuit of specifieke investeringen in gespecialiseerde instellingen. Dit is niet alleen een taak voor de minister van justitie, maar ook voor de minister van volksgezondheid.
- **Drugsbehandelingskamers veralgemenen.** Een proefproject in de Gentse rechtbank met drugsbehandelingskamers blijkt succesvol en kan tot alle rechtbanken worden uitgebreid. Deze kamers sturen drugsverslaafden niet onmiddellijk naar de gevangenis, maar naar behandelingscentra, en volgen hen van nabij op. De financiering van de behandelingscentra wordt opgetrokken, zodat zij deze hervorming aankunnen.
- **Uitbreiding elektronisch toezicht.** Op dit moment kunnen 1.000 personen onder elektronisch toezicht geplaatst worden. Een uitbreiding tot 1.500 personen is al gepland. Een gevoelige uitbreiding is nodig, vooral voor gedetineerden op het einde van hun detentie die zich kunnen voorbereiden op hun reïntegratie in de maatschappij.
- **Meer werkstraffen en alternatieve straffen.** Er worden thans ongeveer 10.000 werkstraffen per jaar uitgesproken. Een werkstraf of taakstraf is veel nuttiger dan een gevangenisstraf die niet uitgevoerd wordt. Waar mogelijk wordt dit uitgebreid, mits een goede begeleiding en opvolging. Er

is ook vaak een gebrek aan aanbod van 'werk'. Overheden en particuliere organisaties worden nog beter gesensibiliseerd om plaatsen te creëren voor deze werkstraffen.

- **Minder voorlopige hechtenis.** Dit aantal kan verminderd worden door een striktere toepassing van de voorwaarden en door te voorzien in het recht op bijstand van een advocaat, van bij de eerste ondervraging. Groen! en Ecolo hebben reeds een wetsvoorstel in die zin neergelegd.

De uitvoering van al deze maatregelen zal voor gevolg hebben dat de bouw van bijkomende gevangenissen, zoals de uittrekkende regering plande, overbodig wordt. Overheidsmiddelen kunnen beter geïnvesteerd worden in bovenstaande maatregelen.

De gevangenisplaatsen die we nog voorzien, voldoen aan de hedendaagse normen voor een menswaardige opsluiting. Een zestal verouderde gevangenissen worden best snel vervangen.

- 180. Jongeren en het gerecht.** Groen! wil jonge delinquenten adequaat sanctioneren en niet ongestraft terug de maatschappij in sturen. Het bijbouwen van bijkomende jeugdgevangenissen is echter geen goede aanpak. In de gesloten instellingen van de Vlaamse gemeenschap (Ruisselede en Mol) wordt 40% van de capaciteit ingenomen door jongeren die er niet thuishoren (jongeren met problematische thuissituatie of jongeren met ernstige psychische problemen). Door meer te investeren in gespecialiseerde voorzieningen voor deze laatste groepen, creëren we plaatsen in de gemeenschapsinstellingen.

Groen! pleit voor een **herstelgericht Vlaams jeugd(sanctie)recht** los van het volwassen strafrecht, dat nog teveel stoelt op verouderde principes van de jeugdbeschermingsgedachte. Dat evenwichtige en moderne jeugd(sanctie)recht wordt uitgewerkt vanuit de principes van preventie, begeleiding, rechtszekerheid, sanctionering en resocialisatie, binnen de normen van het Kinderrechtenverdrag.

Groen! vindt dat er nood is aan een **volwaardig juridisch statuut voor minderjarigen**, dat een spreekrecht garandeert voor minderjarigen in alle procedures die hen aanbelangen en een zelfstandige rechtsingang voor minderjarigen in bepaalde gevallen.

Groen! wil bij de rechtbank van eerste aanleg een **familierechtbank** oprichten die alle zaken rond familiale geschillen en jeugdproblematiek behandelt.

- 181. Collectieve actievormen.** Groen! wil de rechtspositie van verenigingen en individuen die opkomen voor een algemeen of collectief belang versterken.

- Alle verenigingen die collectieve belangen verdedigen, krijgen een vorderingsrecht bij rechtbanken, hoven van beroep en de Raad van State. Groen! diende hierover wetsvoorstellen in tijdens de afgelopen legislatuur.
- Individuen die samen het slachtoffer zijn van een geval van 'massaschade' (bijvoorbeeld de consument die het slachtoffer werd van een giftig beleggingsproduct (cfr Citibank), of die systematisch te veel heeft betaald op een energierekening,...) kunnen collectief een zaak aanhangig maken. Groen! diende hierover een wetsvoorstel in tijdens de afgelopen legislatuur om het Gerechtelijk Wetboek aan te passen.
- Groen! wil een wetswijziging doorvoeren om te verhinderen dat rechtbanken bij stakingen nog bij eenzijdig verzoekschrift dwangsommen kunnen opleggen aan stakende werknemers die het bedrijf van hun werkgever blokkeren.

182. Geen overdreven inmenging in ons privéleven. Als reactie op de terrorismedreiging en de zware criminaliteit zijn er de voorbije jaren een aantal wetten ingevoerd die voor Groen! te verregaand indringen in ons aller privéleven. De wet op de bijzondere opsporingsmethodes en de wet op de bijzondere inlichtingenmethodes worden geëvalueerd op onwenselijke effecten. Ons land zet Europese richtlijnen met een impact op de privacy van burgers om met de grootst mogelijke voorzichtigheid.

183. Een veilig gezin. In de strijd tegen intrafamiliaal geweld en kindermishandeling wil Groen!:

- Politiemensen bewuster leren omgaan met aangiften om te voorkomen dat slachtoffers zich een tweede keer slachtoffer voelen;
- een evaluatie van de toepassing van de wet op de uithuisplaatsing van daders van intrafamiliaal geweld en de rondzendbrieven over het beleid bij de parketten
- Meer plaatsen in vluchthuizen voor eerste of tijdelijke opvang, en meer sociale woningen voorbehouden als doorgangswoning voor de tijdelijke opvang van slachtoffers van intrafamiliaal geweld. De federale overheid stimuleert daartoe gemeenten en vergoedt ze;
- Extra begeleiding voor de mishandelde partner en de kinderen, en een versterkte positie voor de Vertrouwenscentra Kindermishandeling;
- Structureel overleg tussen verschillende gewesten en tussen welzijn en justitie omtrent de hulpverlening aan slachtoffers en daders van intrafamiliaal geweld en kindermishandeling.

184. De wet aanpassen aan nieuwe samenlevingsvormen. Nu steeds meer kinderen en ouders in nieuw samengestelde gezinnen leven, dringt een modernisering van de wetgeving zich op:

- Naast het bestaande statuut van 'vaste verblijfplaats' wil Groen! het **statuut van 'gedelegeerde verblijfplaats'** invoeren. Door dit statuut kan de niet-samenwonende ouder die ook ouderlijk gezag uitoefent maar bij wie de kinderen beperkt verblijven, het tijdelijk verblijf van de kinderen bij hem of haar op een eenvoudige manier aantonen.
- Op dit ogenblik hebben kinderen weinig gegarandeerde inbreng in de verblijfs- en omgangsregeling bij niet-samenwonende ouders. Groen! wil dat **kinderen het recht krijgen om een wijziging in het vonnis of de onderlinge afspraak over de omgangsregeling te kunnen vragen**. Op de vraag van de kinderen tot wijziging wordt een bemiddeling opgestart.

185. Betere aanpak van fiscale fraude mogelijk maken. In uitvoering van de parlementaire aanbevelingen ter bestrijding van de fiscale fraude, wil Groen! justitie versterken.

- Herziening van 'de kleine Franchimont' om (procedure)misbruiken zo veel mogelijk uit te sluiten in het kader van het vooronderzoek en de behandeling voor de raadkamer;
- Doorgedreven specialisatie mogelijk maken op de parketten en in de zetel om fiscale fraude efficiënt aan te pakken;
- De oprichting van een fiscaal auditoraat op het niveau van het Hof van Beroep zodat de expertise kan samengebracht worden.

186. Nationale mensenrechtencommissie. Groen! wil dat in de volgende legislatuur eindelijk de nationale mensenrechtencommissie wordt geïnstalleerd die reeds lang in het vooruitzicht werd gesteld. Deze onafhankelijke commissie met een algemene mensenrechtenbevoegdheid documenteert de situatie van de mensenrechten in ons land, doet aanbevelingen aan de relevante overheden, doet aan sensibilisering en behandelt klachten. De oprichting kan best gebeuren in overleg met de bestaande mensenrechtenorganisaties.

De uitdagingen

Ons land is een open samenleving geworden die gekenmerkt wordt door aanhoudende immigratie (en emigratie) en elke dag diverser wordt. Deze onmiskenbare realiteit veroorzaakt heel wat rimpelingen in het publieke debat. De discussie verloopt soms genuanceerd, dan weer heftig en geëmotioneerd. Terwijl een open dialoog net heel erg nodig is, merken we dat wantrouwen of polarisering nooit veraf zijn. Wellicht het meest besproken aspect van diversiteit is het samenleven van mensen uit verschillende culturen. Voor Groen! is werken aan interculturaliteit een voortdurend leerproces, waarin ruimte is voor uitwisseling en onderhandeling, voor conflicten en het samen zoeken naar oplossingen. Gemakkelijk is het alleszins niet.

Overheid en burgers worden uitgedaagd om realistische en zorgvuldige antwoorden te formuleren op de toegenomen diversiteit. Er zijn gangmakers nodig voor dit debat. Groen! wil er daar één van zijn. Wij staan voor een realistisch verhaal, een parler vrai die geen enkele factor onbesproken laat. Daarnaast proberen we ook het belang van elke factor juist in te schatten.

Neem de discussies rond de hoofddoekenkwestie. Een relevant debat, maar ook niet de belangrijkste of meest dringende vraag op het gebied van interculturaliteit in België. Deze strijdtönen mogen de aandacht niet afleiden van de echte problemen: de achterstand van migranten op de arbeidsmarkt en in het onderwijs, het isolement van sommige migrantenvrouwen of de relatief hogere criminaliteit onder jongens van de eerste, tweede of derde generatie. In plaats van problemen terug te brengen tot etnisch-culturele achtergronden kan er beter gezocht worden naar maatschappelijke oorzaken en antwoorden.

Maar diversiteit gaat over meer dan kleur alleen: de loonkloof tussen mannen en vrouwen, werkloosheidsvallen voor personen met een handicap of de verhouding tussen verschillende soorten gelovigen.

De balans van de uittrekkende regering op vlak van migratie, asiel en diversiteit is ronduit zwak.

De regering heeft haar ambitie niet waargemaakt om een coherent migratiebeleid op poten te zetten onder leiding van de eerste volwaardige minister voor migratie uit onze geschiedenis. Naast een aantal positieve maar geïsoleerde initiatieven - zoals een pilootproject met uitgenodigde vluchtelingen of de 'terugkeerwoningen' voor gezinnen die België moeten verlaten - werden geen structurele maatregelen genomen. Wel een eenmalige regularisatie maar geen duurzame criteria en ook geen structurele regeling voor volgmigratie.

Het opvangbeleid voor asielzoekers belandde in een langdurige crisis. Verschillende rechten van asielzoekers – privacy, scholing, juridische en maatschappelijke begeleiding – werden ingeperkt of afgeschaft. Het duurde ook veel te lang voor de regering de omvang van de opvangcrisis erkende. Fedasil kreeg herhaaldelijk straffe dwangsommen opgelegd. Omdat de situatie zo uit de hand is gelopen, is ook het draagvlak voor asiel en migratie bij de publieke opinie sterk ondermijnd.

Van een inhaalbeweging om meer etnisch-culturele minderheden aan het werk te krijgen, is nauwelijks sprake. Dit is een immens sociaal probleem. België kent de slechtste tewerkstellingscijfers voor migranten van buiten Europa. Het meest verontrustend is dat de kloof ook voor de tweede en derde generatie bijzonder groot blijft. Waardevol talent op talloze domeinen dreigt verloren te gaan, net nu onze samenleving en economie daar nood aan hebben.

Met betrekking tot de rechten van holebi's werd de afgelopen drie jaar weinig of geen vooruitgang geboekt. Ook op levensbeschouwelijk vlak, dienen zich nieuwe uitdagingen aan.

Onze visie

Leeftijd, geslacht, afkomst, religie, seksuele geaardheid, handicap of gezondheidstoestand: geen twee mensen zijn gelijk. Groen! houdt een warm pleidooi voor diversiteit in de samenleving met respect voor ieders eigenheid. Met eigenheid bedoelen we niet dat mensen gedwongen worden om een keuze te maken voor een groep waartoe zij zouden behoren. Een persoon kan perfect op meerdere identiteiten terugvallen. Groen! gelooft in persoonlijke vrijheid en in het maken van eigen keuzes. Tegelijk willen we hier ook duidelijke grenzen voor aangeven, via het concept van 'burgerschap'.

Voor Groen! draait het samenleven om een burgerschapsmodel waarin zowel burgers als overheid een actieve rol opnemen. Een actieve overheid die garant staat voor het democratisch functioneren van de rechtstaat en het eerbiedigen van mensenrechten, kan burgers overtuigend aanspreken op hun plichten. Actief investeren in onderwijs, in gelijke kansen op de arbeids- en woonmarkt, in het tegengaan van discriminatie maakt volwaardig burgerschap mogelijk.

Onze oplossingen

IMMIGRATIE

We willen dat migratiebeleid past in een globale visie. Het gaat niet uit van angst en speculaties, maar van betrouwbare gegevens en feiten. Groen! vraagt aandacht voor alle migranten, ook voor hen die niet over veel middelen beschikken om al dan niet op een legale manier toegang te krijgen tot ons land. Het zal er op aankomen een coherent beleid uit te tekenen met respect voor de grondrechten.

187. Immigratie die louter gericht is op het economisch nut voor België, is volgens Groen! niet correct. Een rechtvaardig migratiebeleid houdt rekening met de behoeften van België, van de landen van herkomst en van de migrant zelf. Buiten de gangbare categorieën zoals Indische IT'ers, zijn er nog andere kandidaat-migrant voor wie we een legaal kader willen uitwerken. Groen! pleit voor een model van contingentering dat uitgaat van economische, sociale en humanitaire criteria. Op basis van solide gegevensverzameling ontwikkelt België een programma waarbij een maximale hoeveelheid mensen wordt toegelaten voor een tijdelijk of definitief verblijf als arbeidsimmigrant (circulaire of definitieve migratie).

188. Economisch migratiebeleid gaat hand in hand met doorgedreven acties die gericht zijn op het potentieel dat in België aanwezig is. Bestaande discriminaties op de arbeidsmarkt moeten bestreden worden. Er zullen blijvende inspanningen nodig zijn om werkzoekenden op de arbeidsmarkt aan werk te helpen.

189. Betere regels voor huwelijksmigratie en gezinshereniging. Het recht op een gezinsleven is een mensenrecht, geen gunst. Groen! vindt dat gezinshereniging daarom een recht is dat geldt voor alle duurzame relaties. Om mogelijke misbruiken tegen te gaan, wil Groen! dat bestaande achterpoortjes in de wetgeving gesloten worden.

De huidige voorwaarden voor gezinshereniging zijn niet adequaat voor een selectief en sociaal beleid van volgmigratie. Ze zijn toe aan herziening, aan de hand van een grondige analyse van de huidige toestand. Een langere controleperiode op samenwonen (zoals vandaag ingeschreven in de wet), geeft de overheid voldoende mogelijkheden om eventuele misbruiken op te sporen én te vervolgen. Een beroep ten gronde tegen een negatieve beslissing over een aanvraag gezinshereniging willen we mogelijk maken.

190. De strijd tegen schijnhuwelijken mag elementaire gezinsrechten niet in het gedrang brengen. Groen! wil een omzendbrief over de invulling van de bevoegdheid van de ambtenaar van burgerlijke stand om te vermijden dat ze in de verschillende gemeenten anders ingevuld worden. Een evenwichtige regeling om schijnhuwelijken aan te pakken gaat gepaard met een efficiënte strijd tegen misbruiken en mensenhandel.

191. Wettelijke verankering van de criteria voor regularisatie. Het recht op verblijf en de criteria om de overstap te kunnen maken van onwettig naar wettig verblijf zijn te belangrijk en willen we daarom bij wet regelen. Het regularisatievoorstel van Groen! stelt vijf permanente criteria voor, ingeschreven in de wet, en een procedure voor een onafhankelijke commissie van drie leden. De criteria zijn de volgende.

- De lange asielprocedure van 3 jaar (procedure voor de Raad van State inbegrepen).
- De onmogelijkheid om terug te keren naar het land van oorsprong.
- Het feit ernstig ziek of gehandicapt te zijn.
- Het feit van duurzame sociale banden te hebben in ons land of humanitaire omstandigheden waarop men zich kan beroepen.
- Het beschikken over een project van sociaal-economische bijdrage in België.

192. De toekenning van de Belgische nationaliteit kan voor Groen! best geobjectiveerd worden. Eventuele bijkomende criteria (bereidheid tot het leren van de taal, integratie) kunnen enkel indien deze objectief en op een gelijke manier toepasbaar zijn. Een verlenging van de vereiste termijn van wettig verblijf in ons land om een verklaring van nationaliteitskeuze af te leggen, is bespreekbaar indien het 'wettig verblijf' voldoende ruim wordt gedefinieerd.

EEN HUMAAN EN EFFECTIEF ASIELBELEID

193. Oplossingen voor de opvangcrisis. Capaciteitsproblemen worden best niet opgevangen door meer opvangcentra. Groen! wil investeren in kleinschalige opvang en het netwerk van lokale opvanginitiatieven bij de OCMW's (materiële steun) sterk uitbouwen.

Wanneer de asielaanvraag meer dan een jaar nodig heeft om behandeld te worden, kan er beter geen opvang meer worden voorzien in een opvangcentrum of een LOI, maar via een financiële tegemoetkoming door de OCMW's met een evenwichtig spreidingsplan.

194. Bijsturing asielprocedure. De nieuwe asielprocedure van 2007 werd door de Senaat geëvalueerd. Groen! wil de aanbevelingen uit die evaluatie implementeren, onder meer om de procedure bij de asielrechtbank in beroep bij te sturen. Gezien de gestegen instroom hebben de asielinstanties nood aan (tijdelijk) extra personeel, om de duur van de procedure binnen de perken te houden.

195. Elke asielzoeker een trajectbegeleider. Deze coaching – naar Zweeds model – biedt een intensieve begeleiding op twee sporen: verblijf en terugkeer. Daardoor zijn asielzoekers beter voorbereid op elke mogelijke uitkomst van de procedure. In dit systeem wordt de terugkeerbegeleiding niet losgekoppeld van een begeleiding in verblijfsprocedures. Tegelijk bouwen we het aanbod voor vrijwillige terugkeer sterker uit.

196. Een wettelijk verbod op het opsluiten van kinderen en kwetsbare personen in gesloten centra. Het proefproject om gezinnen met kinderen in een ‘terugkeerhuis’ te plaatsen onder begeleiding van een coach, werd positief geëvalueerd. Groen! wil dit opvangsysteem wettelijk verankeren.

Ook voor volwassenen is detentie ultimum remedium. Opsluiting kan enkel voor zeer beperkte duur (zicht op uitzetting) en wanneer aantoonbaar is dat de persoon terugkeer naar het land van herkomst tegenwerkt. We willen dat in de gesloten centra gedetineerden beroep kunnen doen op juridische bijstand. Het beleid stelt zich tot om gesloten centra op termijn overbodig te maken.

197. Het pilootproject waarbij Iraakse kwetsbare vluchtelingen werden uitgenodigd om legaal naar ons land te komen, bleek succesvol. Groen! wil nieuwe, beperkte groepen kwetsbare vluchtelingen uitnodigen om naar ons land te komen.

DIVERSITEITSBELEID GERICHT OP VOLWAARDIG BURGERSCHAP

Groen! wil een sterk diversiteitbeleid, om ervoor te zorgen dat alle mensen volwaardig en evenwaardig kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven. Volwaardig burgerschap zoals hierboven beschreven is daar de hefboom voor.

Hier schetsen we onze voorstellen voor een diversiteitbeleid dat inspeelt op etnische diversiteit op de werkvloer, op mensen met een handicap, op gender en op de positie van holebi's.

198. Minder vrijblijvende aanpak van discriminatie op de werkvloer. Groen! heeft een reeks voorstellen klaar om de strijd tegen discriminatie op de werkvloer aan te gaan: anoniem solliciteren, het recht op een stageplaats en een wettelijke regeling voor de praktijktest, zodat slachtoffers vermoedens van discriminatie kunnen staven.

199. Sociale clausules koppelen aan overheidsgeld. Zowel aan bedrijven die meedingen naar openbare aanbestedingen als aan grote organisaties die overwegend met overheidsgeld werken, worden voorwaarden gesteld inzake non-discriminatie, gelijke kansen en toegankelijkheid. Het federaal actieplan duurzame aankopen dient als basis voor deze aanpak.

200. De overheid vervult een voorbeeldfunctie door competentiegerichte werving uit te bouwen op basis van Elders Verworven Competenties. Maar er zijn nog andere ingrepen nodig: bindende streefcijfers voor overheidspersoneel, afschaffing van de nationaliteitsvereiste voor openbare functies, aanpassing van de algemene regels van het personeelsstatuut bij de overheid (de APKB) en de introductie van een ‘attest van niveaugelijkwaardigheid’ als instapkaart voor federale wervingsexamens.

201. Bij collectieve arbeidsonderhandelingen horen sectorale streefcijfers met verplichte diversiteitsplannen. Groen! pleit voor de invoering van een instrumentarium aan de hand van campagnes en met professionele ondersteuning vanuit de sectoren. Het gaat om proactief rekruteren, actief competentiebeleid gericht op etnisch-culturele minderheden en een cultuurneutraal aanwervingsbeleid.

- 202. Werkloosheidsvallen bij personen met een handicap voorkomen.** Er is een grondige hervorming nodig van de tegemoetkomingen voor personen met een handicap. We willen dat de berekening van de integratie-tegemoetkoming gebeurt op basis van een vrijstelling van het hele inkomen. De tegemoetkoming is niet belastbaar en telt niet voor de eigen bijdrage in crèche, gezinshulp, enzovoort. We trekken ook de minimumuitkeringen voor personen met een handicap op (zie hoofdstuk Armoede).
- 203. Verbeterde toegankelijkheid voor personen met een functiebeperking.** Groen! diende de afgelopen legislatuur twee wetsvoorstellen in, over (1) de onbeperkte toegang tot alle publieke ruimtes voor blinden en slechtzienden die begeleid worden door dieren, en (2) de introductie van de voorlopige parkeerkaart en de afschaffing van de vereiste dat de invaliditeit van blijvende aard moet zijn.
- 204. Holebi-rechten bestendigen en verder verfijnen.** Een juridische omkadering (zorgouderschap) van de band tussen kind en sociale ouder, meemoeders die hun kind kunnen erkennen bij de burgerlijke stand en vaderschapsverlof geslachtsneutraal maken.
- 205. Gender mainstreaming.** In een diversiteitsbeleid mag de aandacht voor gender uiteraard niet verslappen. Mannen en vrouwen hebben recht op een gelijk aandeel in ontwikkeling, op gelijke kansen, gelijke rechten en participatie. Net zoals in dit verkiezingsprogramma, mag gender geen apart hoofdstuk zijn maar wordt het doorheen het volledige beleid in rekening genomen.
206. Op federaal niveau is niemand belast met de coördinatie van het kinderrechtenbeleid. Groen! wil een **coördinerend minister kinderrechten aanstellen op federaal niveau**. Tot de eerste opdracht behoort een evaluatie van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind.

LEVENSBESCHOUWING

In een samenleving waar verschillende religieuze overtuigingen prominent aanwezig zijn, willen we dat de overheid opnieuw in overweging neemt hoe ze zich verhoudt tot de verschillende geloofsgemeenschappen. Groen! stelt voor om regels te maken die aangepast zijn aan een nieuwe sociologische realiteit.

207. Een **nieuw wettelijk kader** dat een eerlijke en zinvolle **financiering** regelt van alle levensbeschouwingen en geloofsgemeenschappen.
208. De **belastingbetaler kan zelf** een deel van de **inkomensbelasting toewijzen** aan een levensbeschouwelijke gemeenschap of aan een fonds voor sociale projecten.
- 209. Drie religieuze feestdagen worden vervangen door drie facultatieve vakantiedagen.** Zo kunnen werknemers van alle geloofsgemeenschappen vrijaf nemen om niet-katholieke feestdagen te vieren.
210. Groen! wil de **werking van het Informatie- en Adviescentrum inzake de schadelijke sektarische organisaties evalueren**.

De uitdagingen

De ongelijkheid tussen het Noorden en het Zuiden blijft de basis van heel wat wereldproblemen. 1.4 miljard mensen in de wereld zijn extreem arm en bijna één miljard lijdt honger. In de komende jaren dreigen de armste landen opnieuw de grootste klappen te krijgen van de klimaatcrisis, voedselcrisis en energiecrisis.

De internationale samenwerking wordt op de proef gesteld. De mondiale financiële crisis; het schaarser worden van fossiele brandstoffen, voedsel en water; ingrijpende demografische veranderingen; klimaatveranderingen en de opkomst van nieuwe grootmachten zetten de internationale samenwerking onder spanning. Gezamenlijk optreden is noodzakelijk om de overgang naar een duurzame en rechtvaardige samenleving mogelijk te maken.

De 27 landen van de Europese Unie gaven 252 miljard uit aan Defensie. Enkel de Verenigde Staten spenderen nog meer (548 miljard). Dit staat in schril contrast tot 49 miljard euro naar ontwikkelingssamenwerking. Ondoordachte militaire interventies kosten handenvol geld en belanden snel op een doodlopend spoor, zoals de oorlog in Afghanistan. Elk jaar sterven 740.000 mensen als gevolg van een gewapend conflict.

De Europese Unie heeft de laatste jaren veel van haar pluimen verloren. Men trad ofwel niet of te traag op. Zo werd er tijdens de internationale klimaatconferentie in Kopenhagen een slecht akkoord achter de rug van de EU onderhandeld. Tijdens de recente gebeurtenissen omtrent Griekenland en de redding van de euro trad de EU te laat en in verdeelde slagorde op.

Tijdens de afgelopen regeerperiode bracht België, onder leiding van minister Letermé en Vanackere, te weinig eigen accenten aan het buitenlands beleid. België volgde de internationale consensus en schakelde zich kritiekloos in het beleid van de NAVO in, bijvoorbeeld in Afghanistan. Het beleid van de afgelopen jaren werd gekenmerkt door een gebrek aan leiderschap en moed om de noodzakelijke keuzes te maken.

Onder Minister van Defensie, Pieter De Crem, kwam het tot een verharding van Defensie, zowel internationaal als in ons land. Hij koos voor oorlogsmisies in plaats van in te zetten op humanitaire opdrachten. Ons militair budget in Afghanistan is 109 miljoen euro, ons budget voor reconstructie en humanitaire opdrachten amper 12 miljoen euro. De Crem deed geen voorstellen of inspanningen om humanitair tussen te komen in conflictgebieden zoals Congo en Soedan.

De binnenlandse hervormingen van Defensie werden door De Crem zonder overleg in de regering en zonder overleg met de militairen doorgevoerd.

Door de val van de regering mist België met het Europees voorzitterschap een kans om te wegen op het Europees beleid. Op het vlak van economie, klimaat en armoede is 2010 echter een Europees sleuteljaar. Verschillende processen binnen en buiten de EU krijgen een belangrijk evaluatie- en herijkmoment.

Onze visie

Groen! kiest radicaal voor rechtvaardigheid in een kwetsbare wereld. Globalisering schept grote kansen, maar willen we in goede banen leiden opdat iedereen er voordeel uit haalt.

Eerlijke globalisering is het eerlijk delen van de schaarse grondstoffen, met arme landen en toekomstige generaties en het respecteren van de ecologische draagkracht van de planeet. Vandaag is een minderheid van de wereldbevolking, het Noorden, verantwoordelijk voor het grootste deel van de ecologische voetafdruk. Eén Belg heeft de ecologische voetafdruk van 132 Ethiopiërs. Deze situatie is onhoudbaar.

We willen dat ons land opnieuw de ambitie heeft om zwaarder te wegen op het internationale debat. Groen! wil dat ons land niet langer de consensus volgt, maar de consensus vorm geeft in een assertief buitenlands beleid, binnen de EU en andere internationale instellingen. Groen! kiest voor ecologische rechtvaardigheid, wat wil zeggen dat het realiseren van mensenrechten van alle wereldburgers de kern uitmaakt van het buitenlands beleid zowel in België als in Europa. Het respecteren van de ecologische draagkracht van de planeet is een voorwaarde om tot rechtvaardige relaties tussen Noord en Zuid te komen. Waar men ook geboren is, iedereen heeft evenveel recht op een waardig leven. Daartoe willen we de verantwoordelijkheden ook eerlijk verdelen. Zo willen we de ecologische voetafdruk van de EU drastisch verkleinen, om zo meer ruimte te maken voor het Zuiden om zich verder te kunnen ontwikkelen.

Het beste veiligheidsbeleid is een beleid dat kiest om escalerende conflicten te voorkomen. Militaire oplossingen voor politieke problemen brengen geen duurzame oplossing. Groen! gaat voor een breed veiligheidsbeleid met de nadruk op dialoog en civiele opbouw, en op prioritaire inzet van civiele middelen bij conflicten..

Meer dan 75 % van onze wetten zijn afkomstig van Europa. Europa is dus het binnenland. Nu het Verdrag van Lissabon eindelijk is goedgekeurd, is het werk nog lang niet af. Groen! wil een sterker politiek Europa, dat zo in staat is de Europese burgers beter te beschermen tegen de economische, financiële en ecologische crisis. We willen dat de EU dus meer kan voorleggen en transparanter werkt, zodat de burger opnieuw vertrouwen krijgen in haar werking. Om de mondiale uitdagingen aan te pakken hebben we sterke politieke structuren nodig op een hoger niveau dan dat van de lidstaten. We hebben dus meer dan ooit nood aan een EU die een sterke mondiale speler wil worden.

Onze oplossingen

ANDERE GLOBALISERING

211. Rechtvaardig handelsbeleid. Internationale handel is de sterkste hefboom om de ongelijkheid in de wereld aan te pakken. Een buitenlands beleid kan pas coherent zijn als ook het handelsbeleid die principes respecteert. Groen! wil dat het Europese handelsbeleid transparanter en democratischer wordt. Door het Lissabonverdrag heeft het Europees Parlement al meer mogelijkheden om het beleid te controleren, maar dat is niet genoeg. Het handelsbeleid – vooral uitgetekend binnen de WTO –wordt vooral inhoudelijk bijgestuurd, en kiest ondubbelzinnig voor sociale rechtvaardigheid en ecologische duurzaamheid. Bij schendingen schakelt België zich niet louter in een Europees gezamenlijk standpunt, maar speelt ten aanzien van bijvoorbeeld China een kritische voortrekkersrol.

Arme landen hebben het recht om hun grenzen slechts geleidelijk open te stellen voor vrijhandel. Bij wijze van overgang kan men maatregelen nemen om eigen producten en sectoren te beschermen tegen goedkope import.

- 212. Duurzaam ontwikkelingsbeleid.** Vrede en economische ontwikkeling, politieke stabiliteit en goed bestuur zijn de belangrijkste motoren van vooruitgang. We willen dat ontwikkelingssteun het Zuiden helpt. Niet onze belangen in het Zuiden. Ontwikkelingsstrategieën met oog voor de lange termijn worden samen met de partnerlanden en hun burgers uitgetekend (ownership). Groen! wil dat alle hulp ongebonden hulp is, ook voedselhulp en technische assistentie. Dit houdt in dat ontwikkelingshulp niet is gekoppeld aan de afname van Belgische producten. Een Minister van Ontwikkelingssamenwerking, met een autonoom budget, blijft de beste garantie om deze principes uit te dragen.
- 213. Milleniumdoelstellingen.** In 2000 engageerden regeringsleiders van 189 landen zich om tegen 2015 acht Millenniumdoelstellingen te realiseren gericht op het uitbannen van wereldwijde armoede. Wij willen dat een solidaire EU de komende 5 jaar de drijvende kracht is bij de omzetting van de ontwikkelingsdoelen van de VN. De eerste opdracht is nu ervoor te zorgen dat de internationale engagementen tegen 2015 gehaald worden. Tegen 2015 willen we dan een nieuw pakket doelstellingen. Meer dan de huidige doelstellingen streven die effectief rechtvaardigheid na voor alle bevolkingsgroepen. Verder wil Groen! ook meer ruimte voor ecologische doelstellingen, en wat ons betreft staat daarbij de strijd tegen de opwarming van het klimaat centraal.
- 214. Fair Trade.** Wij willen dat België de EU vraagt om het label 'Fair Trade' wettelijk te definiëren, zodat de consument garanties krijgt. Groen! wil dat Fair Trade-producten vrijgesteld worden van btw en dat openbare instellingen 100% duurzaam aankopen.
- 215. Zuivere 0,7% van het BNP naar ontwikkelingsamenwerking.** Voor Groen! is een zuivere 0,7% de absolute minimumnorm. Het streefdoel is 1% van het BNP. Dit is mogelijk bij de invoering van de Tobin-Spahn-tax op Europees niveau. De opbrengsten uit deze geringe heffing op grensoverschrijdende financiële transacties wordt in het Zuiden geïnvesteerd. Alleen een zuiver budget voor ontwikkelingssamenwerking zorgt er voor dat er echt geld vrij komt voor duurzame investeringen in onderwijs, economie, infrastructuur en gezondheidszorg. Vandaag nemen militaire uitgaven, beurzen voor buitenlandse studenten, opvang van asielzoeker en de kwijtschelding van de schulden aan de armste landen een grote hap uit het budget. Geld dat niet in het Zuiden wordt geïnvesteerd.
- 216. Klimaatsverandering in het Zuiden.** Groen! erkent de ecologische schuld van het Noorden. We willen dat België een fikse bijdrage levert tot het Klimaatfonds, dat arme landen helpt om zich weerbaarder te maken tegen de gevolgen van klimaatverandering. Deze inspanningen komen bovenop de inspanningen om de 0,7% norm voor ontwikkelingssamenwerking te halen. Middelen voor deze budgetlijn komen uit een deel van de opbrengst van de veiling van emissierechten.
- 217. Hervorming multilaterale instellingen.** Groen wil dat België zich inzet voor de hervorming van de multilaterale instellingen zoals de VN, het IMF, Wereldbank en de Wereldhandelsorganisatie. Een gemeenschappelijke Europese zetel in de internationale instellingen is noodzakelijk zodat de EU met één stem kan spreken. Een grotere inspraak van ontwikkelingslanden in deze organisaties zorgt voor een betere verhouding. De samenstelling van de VN Veiligheidsraad houdt rekening met de nieuwe opkomende landen zoals Brazilië, India, Zuid-Afrika, ... Groen! pleit voor de oprichting van een sterke VN-organisatie voor Duurzame Ontwikkeling, die tegengewicht biedt aan de Wereldhandelsorganisatie.
- 218. Gendergevoelig beleid.** 70% van de armen wereldwijd zijn vrouwen. Mannen en vrouwen hebben recht op een gelijk aandeel in ontwikkeling, op gelijke kansen, gelijke rechten en participatie. Groen! wil dat gender horizontaal in de verschillende beleidsterreinen zoals handel, landbouw en infrastructuur wordt geïntegreerd. Zonder gendergelijkheid is er geen ontwikkeling. Ook de nadruk op holebi- en transgenderrechten zijn een essentieel onderdeel van het buitenlands beleid.

DEFENSIE EN BUITENLANDSE OPERATIES

- 219. Strikte voorwaarden voor militaire missies.** Het inzetten van militairen past alleen binnen een heldere internationale strategie en een lange termijn visie op het conflict of dreiging onder VN of EU-vlag. Een militaire operatie zonder gelijkwaardige civiele inspanningen is uitzichtloos en onverantwoord.
- 220. Parlementaire inspraak.** Na een voorafgaand publiek debat beslist het parlement over de buitenlandse operaties van ons land. Groen! vraagt een sterkere parlementaire controle op lopende militaire operaties. Groen! wil openbaarheid van bestuur, en dat bilaterale verdragen in verband met defensie openbaar worden.
- 221. Modern en gespecialiseerd leger.** Groen! wil een klein, efficiënt en inzetbaar leger. De expertise rond onder meer vredeshandhaving en ontminning wordt verder ontwikkeld en ingezet. Groen! steunt de objectieven in personeelsafbouw van het leger, maar elke hervorming gebeurt in sociaal overleg en baseert zich op objectieve criteria zoals een optimale geografische spreiding van de militaire kazernes.
- 222. Afghanistan.** De huidige strategie is te eenzijdig militair en kan nooit tot succes leiden. Het halsoverkop terugtrekken van onze militairen is echter niet aan de orde. Dan laten we immers de Afghaanse bevolking in de steek. Een forse versterking van de civiele opbouw (economie, onderwijs en infrastructuur), een politiek proces van verzoening en regionaal overleg is nodig, onder coördinatie van de VN. Enkel een bredere strategie maakt de terugtrekking van militairen mogelijk. Wij willen dat België zo'n strategiewissel actief bepleit op de internationale fora.
- 223. Congo.** Groen! wil dat België zijn prominente rol in het Congolese vredesproces blijft vervullen. Een deel van onze ontwikkelingssamenwerking gebeurt onder voorbehoud van vooruitgang op het vlak van mensenrechten, democratie en goed bestuur. Groen! pleit voor humanitaire interventies waar de bescherming van de burgerbevolking nodig is. De terugtrekking van de MONUC kan pas als de Congolese overheid zelf de veiligheid van de burgers en de rechtstaat kan garanderen en het grondgebied kan verdedigen .

We willen dat de winsten uit de onnoemelijke bodemrijkdom ten goede komen van de plaatselijke bevolking. Groen! pleit er voor dat alle contracten tussen bedrijven en ontwikkelingslanden omtrent bodemrijdommen gescreend worden, zodat er een eerlijke prijszetting is. We willen daarnaast dat er een strenge controle komt op de wapenhandel naar de regio, onder coördinatie van de VN.

- 224. Midden-Oosten.** Onvoorwaardelijk respect voor het internationaal recht is het basisprincipe. Alleen het politiek perspectief op een rechtvaardige vredesregeling kan leiden tot meer veiligheid voor alle Israëliische en Palestijnse burgers. Groen! wil een onmiddellijke stopzetting komen van de blokkade van de Gazastrook, de bezetting en de bouw van Israëliische nederzetting in Palestijns gebied. Wij willen dat de EU zich sterker engageert om tot een twee staten oplossing te komen. Zolang er geen politieke oplossing in het vooruitzicht ligt, is voor Groen! een opwaardering van de handelsrelaties tussen Europa en Israël uitgesloten. De Europese voorkeursarieven mogen niet van toepassing zijn op Israëliische producten afkomstig uit de bezette gebieden. In de huidige omstandigheden willen we dat België zich blijft verzetten tegen de toetreding van Israël tot de OESO.

INTERNATIONALE VEILIGHEID

- 225. Ontwikkelen Europees Veiligheidsbeleid.** Een Europees veiligheidsbeleid is niet mogelijk zonder een gemeenschappelijk buitenlands beleid. Groen! is voorstander van een sterkere Europese vredesmacht, die ingezet kan worden voor vredesopdrachten en is opgebouwd uit nationale snel inzetbare eenheden. Wij willen dat de focus ligt op crisispreventie, vredesopbouw en humanitaire aspecten. Groen! pleit voor doorgedreven taakspecialisatie, coördinatie en permanente gestructureerde samenwerking (onder andere door het poolen van militairen, materiaal en investeringen) tussen de EU-lidstaten. Met meer coördinatie

en taakspecialisatie kan de EU veel terugkrijgen voor haar enorme (na de Verenigde Staten het grootste ter wereld) samengevoegde defensiebudget.

- 226. Kernwapenvrije wereld.** Groen! wil dat België het voortouw neemt om kernwapens de wereld uit te bannen. Een eerste stap is de verwijdering van de tactische kernwapens uit België. Een tweede stap is een Belgisch beleidsplan voor nucleaire ontwapening en non-proliferatie met betrekking tot de inspanningen in diverse internationale fora. Wij willen dat België binnen de NAVO actieve stappen onderneemt om een snelle verwijdering van kernwapens mogelijk te maken. Groen! pleit voor een strenge wetgeving omtrent bezit kleine wapens, landmijnen en strenge maatregelen tegen wapensmokkel. Tijdens de herziening van het statuut van het Internationaal Strafhof willen we dat het gebruik van kernwapens als oorlogsmisdaad wordt bestempeld.
- 227. Transitie naar een vredeconomie.** Veel gewapende conflicten worden in stand gehouden dankzij de onderliggende oorlogseconomie. Het economisch beleid is potentieel een belangrijk instrument voor conflictpreventie en –interventie. Groen! is tegen overheidssteun aan bedrijven betrokken bij oorlogseconomie.
- 228. Mensenrechten.** We willen dat België een actief beleid voert gericht op het naleven van de mensenrechten in de hele wereld. Groen! verzet zich tegen ongecontroleerde uitwisseling van persoonlijke gegevens en de beperking van bewegingsvrijheid van onschuldige burgers. Om een betere bescherming van de mensenrechten in België te waarborgen is het nodig dat een aantal belangrijke internationale verdragen worden ondertekend, geratificeerd en geïmplementeerd. Het gaat daarbij onder meer om: Optioneel Protocol bij het VN-verdrag tegen Foltering en Andere Wrede, Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestrafing, Verdrag over de Rechten van Personen met een Handicap, Verdrag ter Bestrijding van Mensenhandel, Protocol nr. 12 bij het Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele vrijheden, ...

DE EUROPESE UNIE

- 229. Europa is het binnenland.** Groen! wil dat de Belgische regering de transparantie in verband met het Europese beleid sterk bevordert, door voorafgaand aan de Europese ministerraden en de Europese raad,, de standpunten die ze daar zal verdedigen aan het parlement voor te leggen.

De Belgische regering maakt informatie en documentatie tijdig beschikbaar voor parlementsleden en het middenveld, dat alle werkgroepen van de Raad hun agenda en verslagen publiceren en dat een regelmatige gestructureerde dialoog met het maatschappelijk middenveld wordt georganiseerd.

- 230. Globaal klimaatleiderschap van de EU.** Als Europa aanspraak wil maken op wereldwijd klimaatleiderschap heeft de EU nood aan een eigen effectief klimaatbeleid. Groen! wil dat Europa duidelijke en ambitieuze doelstellingen op het vlak van klimaatverandering en de vermindering van broeikasgassen aanneemt. Het Belgisch voorzitterschap is één van de opportuniteiten om ons land zijn stem te laten horen en gelden. Groen! schuift een aantal prioriteiten naar voor:
- De uitstoot van wereldwijde broeikasgassen tegen 2020 met 40% terugdringen tav 1990. Dat betekent voor de EU een reductie van 30%.
 - In het kader van het ter herziene EU Actieplan voor Energie-Efficiëntie pleiten voor een verplichte energiebesparing met 20% tegen 2020.
 - Het grondstoffengebruik van onze economie jaarlijks met 3% van het BBP verminderen.
- 231. Armoede.** 2010 is het jaar voor de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting en de voorbereiding van de Europese Sociale agenda 2011-2015. Met de Lissabon-strategie had Europa de doelstelling om de meest

competitieve kenniseconomie van de wereld te worden. Vandaag echter verkeert 17% van de bevolking onder de armoedegrens. Dit komt overeen met 79 miljoen Europeanen.

Groen! wil dat de Europese Commissie een aanbeveling doet aan de lidstaten om vervangingsinkomens die zich onder de armoedegrens bevinden (60% van het gemiddelde inkomen van de bevolking) boven de EU-armoedegrens te brengen en ze welvaartsvast te maken.

232. EU 2020. De huidige EU 2020 strategie, de opvolger van de Lissabonstrategie, bevat geen enkele ambitieuze en duidelijke meetbare doelstelling. We willen dat de EU 2020 strategie echter een ondubbelzinnige keuze maakt voor een rechtvaardige koolstofarme economie.

Het is cruciaal dat het Belgisch voorzitterschap de ecologische uitdaging gebruikt als element van het antwoord op de crisis. Er is een geïntegreerd antwoord nodig waarbij kortetermijnmaatregelen worden ingepast in een langetermijnvisie. De crisis mag zeker geen alibi zijn om doelstellingen op het vlak van energie-efficiëntie, hernieuwbare energie en broeikasgasreductie terug te schroeven, integendeel.

Kiezen voor een koolstofarme economie leidt tot een economische strategie waarin veel ruimte is voor eco-innovatie. Groen! wil dat er 4% van het BBP naar Onderzoek en Ontwikkeling gaat, met specifieke aandacht voor de impact op KMO's. Militaire en nucleaire onderzoek en ontwikkeling vallen buiten deze 4%-norm.

12 | STAATSHERVORMING

De uitdagingen

Na de herhaalde staats Hervormingen van de voorbije decennia, blijkt het Belgische huis nog steeds niet afgewerkt. De huidige regeling voor de financiering van de verschillende kamers (federale niveau, gewesten en gemeenschappen) leidt tot structurele tekorten, die zich recent vooral op het federale niveau en bij het Brusselse Gewest manifesteren, en die het sociale beleid hypothekeren.

Verschillende gemeenschappen en gewesten kijken op een andere manier naar het taalgegeven, waardoor het samenleven en de regelgeving in Brussel en de rand er rond tot heel wat maatschappelijk ongenoegen en tot sociale onrechtvaardigheid leidt.

De organisatie van het politiek bestel en het kiessysteem vertonen ook manifeste gebreken, die een goede samenwerking en een efficiënt bestuur in de weg staan. Politici die samen een federale regering vormen, worden verkozen in aparte kieskringen en moeten geen rekenschap afleggen ten aanzien van een groot deel van de mensen voor wie ze beleid voeren. De huidige situatie rondde kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde is door een van onze hoogste rechtsorganen als ongrondwettelijk bestempeld.

De publieke opinies in alle gemeenschappen van het land verlangen naar institutionele stabiliteit zodat de politieke aandacht en energie kan gaan naar de beleidsdomeinen die er echt toe doen, op socio-economisch en ecologisch vlak. Ze verlangen naar performante regeringen, die erin slagen om akkoorden te sluiten over de gemeenschappen heen.

De uittredende regering slaagde er niet in om ook maar een kleine stap vooruit te zetten voor de herinrichting van de staatsstructuren. Bij het begin van de legislatuur werd er maandenlang vergeefs onderhandeld. Opeenvolgende eerste ministers slaagden er niet in om de meerderheidspartijen tot compromissen te brengen. Over een beperkt pakket maatregelen raakte men het wel eens, maar dit akkoord verdween vervolgens in de schuif en werd nooit uitgevoerd.

Groen! stelde zich uiterst constructief op door als enige oppositiepartij, samen met Ecolo, deel te nemen aan een nieuwe poging tot het sluiten van een akkoord in 2010, onder leiding van Jean-Luc Dehaene. Ook toen bleken de meerderheidspartijen elkaar niet te vertrouwen en geen akkoord te durven sluiten.

Onze visie

Groen! vindt de staatsinrichting een belangrijk thema dat in de volgende legislatuur noodzakelijk tot **grondige hervormingen** leidt. We willen komaf maken met de situatie waarin de sputterende staatsinrichting en het politiek debat erover het voeren van een toekomstgericht beleid rond het socio-economische en het ecologische in de weg staat. Een grondige hervorming is ook nodig om de democratie op alle niveaus te versterken. Grondige hervormingen zijn nodig op het niveau van het federale en de gemeenschappen, maar ook binnen de gewesten

en gemeenschappen (met name het vervangen van de provincies door stads- en plattelandsregio's in Vlaanderen en het vereenvoudigen van de bestuursstructuren in Brussel).

Groen! staat voor een **modern en constructief federalisme** dat de gewesten en gemeenschappen en het federale niveau in staat stelt om hun bevoegdheden ten volle uit te voeren ten dienste van hun burgers. Binnen ons federale model wordt structureel overlegd en worden afspraken gemaakt tussen regeringen en administraties van de verschillende niveaus, zodat coherent beleid ontstaat. Groen! wijst elk scenario af dat leidt naar de splitsing van het land of naar een verder uiteengroeien van gemeenschappen en gewesten.

Wij geloven zowel in 'Vlaanderen' als in 'België' als noodzakelijke bestuursniveaus voor de eenentwintigste eeuw. Beide hebben hun eigen waardevolle symbolen en geschiedenis. Wij staan voor een open Vlaanderen en België, niet op zichzelf teruggeplooid maar gericht op goede relaties met hun bureaus en de rest van de wereld. We verzetten ons tegen even romantische als onrealistische toekomstbeelden die willen terugkeren naar een gesloten Vlaanderen zonder diversiteit binnen zijn bevolking of naar een Belgique à papa dat de gemeenschappen overvleugelt.

Het Belgische niveau is onder meer nodig om de interpersoonlijke solidariteit te blijven organiseren (sociale zekerheid), het buitenlandse beleid en het leger, de vertegenwoordiging in de Europese Unie, een justitie van de eenentwintigste eeuw.

Aan de bestaande taal- en gewestgrenzen kan niet worden geraakt. Het Nederlands is de officiële bestuurstaal in heel het Vlaams Gewest, dus ook in de Vlaamse rand rond Brussel. Groen! steunt een beleid dat anderstaligen in Vlaanderen op een positieve manier aanzet om Nederlands te leren. Grondrechten kunnen echter nooit ingeperkt worden door taalvereisten. Taal is een middel tot communicatie, tot het verbinden van mensen, niet tot het scheiden van mensen. Daarom is niet alleen kennis van de taal noodzakelijk, maar ook de bereidheid om de taal te hanteren. **Respect voor de culturele eigenheid van elke gemeenschap** is noodzakelijk om te kunnen samenleven. Net zoals we het meertalige karakter van Brussel willen waarborgen en ontplooiën, willen we ook het Nederlandstalige karakter van de Rand behouden. **Groen! ziet geen heil in voorstellen voor de uitbreiding van Brussel.**

Op termijn (dus niet in één legislatuur) pleit Groen! voor een staatsstructuur met drie gewesten, Vlaanderen, Wallonië en Brussel, die de huidige gewest- en gemeenschapsbevoegdheden opnemen. Alleen de Duitstalige gemeenschap blijft als gemeenschap bestaan. In dit model laten we de Nederlandstalige Brusselaars natuurlijk niet vallen. Aan de huidige verworvenheden van de Vlamingen in Brussel wordt niet geraakt.

Onze oplossingen

233. **Herziening van de financieringswet.** Groen! wil de financiering van de bestuursniveaus structureel herzien, om het federale niveau financieel gezonder te maken, de gewesten meer fiscale autonomie te geven en de structurele onderfinanciering van Brussel op te lossen. Groen! wijst het huidige consumptiefederalisme van de hand en pleit voor een responsabilisering van gewesten en gemeenschappen.

We verlangen een **financieringsmodel dat een evenwicht houdt tussen regionale solidariteitsmechanismen en een financiële responsabilisering van de gewesten.** Zulk een model voorziet in een meer solide basis voor de financiering van het federale niveau en een financiering van de gewesten op basis van een groot deel van de inkomsten uit de personenbelasting, geïnd in het betrokken gewest. De intergewestelijke solidariteit wordt gegarandeerd door twee solidariteitsmechanismen: een basisbedrag dat aan elk gewest toegekend wordt en een nationale solidariteitsbijdrage die de verschillen in gemiddeld geïnde personenbelasting compenseert. Om haar taak als Vlaamse, Belgische en Europese hoofdstad naar behoren te kunnen vervullen, is een **correcte structurele financiering van het Brussels**

- Hoofdstedelijk Gewest** noodzakelijk. Dit willen we realiseren door een deel van de inkomstenbelasting van de pendelaar die in Brussel werkt, uit te keren aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
234. **Coherente bevoegdheidspakketten.** De verdeling van bevoegdheden tussen het federale en de andere niveaus is nu niet altijd coherent en logisch. Groen! pleit voor een coherente verdeling, om de democratie te versterken en tot een eerlijke financiële verdeling te komen. Verschuivingen kunnen voor ons in beide richtingen. Concreet pleiten wij ervoor om de bevoegdheden inzake de huurwetgeving, de vergunningen voor handelsvestingen, ... en delen van het werkgelegenheidsbeleid (met uitsluiting van onderdelen die raken aan sociale zekerheid en arbeidsrecht) en het gezondheidsbeleid van het federale niveau weg te halen. Op federaal vlak zouden we het buitenlandse beleid willen versterken door de bevoegdheden inzake buitenlandse handel en wapenhandel terug federaal te maken. Voor Groen! blijven de bevoegdheden inzake ontwikkelingssamenwerking best federaal.
235. **Splitsing kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde.** Het Grondwettelijk Hof heeft duidelijk gesteld dat de situatie rond het huidige kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde niet grondwettelijk is. Ook al worden de verkiezingen van 2010 wellicht door het federale parlement voor geldig verklaard, Groen! is toch van mening dat aan de uitspraak van het Grondwettelijk Hof gevolg moet gegeven worden. Het is immers een essentiële spelregel in de Belgische rechtsstaat dat de wetgevende macht (het parlement) een uitspraak van het Grondwettelijk Hof niet naast zich neerlegt.
236. **Splitsing gerechtelijk arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde.** Voor de burgers in Brussel-Halle-Vilvoorde is het geen goede zaak dat het gerechtelijk arrondissement waarin zij wonen veruit het grootste aantal inwoners telt in België. De gerechtelijke problematiek is bovendien heel anders in grootstad Brussel dan in het meer residentiële en centrumstedelijke Halle-Vilvoorde. Groen! kan zich dan ook vinden in het voorstel Dehaene, dat het parket (openbaar ministerie) en de rechtbank van Brussel in tweeën splitst. Een eentalig parket in Halle-Vilvoorde kan een eigen vervolgingsbeleid voeren, dat kan verschillen van het vervolgingsbeleid in een tweetalig parket Brussel. De rechtbank wordt gesplitst in een Nederlandstalige en een Franstalige rechtbank, die beiden wel heel BHV blijven bestrijken. Zowel voor parket als voor rechtbank is er in dat geval nood aan garanties dat verdachten of eisende partijen hun zaak indien nodig naar de andere taalrol kunnen laten verwijzen. Bij de splitsing wordt er ook over gewaakt dat de 4 eenheden (2 parketten, 2 rechtbanken) van bij aanvang genoeg bemand worden.
237. **Modernisering taalwetgeving in Brussel.** De huidige regeling rond het taalgebruik in de Brusselse openbare diensten stelt een reeks problemen die best opgelost worden. De inwoners van Brussel, pendelaars en bezoekers zijn hiervan het slachtoffer: de administraties zijn onderbemand en soms de taal van de burger die zich tot hen richt niet machtig. In de gewestelijke administratie is de huidige regeling rond het taalkader niet werkbaar, waardoor vacatures blijven openstaan en voortdurend benoemingen worden vernietigd door de Raad van State. Brandweer en ziekenhuizen blijken in vele gevallen niet in staat om slachtoffers of zieken in het Nederlands te helpen. Groen! pleit daarom voor een aanpassing van de wetgeving. Voor de gewestelijke administratie willen we een vaste verdeelsleutel met 30% Nederlandstaligen; bij de gemeenten houden we vast aan tweetalige ambtenaren. Bij de brandweer en in de ziekenhuizen is er in de operationele diensten en het onthaal steeds een Nederlandskundige aanwezig.
238. **Federale kieskring.** Op het federale niveau functioneren op dit ogenblik geen politici die door alle gemeenschappen samen verkozen zijn. Dit is een vreemde situatie, want federale ministers en parlamentsleden maken beleid en wetten die voor de inwoners van alle gemeenschappen gelden. Groen! vindt het dan ook normaal dat een deel van de federale parlamentsleden (waaruit vaak de ministers worden gekozen) door alle inwoners van het land worden verkozen. We zien dit als een sluitstuk van een grondige staatshervorming, eenmaal de andere onderdelen (afschaffing Senaat,..) zijn gerealiseerd. Concreet stellen wij voor om het aantal volksvertegenwoordigers in de Kamer op te trekken van 150 tot 200 en de 50 extra kamerleden te laten verkiezen in een federale kieskring. Dit betekent dat partijen voor deze zetels lijsten

aanbieden waarvoor in heel België kan gekozen worden. De verdeelsleutel tussen Nederlandstaligen en Franstaligen voor deze 50 zetels ligt vast.

- 239. Afschaffing Senaat.** De tweede kamer van het federale parlement, de Senaat (71 senatoren), heeft de voorbije jaren sterk aan belang ingeboet. Het eigenlijke politieke debat en wetgevende werk gebeurt in de Kamer, de rol van de Senaat is beperkt geworden. Groen! vindt daarom dat we de Senaat beter afschaffen.
240. **Inperken rol koning.** Omdat de democratie Groen! heel nauw aan het hart ligt, hebben we moeite met de bevoegdheden die de koning nu heeft om ministers te benoemen en wetten te ondertekenen. Ter versterking van de democratie in ons land, wil Groen! daarom de rol van de koning protocollair maken. De Grondwet wordt op dit punt best aangepast.
241. **Interne staats hervormingen in de gewesten.** Niet alleen tussen het federale en het gemeenschapsniveau kunnen we een en ander democratischer en efficiënter organiseren, ook binnen de gewesten zijn heel wat verbeteringen mogelijk.

Zo stelt Groen! voor om de dubbele structuur van provincies en intercommunales te vervangen door één bovengemeentelijke structuur: **stads- en plattelandsregio's**. Deze structuren zullen op een betere schaal opereren dan de huidige provincies en democratischer zijn dan de obscure intercommunale structuren, omdat bestuurders van stads- en plattelandsregio's via verkiezingen zouden verkozen worden (ter vervanging van de huidige provincieraadsverkiezingen). Om dit mogelijk te maken, willen we de grondwet laten aanpassen.

Daarnaast willen we in **het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een interne staats hervorming doorvoeren om komaf te maken met de versnippering over 19 gemeenten**. We willen dat het Gewest een sterk en ééngemaakt beleid kan voeren inzake mobiliteit, ruimtelijke ordening, huisvesting en politie. Groen! pleit voor een **ééngemaakte politiezone die het hele Brusselse Gewest omvat**.

Groen! pleit er ook voor dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest via de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie **zelf op maat van de grootstad een cultuur-, gezondheids-, welzijns-, sport- en onderwijsbeleid kan uitwerken**, met behoud met de huidige financieringsmechanismen. Dit als aanvulling op de bestaande initiatieven die zowel de Vlaamse als de Franse Gemeenschap nu reeds in Brussel ontwikkelen. Nederlandstalige en Franstalige Brusselaars vullen samen deze nieuwe bevoegdheden in op voet van gelijkheid. We willen dat deze bevoegdheden taaloverschrijdende initiatieven als de Zinnekeparade, KunstenFestivalDesArts, meertalig onderwijs en meertalige media vergemakkelijken en aanmoedigen.

13 | INTEGERE POLITIEK

De uitdagingen

Als burgers van ons land heb je terechte redenen om kwaad te zijn. Communautaire problemen raken al jaren en jaren niet geregeld. De organisatie van de fiscale diensten is een ramp. Justitie heeft zelfs de informatisering gemist. Jobs verdwijnen met honderden tegelijk. Het lijkt wel of de politiek niets meer opgelost krijgt. Waarom kiezen tussen alternatieven als er toch niets gebeurt?

Maar je verandert de politiek niet door ervan weg te blijven. Je laat het over aan anderen. Neem de politiek weg, en het recht van de sterkste komt binnengewandeld. De ongecontroleerde markt neemt over, de kapitaalkrachtige beslist, het milieu wordt koopwaar. Dat is niet wat Groen! wil.

Het vertrouwen in de politiek is diep weggezakt. En daar zullen we met de politici een antwoord op moeten bieden. Wat we duidelijk maken, is dat politiek wel een meerwaarde heeft. Dat de politiek wel oplossingen kan bieden. En dat wil zeggen dat er één en ander aan onze politiek zelf moet veranderen.

Hiervoor zijn een aantal structurele aanpassingen nodig. En daarvoor liggen al heel wat intelligente voorstellen op tafel: een federale kieskring, zodat niet elke taalgroep zich in de eigen cocon opsluit, bevoegdheden groeperen bij de regio's zodat daar een coherenter beleid kan gevoerd worden, ... Groen! wil alvast werk maken van heldere structuren, actieve betrokkenheid van burgers, meer ethiek in de politiek, een parlement dat zijn tanden laat zien tegen de regering en meer diversiteit in de politiek.

Het is evenwel niet enkel een kwestie van structuren en regels, het is ook een kwestie van houding en stijl. Geen enkele structuur kan mensen dwingen om met elkaar te overleggen, dat zullen ze uiteindelijk zelf moeten willen. Geen enkele regel kan ervoor zorgen dat het taalgebruik een beetje op niveau blijft. Dus ook op dat vlak is er werk aan de winkel voor de politici die nu de hort op gaan.

Onze oplossingen

HELDERE STRUCTUREN

242. Op het federale niveau functioneren op dit ogenblik geen politici die door alle gemeenschappen samen verkozen zijn. Dit is een vreemde situatie, want federale ministers en parlementsleden maken beleid en wetten die voor de inwoners van alle gemeenschappen gelden. Groen! vindt het dan ook normaal dat **een deel van de federale parlementsleden** (waaruit vaak de ministers worden gekozen) **door alle gemeenschappen samen worden verkozen**. We zien dit als een sluitstuk van een grondige staatshervorming, eenmaal de andere onderdelen (afschaffing Senaat,..) zijn gerealiseerd. Concreet stellen wij voor om het aantal volksvertegenwoordigers in de Kamer op te trekken van 150 tot 200 en de 50 extra kamerleden te laten verkiezen in een federale kieskring. Dit betekent dat partijen voor deze zetels lijsten

aanbieden waarvoor in heel België kan gekozen worden. De verdeelsleutel tussen Nederlandstaligen en Franstaligen voor deze 50 zetels is vast.

243. **Afschaffing van de Senaat**, die geen meerwaarde meer biedt.
244. **Beperken van de politieke macht van het koningshuis**. Groen! pleit voor een protocollaire monarchie naar Scandinavisch model, zonder politieke macht voor de koning.
245. De ingewikkelde staatsstructuur van ons land leidt tot veel diplomatiek overleg tussen de verschillende overheden, onder andere in interministeriële conferenties, waar weinig democratische controle over is. Groen! pleit voor institutionele vereenvoudiging: afschaffing van al deze structuren en vervanging door een **'Intergouvernementele Raad'**. De Raad wordt samengesteld uit de verschillende premiers / minister-presidenten, eventueel aangevuld met vicepremiers / vice-minister-presidenten, komt op regelmatige basis samen en publiceert de agenda's en beslissingen. De leden van alle parlementen (en de media) kunnen na elke vergadering de respectievelijke regeringsleiders bevragen over de beslissingen van de Raad.

BURGERS BETER EN SNELLER BETREKKEN

246. Vaak hoort men de klacht dat participatie beslissingsprocessen vertraagt en bemoeilijkt. 'Sneller door beter' dreigt dan een alibi te worden voor minder inspraak. Groen! wil die houding omkeren: wij kiezen voor open besturen, vanuit de overtuiging dat participatie niet enkel zorgt voor een breder draagvlak, maar ook de kwaliteit van het beleid verbetert. Het maatschappelijk debat en overleg met het middenveld worden proactief georganiseerd bij het begin van elk project of initiatief. **Een maatschappelijk draagvlak creëer je gaandeweg, niet aan het einde van een proces**. Wie tijdig betrokkenheid organiseert, voorkomt veel problemen aan het einde van de rit.
247. Om de representatieve democratie te verrijken, wil Groen! ruimte geven aan allerlei vormen van meer participatieve democratie, waar burgers actief bij het maatschappelijk debat betrokken worden, zoals burgerjury's, participatiebudgetten,...
248. Daarnaast wil Groen! de betrokkenheid van burgers vergroten via zowel **bindende referenda als adviserende volksraadplegingen**. Dergelijke referenda en volksraadplegingen vormen het sluitstuk van een ruim maatschappelijk debat. Ook vormen van 'e-democratie' (inzet van nieuwe nieuwe media) willen we kansen geven, als aanvulling op meer klassieke instrumenten.
249. Groen! is voorstander van **elektronisch stemmen** op voorwaarde dat er voldoende garanties zijn voor transparantie en controleerbaarheid.
250. **Geen schijnkandidaturen**. Groen! wil politici verplichten om hun laatste verkozen mandaat op te nemen en dubbele kandidaten bij samenvallende verkiezingen (bijvoorbeeld voor Vlaams en Europees en/of federaal Parlement) verbieden. Ook de aparte **opvolgerslijsten** willen we **afschaffen**.
251. **Cumuls strenger aan banden leggen, om belangenvermenging tegen te gaan**. Zo willen we het cumuleren van een mandaat als parlamentslid met een lokaal uitvoerend mandaat (burgemeester, schepen, OCMW-voorzitter) verbieden. Maar ook de cumulatie van politieke mandaten met mandaten in de privésector willen we strenger aan banden leggen, onder andere door een verbod voor verkozen politici om op te treden als bedrijfsrevisor of om lid te zijn van de raden van bestuur of andere bestuursorganen van overheidsbedrijven of belangrijke bedrijven als Electrabel, Dexia,...
252. **Invoering van een deontologische code in het federaal parlement**, zoals die al op andere niveaus bestaat.

253. **Duidelijkheid over mandaten en vergoedingen.** Wie zijn mandaat ernstig neemt, verdient een correcte vergoeding. Maar de overdreven extra vergoedingen voor onder andere de voorzitters en de leden van de bureaus van de parlementen willen we afschaffen. Uittredingsvergoedingen voor parlementsleden worden beperkt in de tijd. Kabinetsleden en magistraten willen we net als verkozen politici verplichten een mandatenlijst neer te leggen. De pensioenen van parlementsleden worden herzien.
254. **Invoering van het statuut van 'klokkenluider' bij de federale overheid.** Zo worden personeelsleden die een wantoestand willen aanklagen beschermd tegen sancties door collega's of oversten.
255. **Berekening van de kostprijs van de verschillende verkiezingsprogramma's door het Rekenhof,** naar het voorbeeld van wat onder andere in Nederland gebeurt.

HET PARLEMENT VERSTERKEN TEN OPZICHTE VAN DE REGERING

256. **Betere toegang voor parlementsleden tot informatie en documenten van de regering.**
257. **Sterke bijstand van parlementsleden.** Parlementaire commissies krijgen een structurele ondersteuning van experts. De oppositie krijgt de mogelijkheid om het Rekenhof audits te laten uitvoeren.
258. **Goedkeuring van de benoeming van individuele ministers door het Parlement,** met hoorzittingen zoals in het Europees Parlement.
259. **Een parlements lid dat minister of staatssecretaris wordt, wordt voor de volledige legislatuur opgevolgd als parlements lid.** Het huidige systeem van tijdelijke verhindering zorgt er immers voor dat de opvolgers schatplichtig blijven aan 'hun' minister – als die ontslag neemt, verliezen ze hun mandaat – en verzwakt zo de slagkracht van het parlement.
260. **De parlementsvoorzitter wordt gekozen uit de leden van de oppositie.** Al te vaak wordt de agenda van Kamer en Senaat gedicteerd door de Regering, en niet door de parlementsleden. Omdat de Voorzitter door de meerderheid wordt aangesteld, wordt dit effect nog versterkt. Wij stellen voor dat de oppositie kandidaten mag voorstellen, waarvan er één door een meerderheid van de parlementsleden tot Voorzitter verkozen wordt.
261. **Programmawetten mogen nog enkel gebruikt worden voor artikels die rechtstreeks verbonden zijn met de begroting,** niet als 'vuilbakwetten'.
262. **Invoering van een 'reguleringsimpactanalyse'.** Bij een reguleringsimpactanalyse wordt systematisch nagegaan welke effecten de toepassing van een bestaande of voorgenomen regel heeft of zal hebben voor zowel de klant (burger, bedrijven, andere overheidsinstellingen, de natuur) als voor de instanties die de regels moeten toepassen, uitvoeren en handhaven. Waar we onder andere vanaf willen, is dat de regering maatregelen neemt die op het eerste gezicht populair zijn, want goed voor consument en / of economie, maar waar achteraf blijkt dat bepaalde actoren de factuur doorschuiven (bijvoorbeeld door verhoging van tarieven voor telecommunicatie of energie). Administratieve vereenvoudiging en verbetering van de kwaliteit van het wetgevend werk gaan daarbij hand in hand: niet meer, maar wel betere wetten, waarbij nutteloze wetten verdwijnen.

POLITIEKE BENOEMINGEN TEGENGAAN

263. Er is nood aan **duidelijke, objectieve procedures en beter controlemogelijkheden voor het Parlement**. De Kamer richt een **'Comité Benoemingen'** op, naar analogie met het Comité P en I. Dat Comité volgt de objectiviteit en professionaliteit van benoemingsprocedures op en publiceert jaarlijks een rapport met vaststellingen en aanbevelingen.

MEER DIVERSITEIT IN DE POLITIEK

264. Vrouwen zijn nog altijd sterk ondervertegenwoordigd in de Belgische politiek. Groen! blijft streven naar een paritaire democratie: een democratie waar vrouwen en mannen gelijk vertegenwoordigd zijn. Quota kunnen voor een duwtje in de goede richting zorgen – voor ons is het een evidentie dat de overheid ook in al haar raden van bestuur, adviesraden, ... minstens een 1/3 vertegenwoordiging van vrouwen garandeert – maar het gaat tegelijk om veel meer. De politieke cultuur en de formele en informele regels passen zich aan om de diversiteit in onze samenleving (man/vrouw en andere) ook een plaats te geven in de politiek. Dat komt ook de kwaliteit van het beleid ten goede.
265. **Uitbreiding van het stemrecht voor niet-Belgen**. Alle niet-Belgen krijgen na een bepaalde verblijfsduur niet enkel het recht hebben om te kiezen, maar ook om zelf verkozen te worden als gemeente-, districts- of OCMW-raadslid. Bovendien willen we dit stemrecht voor niet-Belgen ook zo snel mogelijk uitbreiden naar andere niveaus.
266. **Stemrecht vanaf 16 jaar**.
267. **Afschaffing van de opkomstplicht**. Groen! hecht veel belang aan participatie en actief burgerschap, maar dat bekom je in een moderne democratie niet door opkomstplicht (die trouwens toch amper gecontroleerd wordt). Integendeel: zonder opkomstplicht verplicht je politici echt om burgers te motiveren.
268. **Vereenvoudiging van de procedures**, zowel voor niet-Belgen als voor Belgen die in het buitenland willen stemmen, en uitbreiding van het stemrecht voor Belgen in het buitenland naar de regionale verkiezingen.
269. Een representatieve democratie is pas echt representatief als zij ruimte geeft aan de diversiteit aan standpunten die in de samenleving aanwezig is, en daarbij ook nieuwe stromingen een kans geeft. Daarom willen we een **zo evenredig mogelijk kiesstelsel**, waarin rechtstreekse en onrechtstreekse kiesdrempels zoveel mogelijk weggewerkt worden (onder andere door de vervanging bij de gemeenteraadsverkiezingen van het systeem Imperiali – dat kleine partijen erg benadeelt – door het systeem Dhondt, dat voor alle andere verkiezingen toegepast wordt).

POSITIEVE ENERGIE VOOR VROUWEN

Omdat de gelijkheid tussen mannen en vrouwen voor Groen! een belangrijk strijdpunt is, is onze aandacht voor het gendervraagstuk niet samengebracht in één punt of hoofdstuk van het verkiezingsprogramma. We willen aandacht voor gender doorheen het volledige beleid in rekening nemen. We zetten 10 punten uit ons verkiezingsprogramma op een rijtje.

270. **Inkomenspositie van vrouwen versterken.** Met ons voorstel om alle minimumuitkeringen boven de Europese armoedegrens te brengen, vragen we speciale aandacht voor de inkomenspositie van eenoudergezinnen. In de praktijk gaat het dikwijls om vrouwen die het moeilijk hebben om de eindjes aan elkaar te knopen.
271. **Bijkomend willen we de Dienst Alimentatievorderingen (DAVO) hervormen en versterken.** Omdat partners de vastgelegde alimentatie niet betalen, geraken vooral vrouwen in financiële problemen. Groen! wil een evaluatie van de werking en een hervorming en versterking waar nodig. We willen ook dat de inkomensgrens van gerechtigden op voorschotten op alimentatie wordt opgetrokken.
272. **Armoederisico bij gepensioneerde vrouwen beperken.** Door onvolledige loopbanen vallen vrouwen vaak terug op een minimumpensioen. Naast het verhogen van het minimumpensioen, wil Groen! ook de invloed van echtscheiding op het latere pensioen beperken. Door de invoering van een 'gemeenschap van sociale rechten' willen we een regeling treffen over de verdeling van de opgebouwde pensioenrechten in geval van scheiding, zowel voor het wettelijk pensioen als voor aanvullende pensioenen.
273. **Combinatiemodel voor mannen en vrouwen.** Groen! staat voor een levensloopbaan met meer kansen om arbeid en gezin te verzoenen. Het gaat om genderblinde maatregelen die roldoorbrekend kunnen werken. Zo willen we de gelijkgestelde periodes behouden. Daarmee willen we mensen aanmoedigen meer zorgtaken op te nemen en/of arbeid en gezin duurzamer te combineren, zonder de pensioenopbouw te beperken.
274. **De politiek heeft baat met 50% vrouwelijkheid.** Wij blijven streven naar een democratie waar vrouwen en mannen gelijk vertegenwoordigd zijn. Quota kunnen voor een duwtje in de goede richting zorgen, maar het gaat tegelijk om veel meer. De politieke cultuur en de formele en informele regels passen zich best aan om de man-vrouwverhoudingen ook een plaats te geven in de politiek. Dat komt ook de kwaliteit van het beleid ten goede.
275. **De overheid vervult een voorbeeldfunctie om het glazen plafond te doorbreken.** Groen! pleit voor minder vrijblijvende streefcijfers voor het aantal vrouwen in belangrijke functies. Twee domeinen waar Groen! de komende legislatuur aan willen werken zijn de magistratuur en de diplomatie. We streven naar maximaal 60% rechters van hetzelfde geslacht bij de hoogste rechtsorganen (Grondwettelijk Hof, Hof van Cassatie, Raad van State). Voor de diplomatie is er behoefte aan een actieplan om een genderevenwicht na te streven op alle niveaus.
276. Geweld tegen vrouwen blijft een delicaat thema, dat meer aandacht verdient vanwege de overheid en justitie. Groen! wil de **problematiek van de intrafamiliaal geweld beter in kaart brengen** om preventie mogelijk te maken. Daarnaast krijgen slachtoffers van intrafamiliaal geweld een betere bescherming en de garantie in hun woning te mogen blijven.

277. **Werk de loonkloof tussen mannen en vrouwen weg.** Groen! wil dat de overheid transparante en eenvormige statistieken en analyses over de loonkloof ontwikkelt zodat remedies verder ontworpen en bijgestuurd kunnen worden. We pleiten ook voor genderneutrale analytische functieclassificaties. Het bepalen van lonen op sectoraal niveau willen we baseren op de stoel en niet op de persoon die op de stoel zit. De overheid, de sectoren en de bedrijven kunnen hiervoor gebruik maken van de instrumenten die nu al ontwikkeld zijn door de federale overheid.
278. **Zonder gendergelijkheid is er geen ontwikkeling.** 70% van de armen wereldwijd zijn vrouwen. We integreren gender horizontaal in de verschillende beleidsterreinen zoals handel, landbouw en infrastructuur.
279. **Holebi-rechten bestendigen en verder verfijnen.** Een juridische omkadering (zorgouderschap) van de band tussen kind en sociale ouder, meemoeders die hun kind kunnen erkennen bij de burgerlijke stand en vaderschapsverlof geslachtsneutraal maken.